

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Sveučilišni specijalistički studij

Pravo društava i trgovačko pravo

JADRANKA NIŽIĆ-PEROŠ

**PRAVNA PRIMJERENOST ZAKONSKIH RJEŠENJA
POSTUPKA PREDSTEČAJNE NAGODBE I PREDSTEČAJNOG
POSTUPKA**

Završni specijalistički rad

Mentor:

Prof. dr. sc. Jasnica Garašić

Zagreb, lipanj 2024.

IZJAVA O AUTORSTVU

Ja, Jadranka Nižić-Peroš, izjavljujem da je ovaj završni specijalistički rad izvorni rezultat mog rada kao i da se u njegovoj izradi nisam koristila drugim pravnim izvorima i literaturom osim onih navedenih u radu.

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	6
2.	POSTUPAK PREDSTEČAJNE NAGODBE.....	13
	2.1. Razlozi donošenja Zakona o finansijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi.....	13
	2.2. Provođenje postupka prema Zakonu o finansijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi.....	15
	2.3. Izmjene i dopune Stečajnoga zakona iz 2012. motivirane institutom predstečajne nagodbe.....	23
	2.4. Posebno o državnim potporama u postupcima predstečajne nagodbe...	25
3.	PREDSTEČAJNI POSTUPAK.....	30
	3.1. Razlozi donošenja Stečajnog zakona iz 2015.....	30
	3.2. Provođenje predstečajnog postupka prema Stečajnom zakonu iz 2015.....	32
	3.3. Zakon o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona iz 2017.....	38
	3.4. Zakon o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona iz 2022.....	42
4.	EU IZVORI PREDSTEČAJNIH/PREDINSOLVENCIJSKIH POSTUPAKA.....	51
5.	ANALIZA PRIMJENE ZAKONA O FINANCIJSKOM POSLOVANJU I PREDSTEČAJNOJ NAGODBI.....	53
	5.1. Analiza podataka Financijske Agencije iz sustava predstečajnih nagodbi za razdoblje od 1. listopada 2012. do 25. listopada 2021.....	53
	5.2. „Uspješno“ provedeni postupci predstečajne nagodbe.....	55
	5.2.1. Varteks d.d., Varaždin.....	55
	5.2.2. Institut IGH d.d., Zagreb.....	57
	5.3. Analiza nastavka poslovanja nakon sklopljene predstečajne nagodbe..	58
6.	ANALIZA PRIMJENE STEČAJNOG ZAKONA.....	63
	6.1. Analiza primjene Stečajnog zakona iz 2015. i njegovih izmjena i dopuna	

iz 2017.....	63
6.1.1. Predstečajni postupak – Sokol Marić d.o.o., Zagreb.....	66
6.2. Analiza primjene Stečajnog zakona nakon njegovih izmjena i dopuna iz iz 2022.....	67
6.2.1. Predstečajni postupak - Brodograđevna Industrija Split d.d.....	68
6.3. Posebno o problemima u primjeni zakona uzrokovanim nedovoljnim brojem sudskih službenika.....	71
7. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA I ŠTO BI TREBALO UČINITI DE LEGE FERENDA.....	73
8. PRAVNI IZVORI.....	79
8.1. Konvencije, Ustav, zakoni, propisi.....	79
8.2. Sudske odluke.....	80
9. LITERATURA.....	81

POPIS UPOTREBLJENIH KRATICA

čl. – članak

FINA - Financijska agencija

Konvencija - Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda od 4. 11. 1950. – Vijeće Europe

NN – Narodne novine

NN-MU – Narodne novine – Međunarodni ugovori

st. - stavak

SZ – Stečajni zakon

SZ 1996 - Stečajni zakon iz 1996.

SZ 2015 - Stečajni zakon iz 2015.

Uredba 2013 - Uredba o uvjetima, načinu i postupku raspolaganja tražbinama s naslova poreznog duga u postupku predstečajne nagodbe iz 2013.

Uredba 2015 - Uredba o uvjetima, načinu i postupku raspolaganja tražbinama s naslova poreznog duga u postupku predstečajne nagodbe iz 2015.

VSRH – Vrhovni sud Republike Hrvatske

VTSRH – Visoki trgovački sud Republike Hrvatske

ZFPPN - Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi iz 2012.

ZIDSZ 2017 - Zakon o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona iz 2017.

ZIDSZ 2022 - Zakon o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona iz 2022.

ZIDZFPPN 2013 - Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi iz 2013.

ZIDZFPPN 2015 - Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi iz 2015.

1. UVOD

Rad "Pravna primjerenost zakonskih rješenja postupka predstečajne nagodbe i predstečajnog postupka" utemeljen je na teorijskom istraživanju literature i analizi podataka pribavljenih iz sudskih postupaka te na analizi podataka Financijske agencije (u daljnjem tekstu: FINA). U okviru istraživanja korišteni su i analizirani tijekom dužeg vremenskog perioda podaci o pravnim osobama koje su "prošle" kroz postupak predstečajne nagodbe, analizirani su propisi koji su bili na snazi u vrijeme provođenja predstečajne nagodbe i predstečajnog postupka te današnji status određenih pravnih osoba nakon što je proveden postupak predstečajne nagodbe odnosno predstečajni postupak.

U Republici Hrvatskoj Stečajni zakon je donesen 15. svibnja 1996. (u daljnjem tekstu: SZ 1996)¹ i do donošenja Stečajnog zakona iz 2015. (u daljnjem tekstu: SZ 2015)² odredbe SZ 1996 su se mijenjale i dopunjavale jedanaest puta. SZ iz 2015. se mijenjao tri puta i to Zakonima o izmjenama i dopunama SZ iz 2017. (u daljnjem tekstu: ZIDSZ 2017), 2022. (u daljnjem tekstu: ZIDSZ 2022) i 2024. (u daljnjem tekstu: ZIDSZ 2024).³

Prije donošenja SZ iz 2015. Vlada Republike Hrvatske je u 2012. predložila donošenje Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi.⁴ U Vladinom Prijedlogu Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi navedeno je sljedeće: „U Hrvatskoj, kao i u svim tranzicijskim zemljama Europe, postoji očiti jaz između formalnog prava i stvarne pravne procedure. Iako je hrvatski zakon preuzeo njemačku teoriju, praksa je ostala tradicionalna, pa se u Hrvatskoj provodi vrlo malo stečajnih planova, a model *debtor in possession* tek očekuje prvu primjenu. Stečaj trgovačkog društva u Hrvatskoj u pravilu znači i njegov nestanak odnosno „smrt“ pravne osobe. Istraživanje provedeno na svim trgovačkim sudovima u Hrvatskoj daje porazne podatke te potvrđuje kako u Hrvatskoj trgovačka društva iznimno rijetko opstaju nakon stečaja.“ Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (u daljnjem tekstu: ZFPPN) je stupio na snagu 1.

¹ Narodne novine (u daljnjem tekstu: NN) br. 44/1996, 161/1998, 29/1999, 129/2000, 123/2003, 197/2003, 187/2004, 82/2006, 116/2010, 25/2012, 133/2012, 45/2013.

² NN br. 71/2015.

³ NN br. 107/2017, 36/2022, 27/2024.

⁴ Prijedlog Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, Vlada RH, Zagreb, srpanj 2012., dostupno na: <https://www.sabor.hr>, posjećeno dana 22. lipnja 2024.

listopada 2012.⁵ te je prvenstveno namjera zakonodavca bila da u stečajni postupak idu trgovačka društva tek nakon što se iscrpe sve druge mogućnosti, dok bi se prihvaćanjem plana restrukturiranja pružala mogućnost nastavka djelatnosti i oživljavanje dužnika koji bi svoje obveze vjerovnicima isplatili iz dobiti poslovanja u roku trajanja plana restrukturiranja (čl. 20. ZFPPN). Ideja Prijedloga ZFPPN-a podnesenog od strane Vlade Republike Hrvatske bila je da se smanje troškovi postupka, skрати trajanje postupka, pojednostavi procedura postupka, da se prisile vjerovnici da u razumnom roku, relativno brzo, donesu ključne odluke o sudbini dužnika, a sve bez narušavanja i prestanka poslovanja subjekta.⁶

Donesenim ZFPPN-om propisivala se obveza pokretanja postupka predstečajne nagodbe za dužnike koji su nelikvidni ili insolventni, sve ukoliko su ispunjeni i ostali uvjeti za pokretanje postupka (čl. 18. ZFPPN).

Financijska situacija u Republici Hrvatskoj u odnosu na neizvršene osnove za plaćanje bila je snažan pokretač i motiv da se donošenjem novoga Zakona, konkretno ZFPPN-a, pokuša iznos neizvršenih osnova svesti na manju mjeru. Činjenica je da je u vrijeme predlaganja ZFPPN-a, a prema podacima FINA-e, sa stanjem na dan 30. travnja 2012., ukupna vrijednost neizvršenih osnova za plaćanje iznosila 43,47 milijardi kuna (5,77 milijardi EUR). Od ukupno 72.401 blokiranih poslovnih subjekata, nešto više od polovine (52,34%) činile su pravne osobe, s tim da se na njih odnosio najveći dio iznosa ukupnih neizvršenih osnova za plaćanje ili 82,55%.⁷

Unatoč namjeri zakonodavca da se donošenjem novog zakona ublaži "kritična" situacija sa neizvršenim osnovama ZFPPN je naišao na mnogobrojne kritike.⁸ Dana 29. lipnja 2013. objavljen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (u daljnjem tekstu: ZIDZFPPN 2013)⁹, a dana 06. rujna 2013. je objavljena Uredba o izmjenama i dopunama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi.¹⁰ I kasnijim Zakonima o izmjenama i dopunama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi¹¹ više su puta mijenjane odredbe toga zakona.

⁵ NN br. 108/2012.

⁶ Prijedlog Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, op.cit. u bilj. 4., str.43.-48.

⁷ Prijedlog Zakona o Financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, op. cit. u bilj. 4., str. 43.

⁸ *Garašić Jasnica*, Izmjene i dopune Stečajnog zakona iz 2012. motivirane institutom predstečajne nagodbe, u knjizi: Barbić Jakša (ur.), Hrvatsko insolventijsko pravo, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2014., str. 21.-50.

⁹ NN br. 51/2013.

¹⁰ NN br. 112/2013.

¹¹ NN br. 121/2013, 78/2015, 71/2015, 114/2022.

Također, podneseno je više prijedloga za ocjenu suglasnosti s Ustavom u odnosu na veći broj članaka ZFPPN koji se odnose na postupak predstečajne nagodbe, a u odnosu na koje je Ustavni sud dana 20. listopada 2015. donio Rješenje¹² kojim se odbacuju svi podneseni prijedlozi "jer da ne postoje pretpostavke za odlučivanje o biti stvari budući da su osporeni članci prestali važiti stupanjem na snagu SZ-a prema kojem prestaje vrijediti veći dio odredbi ZFPPN".

Nakon više od tri godine od stupanja na snagu ZFPPN-a prema javno objavljenim podacima FINA-e od 5. veljače 2016., sa stanjem na dan 31. prosinca 2015., ukupna vrijednost neizvršenih osnova za plaćanje poslovnih subjekata iznosila je 24,14 milijardi kuna (3,2 milijardi EUR). Od ukupno 41.659 blokiranih poslovnih subjekata, nešto više od polovine (50,05%) činile su pravne osobe, s tim da se na njih odnosio najveći dio iznosa ukupnih neizvršenih osnova za plaćanje ili 72,1%.¹³

Kada se usporede podaci FINE od 30. travnja 2012., dakle, prije stupanja na snagu ZFPPN-a s podacima FINE od 31. prosinca 2015., dakle, nakon više od tri godine važenja ZFPPN-a, a u svezi neizvršenih osnova za plaćanje proizlazi da je ukupna vrijednost neizvršenih osnova za plaćanje sa 43,47 milijarde kuna (5,77 milijardi EUR) pala na 24,14 milijardi kuna (3,2 milijardi EUR).

Analizirajući navedeni podatak moglo bi se na prvi pogled zaključiti da je učinak ZFPPN-a na hrvatsko gospodarstvo bio više nego zadovoljavajući, no kada se sagledaju razlozi zbog kojih je došlo do takvog smanjenja neizvršenih osnova za plaćanje, a posebno kada se uzme u obzir da se u velikom dijelu radi o otpisu dugovanja od strane Republike Hrvatske – Ministarstva financija prema dužnicima, moglo bi se zaključiti i da se radi o novcu koji nije uplaćen u Državni proračun, već u korist određenih pravnih osoba, a na štetu svih građana Republike Hrvatske.

Prvi veći problemi koji su se pojavili u odnosu na donesen ZFPPN su se odnosili na tijelo predstečajne nagodbe. Naime, do 2012. je praksa Europskog suda za ljudska prava u više predmeta jasno analizirala i objašnjavala pojam „nezavisnog i nepristranog suda“ iz čl. 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu Konvencija)¹⁴. Tako je u mnogim objavljenim radovima od strane različitih autora upozoravano na problem upitne pristranosti i

¹² Ustavni sud Republike Hrvatske, br. U-I-5181/2012. i dr., Zagreb, 20. listopada 2015., dostupno na <https://www.usud.hr>, posjećeno dana 12. lipnja 2023.

¹³ Poblje o tome vidjeti *Nižić Peroš Jadranka*, Posljedice primjene Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, *Oeconomica Jadertina*, vol. 10., 2020., br. 1., str. 133.

¹⁴ NN-MU, br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06 i 2/10.

zavisnosti nagodbenog vijeća FINA-e¹⁵ te je u vrijeme donošenja ZFPPN već postojala praksa Europske komisije i Europskog suda iz koje je bila vidljiva upitnost nepristranosti i nezavisnosti takvoga tijela predstečajne nagodbe – nagodbenog vijeća FINA-e.

Postupak predstečajne nagodbe nikako nije smio biti upravni postupak. Naime, u insolventijskim postupcima uređuju se pravni odnosi između dužnika i vjerovnika, dakle, riječ je o građanskim pravima i obvezama. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950. godine, koju je Republika Hrvatska ratificirala 1997. godine, a isto tako i čl. 29. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske, zahtijevaju da u postupcima u kojima se odlučuje u građanskim pravima i obvezama odluke donosi na zakonu osnovani te neovisni i nepristrani tribunal i to pravično, javno i u razumnom roku.¹⁶

Tako je i u predmetu *Zand protiv Austrije* bivša Europska komisija ustanovila: "Cilj i svrha odredbe u čl. 6. st. 1. Konvencije, kojom se zahtijeva da sudovi budu "ustanovljeni zakonom," je da organizacija sudstva u demokratskom društvu ne smije ovisiti o diskreciji izvršne vlasti nego mora biti regulirana zakonom koji dolazi iz parlamenta. Međutim, to ne znači da su delegirani propisi kao takvi neprihvatljivi u pitanjima koja se odnose na sudsku organizaciju. Čl. 6. st. 1. ne zahtijeva od zakonodavca reguliranje svakog detalja u ovom području putem zakona ukoliko zakonodavac postavi barem organizacijski okvir sudske djelatnosti."¹⁷

U predmetu *Campbell i Fell protiv Ujedinjenog Kraljevstva* Europski sud je naveo što uzima u obzir pri razmatranju zahtjeva nezavisnosti: "Pri odlučivanju je li tijelo nezavisno - konkretno od

¹⁵ Grbić Sanja/ Bodul Dejan/Vuković Ante, O položaju nagodbenog vijeća, Zbornik Pravnog Fakulteta Sveučilišta Rijeka, 2013., vol. 34., br.1., 471.-494. U radu među ostalim navode: „Dakle, ne ulazeći detaljnije u pitanja koja su se otvorila oko donošenja ZFPPN-a i provedbe postupka predstečajne nagodbe, orijentirat ćemo se na ulogu nagodbenog vijeća u postupku predstečajne nagodbe, prvenstveno jer imenovanje nagodbenog vijeća od strane ministra, kao predstavnika izvršne vlasti, smatramo spornim (čl. 33. ZFPPN). Tu se pojavljuje problem čije će razmatranje biti predmet ovoga rada – predstavljaju li te odredbe kršenje ustavnog jamstva o pravu na nezavisan i nepristran sud (čl. 29., st. 1. Ustava RH20 i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda). Naime, članovi nagodbenog vijeća zaposlenici su Ministarstva financija RH i FINE, odnosno državni službenici zbog čega bi im se mogla pripisati neobjektivnost, odnosno pristranost u vođenju postupka predstečajne nagodbe budući da je Republika Hrvatska redovito na strani vjerovnika kao jedna od stranaka u postupku. Kako je nagodbeno vijeće tijelo koje odlučuje u okviru svojih nadležnosti propisanih zakonom i u okviru propisanog postupka, potpada pod pojam „suda“ u skladu s čl. 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Štoviše, praksa pokazuje da tijelo ne mora biti dio uobičajenog sudskog aparata, čak može biti i savjetodavnog karaktera, ali mora posjedovati određene karakteristike.“, str.478.

¹⁶ Garašić, op. cit. u bilj. 8., str. 32.-33.

¹⁷ *Zand protiv Austrije*, presuda Europskog suda za ljudska prava, 16. svibnja 1977., br. 7360/76, dostupno na <https://www.ius.info.hr>, posjećeno dana 22. lipnja 2024.

izvršne vlasti i stranaka u postupku - Europski sud ispituje način na koji se izabiru suci, trajanje njihovog mandata, postojanje zaštite od vanjskih pritisaka te doima li se takvo tijelo nezavisnim.”¹⁸

S obzirom na to da su svi članovi nagodbenih vijeća bili djelatnici FINE i Ministarstva financija, a u postupcima predstečajnih nagodbi Republika Hrvatska je bila stranka, i to vjerovnik, to je nepristranost državnih službenika - članova nagodbenih vijeća, u situaciji kada je stranka njihov poslodavac, bila svakako dovedena u pitanje.

Upravo je to bio jedan od ključnih razloga donošenja novog Stečajnog zakona iz 2015. prema kojem je sud postao tijelo predstečajnog postupka umjesto nagodbenog vijeća Financijske agencije. Postavljanjem suda kao tijela predstečajnog postupka ispunjen je potrební procesni standard iz čl. 6. stavka 1. Konvencije te članka 29. stavka 1. Ustava Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Ustav RH)¹⁹ u kojima se između ostalog zahtijeva da o utvrđivanju prava i obveza građanske naravi odlučuje sud. Takvim novim zakonskim rješenjem ispoštovana je i odredba članka 118. Ustava RH u kojoj je propisano da sudbenu vlast obavljaju sudovi, da je sudbena vlast samostalna i neovisna, te da sudovi sude na temelju Ustava, zakona, međunarodnih ugovora i drugih važećih izvora prava.

Odredbe ZFPPN-a koje se odnose na postupak predstečajne nagodbe prestale su važiti stupanjem na snagu SZ 2015 (čl. 445. st. 2.-3.). U završnim i prijelaznim odredbama novog SZ 2015 propisano je da će se svi predstečajni postupci koji su pokrenuti na temelju ZFPPN dovršiti prema odredbama toga Zakona (čl. 442. SZ). Također je propisano i da će se u postupcima pred sudom u kojima je utvrđen prekid postupka zbog otvaranja postupka predstečajne nagodbe i u kojima je, nakon toga, doneseno pravomoćno rješenje o odobrenju predstečajne nagodbe kojom je obuhvaćena tražbina vjerovnika, postupak nastaviti te će sud odbaciti tužbu odnosno obustaviti ovrhu ili postupak osiguranja, osim u odnosu na tražbine ili dio tražbina koje su u postupku predstečajne nagodbe osporene (čl. 443. SZ 2015).

Stoga, ako je nakon sklopljene predstečajne nagodbe na temelju ZFPPN-a bio podnesen novi prijedlog za otvaranje predstečajnog postupka protiv istog dužnika u odlučivanju o novom prijedlogu za otvaranje predstečajnog postupka primjenjivale su se odredbe SZ 2015, a ne više ZFPPN-a.

¹⁸ Navedeno prema *Grbić/Bodul /Vuković*, op. cit. u bilj. 15., str. 481.

¹⁹ NN br. 56/1990, 135/1997, 113/2000, 28/2001, 76/2010, 5/2014.

Prilikom donošenja SZ 2015 pokušalo se ukloniti većinu uočenih nedostataka iz ZFPPN-a, a koji nedostaci su bili brojni te su se primijenila shvaćanja Europskog suda za ljudska prava i Preporuke Europske komisije o novom pristupu stečaju i nesolventnosti poduzeća.²⁰

Europska komisija je 12. ožujka 2014. donijela Preporuke o novom pristupu stečaju i insolventnosti poduzeća (u daljnjem tekstu: Preporuka) kojima je utvrdila opća načela za nacionalne postupke insolventnosti i te su Preporuke Europske komisije inkorporirane u SZ 2015.²¹

Cilj Preporuka je bio odvratiti pažnju od likvidacije te je preusmjeriti na poticanje održivih poduzeća na restrukturiranje u ranoj fazi kako bi se spriječila insolventnost i nastavak poslovanja.²²

U sažetku Preporuke²³ istaknuto je da se europski pristupi rješavanju insolventnosti poduzeća stalno mijenjaju, te da se reforme postojećeg prava Europske unije o prekograničnim insolventnim postupcima već provode. Međutim, cilj je ove nove preporuke Europske komisije ponuditi zajednički okvir za nacionalna stečajna pravila.

Okvir bi dužnicima trebao omogućiti:

- restrukturiranje čim mogućnost insolventnosti postane očita;
- zadržavanje kontrole nad svakodnevnim poslovanjem svojih poduzeća;
- postavljanje zahtjeva za privremenom odgodom provedbe ovrha koje su pokrenuli vjerovnici ako bi takve ovrhe ugrozile izgleda za plan restrukturiranja. Dužina odgode bi trebala ovisiti o složenosti planiranog restrukturiranja i prvotno bi se trebala odrediti na najduže četiri mjeseca, a ukupno na najviše 12 mjeseci;
- zahtijevanje sudske potvrde plana restrukturiranja koji utječe na interese vjerovnika koji na njega ne pristaju. Vjerovnici bi trebali biti vezani planom kojeg je potvrdio sud. U preporuci

²⁰ Preporuke Komisije od 12. ožujka 2014. o novom pristupu stečaju i insolventnosti poduzeća, Europska komisija, Bruxelles, C(2014)1500final, Službeni list Europske unije, 2014., L 74/65. Hrvatski naslov odstupa od naslova navedene Preporuke na drugim jezicima. Ispravan hrvatski naslov je trebao glasiti: „Preporuke Komisije od 12. ožujka 2014. o novom pristupu poslovnom neuspjehu i insolventnosti“.

²¹ Konačni prijedlog Stečajnog zakona, Ministarstvo pravosuđa, Zagreb, srpanj, 2015., dostupno na <https://www.sabor.hr>, posjećeno dana 22. lipnja 2023.

²² Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona, Zagreb, rujna, 2017., dostupno na <https://www.sabor.hr>, posjećeno dana 12. srpnja 2023.

²³ Novi pristup EU-a za rješavanje stečaja i nesolventnosti poduzeća, dostupno na <https://www.eur-lex.europa.eu/HR/legal-content/summary/-a-new-eu-approach-to-handling-business-failure-and-insolvency.html>, posjećeno dana 12. srpnja 2023.

se navode sadržaji planova restrukturiranja i pretpostavke za njihovu potvrdu od strane suda; zahtjevi za sudsku potvrdu;

- lakše dobivanje novog financiranja za plan restrukturiranja jer bi novo financiranje potvrđeno od strane suda bilo izuzeto od poboynih tužbi.

Postupak restrukturiranja treba biti brz, ne smije biti skup te treba biti moguće da se što više koraka poduzme izvan suda. Moguće je imenovati izmiritelja ili nadziratelja koji će pomoći u pregovorima između dužnika i vjerovnika.

Cilj izmjena i dopuna Stečajnog zakona iz 2017., a koje se tiču predstečajnog postupka, bio je potaknuti dužnike na pokretanje predstečajnih postupka te olakšanje provođenja predstečajnoga postupka propisivanjem realnih rokova za poduzimanje određenih radnji u postupku.²⁴ Izmjenama i dopunama Stečajnog zakona iz 2017. otklonjene su neke od najgrubljih pogrešaka koje je zakonodavac napravio prilikom donošenja Stečajnog zakona iz 2015. godine. U pogledu predstečajnoga postupka posebno je značajno što je u zakon izričito uvedena mogućnost da dužnik uz suglasnost vjerovnika koji zajedno imaju više od dvije trećine pravomoćno utvrđenih tražbina preuzme novo zaduženje u novcu radi privremenog financiranja nastalog da bi se osigurao kontinuitet poslovanja tijekom predstečajnoga postupka (čl. 62.a. st. 1.-7. SZ).

Cilj izmjena i dopuna Stečajnog zakona iz 2022. bio je u prvom redu u hrvatskom stečajnom pravu implementirati odredbe EU Direktive o restrukturiranju i nesolventnosti²⁵, kojima se željelo postići Da održiva poduzeća i poduzetnici u financijskim poteškoćama imaju pristup učinkovitim nacionalnim okvirima za preventivno restrukturiranje koji im omogućavaju nastavak rada.

Analizom određenih subjekata odnosno dužnika koji su podnijeli prijedlog za sklapanjem predstečajne nagodbe odmah nakon stupanja na snagu ZFPPN-a u ovom ćemo radu pokušati utvrditi uspješnost poslovanja dužnika nakon sklopljene predstečajne nagodbe odnosno je li došlo do nastavka djelatnosti i oživljavanja dužnika i jesu li svoje obveze vjerovnicima isplatili iz dobiti poslovanja u roku trajanja plana restrukturiranja, a što je i bio cilj zakonodavca prilikom donošenja ZFPPN-a.

²⁴ Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona, op. cit. u bilj. 21., str.1.

²⁵ Direktiva (EU) 2019/1023 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o okvirima za preventivno restrukturiranje, otpustu duga i zabranama te o mjerama za povećanje učinkovitosti postupaka koji se odnose na restrukturiranje, nesolventnost i otpust duga i o izmjeni Direktive (EU) 2017/1132 (Direktiva o restrukturiranju i nesolventnosti), PE/93/2018/REV/1, Službeni list Europske unije, 2019., L 172/18.

Analizom određenih poduzetnika prema visini otpisa poreznog duga prema podacima Ministarstva financija iz 2014. u ovome ćemo radu pokušati utvrditi stvarne razloge zbog kojih je došlo do otpisa dugovanja odnosno je li otpis dugovanja imao pozitivan učinak na nastavak poslovanja poduzetnika te ćemo se posebno osvrnuti na pravni aspekt navedenih otpisa dugovanja.

Na temelju provedenih analiza pokušat će se izvesti zaključak o stvarnom učinku predstečajnih nagodbi na hrvatsko gospodarstvo.

Nadalje, kroz konkretan predstečajni postupak Brodograđevne Industrija Split d.d. ukazat ćemo na "slabosti" SZ 2015 koje se odnose na predstečajni postupak te ćemo dati usporednu analizu pravne primjerenosti zakonskih rješenja postupka predstečajne nagodbe i predstečajnog postupka.

Ukratko ćemo iznijeti i najvažnije novine koje su u predstečajni postupak uvedene s ZIDSZ 2022, te ocijeniti u kojoj mjeri su one doprinijele većoj efikasnosti tog postupka te uspješnosti preventivnog restrukturiranja.

2. POSTUPAK PREDSTEČAJNE NAGODBE

2.1. Razlozi donošenja Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi

U Republici Hrvatskoj se od 1996. institut stečajnog plana iz raznih razloga rijetko primjenjivao. Imovina dužnika se najčešće unovčavala komad po komad, stečajni postupci trajali su više godina, te nije postojala mogućnost preventivnog restrukturiranja, koji bi prethodio otvaranju stečajnoga postupka. Na svim trgovačkim sudovima je prije donošenja ZFPPN-a provedeno istraživanje koje je dalo poražavajuće podatke s obzirom na to da se utvrdilo da trgovačka društva iznimno rijetko opstaju nakon zaključenoga stečajnog postupka.

Brz i jeftin stečajni postupak dovodi do brzog povrata normalnom poslovanju dužnika i većoj kvantitativnoj stopi namirenja stečajnih vjerovnika. Poboljšavajući očekivanja vjerovnika i dužnika oko ishoda stečajnog postupka, dobro organiziran stečajni sustav, može olakšati pristup financiranju, spasiti više održivih tvrtki, samim time rast i održivost u gospodarstvu općenito.²⁶

²⁶ Prijedlog Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, op. cit. u bilj. 4., str. 49.

Stanje nelikvidnosti u zemlji u koje je znatan dio poduzetnika dospio zbog poremećaja na tržištu u zemlji, ali i utjecaja globalne gospodarske krize, nametnulo je potrebu uspostave učinkovitog i djelotvornog pravnog okvira za rješavanje financijskih poteškoća dužnika radi njihovog ponovnog osposobljavanja za sudjelovanje u gospodarskim aktivnostima.

U cilju ponovne uspostave likvidnosti i solventnosti dužnika trebalo je propisati mjere koje bi predstavljale ravnotežu između potrebe da se riješe financijske poteškoće dužnika i omogućiti razmjerno namirenje svih vjerovnika, s jedne strane, i potrebe hitnosti postupka, s druge strane, budući da je upravo vrijeme koje je potrebno za provedbu postupka često odlučujuće za postizanje učinkovitog rješenja.

Kako proizlazi iz obrazloženja Prijedloga zakona o Financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi²⁷, prema podacima raspoloživim u srpnju 2012., u tome trenutku, 89 stečajnih postupaka u Republici Hrvatskoj trajalo je dulje od 10 godina, 166 postupaka trajalo je dulje od pet godina, a njih 287 trajalo je dulje od tri godine. Osim efikasnosti, problem stečajnih postupaka su i nepravilnosti kako prije tako i poslije pokretanja samog stečajnog postupka.

Stečajni postupci su se u Republici Hrvatskoj vodili iznimno dugo i samim time neučinkovito pa se iz toga razloga izradom novog predstečajnog i stečajnog zakonodavstva po uzoru na Američki stečajni zakonik²⁸ pokušao potaknuti postupak restrukturiranja.

Ekonomski gledano, restrukturiranje ima daleko učinkovitiji ishod od likvidacije u stečaju, jer trgovačko društvo opstaje nakon restrukturiranja, nastavlja s djelatnošću bez tereta insolventnosti i/ili prezaduženosti, zadržavaju se radna mjesta, vrijednost imovine se ne umanjuje (u stečaju se imovina dužnika redovito rasprodaje ispod realne cijene), poslovanjem se stvara prihod za radnike i njihove obitelji, a plaćanjem poreza i drugih davanja omogućuje se funkcioniranje lokalnoj zajednici i države u cjelini.²⁹

²⁷ Prijedlog Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, op. cit. u bilj. 4., str. 45.

²⁸ Prijedlog Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, op. cit. u bilj. 4., str. 43.

²⁹ Prijedlog Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, op. cit. u bilj. 4., str. 45.-46.

2.2. Provođenje postupka temeljem Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi

Provođenje postupka predstečajne nagodbe odvijalo se kroz dva različita postupka i prema različitim pravilima.

Prvi dio postupka se provodio prema pravilima o upravnom postupku i to pred vijećem predstečajne nagodbe. Dužnik u stanju nelikvidnosti ili insolventnosti bio je dužan predložiti otvaranje postupka predstečajne nagodbe, sukladno odredbama ZFPPN-a (čl. 29. ZFPPN).

Postupak predstečajne nagodbe i skraćeni postupak predstečajne nagodbe provodio se u regionalnim centrima FINE (čl. 26. st. 1. ZFPPN) i morao se dovršiti pred nagodbenim vijećem najkasnije u roku od 120 dana od dana njegovog otvaranja, osim ako Zakonom nije drukčije određeno (čl. 27. ZFPPN).

Prijedlog za otvaranje postupka predstečajne nagodbe morao je sadržavati: 1. tvrtku ili naziv, sjedište i poslovnu adresu, odnosno ime i prezime, sjedište i poslovnu adresu, adresu prebivališta te OIB dužnika i zahtjev da se nad dužnikom provede postupak predstečajne nagodbe, 2. izvješće o financijskom stanju i poslovanju dužnika, 3. plan financijskog restrukturiranja, 4. plan operativnog restrukturiranja, 5. izvješće ovlaštenog revizora koje sadrži: procjenu vrijednosti društva i pozitivno mišljenje o planu financijskog i operativnog restrukturiranja, 6. popis imovine i prava dužnika koji su upisani u odgovarajuće upisnike, te 7. izjavu da sklapanje predstečajne nagodbe neće utjecati na tražbine radnika (čl. 41. st.1. ZFPPN).

Rješenjem o otvaranju postupka predstečajne nagodbe pozivani su vjerovnici da u roku od 30 dana prijave svoje tražbine. Razlučni i izlučni vjerovnici pozivani su da u roku od 30 dana obavijeste nagodbeno vijeće o svojim pravima. Rješenjem o otvaranju postupka predstečajne nagodbe pozivani su dužnikovi dužnici da svoje dospjele obveze bez odgode ispunjavaju dužniku (čl. 51. st.2.- 4. ZFPPN).

O otvaranju postupka predstečajne nagodbe vjerovnici su se obavještavali oglasom. Oglas o pozivanju vjerovnika radi sklapanja predstečajne nagodbe sadržavao je i poziv svim vjerovnicima da u roku od 30 dana od dana objave oglasa na web-stranici Financijske agencije, podneskom u dva primjerka s dokazima, prijave nagodbenom vijeću svoje tražbine (čl. 52. st.1. i 2.t. 4. ZFPPN).

Na prvom ročištu utvrđivale su se tražbine prema prijavama vjerovnika i ispravama dostavljenim od strane dužnika. Tražbine u pogledu kojih je postojala suglasnost između dužnika i vjerovnika o postojanju i visini tražbine tog vjerovnika te tražbine za koje je postojala ovršna isprava smatrale su se utvrđenim tražbinama, osim ako je dužnik raspolagao javnom ili javno ovjеровljenom ispravom kojom je dokazao da je tražbina prestala. Nagodbeno vijeće je sastavljao posebnu tablicu ispitanih tražbina u koju se za svaku pojedinu tražbinu unosilo u kojoj je mjeri ona utvrđena, odnosno osporena. Na temelju tablice nagodbeno vijeće donosilo je rješenje kojim je odlučivalo o tome u kojem su iznosu utvrđene, odnosno osporene pojedine tražbine (čl. 60. st.1.- 4. ZFPPN).

Pred tim vijećem se i glasovalo o planu financijskog restrukturiranja.

Drugi dio postupka provodio se pred trgovačkim sudom odnosno nakon provedenog postupka predstečajne nagodbe, nagodba se sklapala pred trgovačkim sudom, nadležnim prema sjedištu dužnika (čl. 26. st. 4. ZFPPN).

Dužnik je bio dužan u roku od tri dana od dana prihvatanja plana financijskog restrukturiranja podnijeti nadležnom trgovačkom sudu prijedlog za sklapanje predstečajne nagodbe (čl. 66. st. 1. ZFPPN).

Ako je prvostupanjski sud na temelju dostavljenih isprava utvrdio da su ispunjene pretpostavke za sklapanje predstečajne nagodbe, dužan je bio odrediti ročište radi sklapanja predstečajne nagodbe koje se moralo održati u roku od 15 dana od dana podnošenja prijedloga (čl. 66. st. 3.-4. ZFPPN).

Cilj postupka predstečajne nagodbe bio je uspostavljanje likvidnosti i solventnosti dužnika te je ZFPPN propisao obvezu pokretanja postupka predstečajne nagodbe za sve dužnike koji su nelikvidni ili insolventni, a pod uvjetom da su ispunjeni i drugi Zakonom propisani uvjeti (čl. 18. st. 1.-2. ZFPPN).

Nakon stupanja na snagu ZFPPN-a donesena je Uredba o uvjetima, načinu i postupku raspolaganja tražbinama s naslova poreznog duga u postupku predstečajne nagodbe (u daljnjem tekstu Uredba 2013)³⁰ kojom je bilo propisano da o pravima iz porezno-dužničkog odnosa u postupku čija vrijednost prelazi ukupni iznos od 10.000.000,00 kuna (1,3 miliona EUR) odlučuje ministar

³⁰ NN br. 3/2013.

financija na prijedlog Savjetodavnog vijeća Ministarstva financija, a o predmetima čija vrijednost predmeta ne prelazi 10.000.000,00 kuna (1,3 miliona EUR) da odlučuje čelnik poreznog tijela na prijedlog Savjetodavnog vijeća poreznog tijela (čl. 4. st. 5. Uredbe 2013).

Razlikovale su se tri vrste postupaka i to:

1. skraćeni postupak predstečajne nagodbe, koji se provodio nad dužnicima čiji ukupni iznos obveza naveden u izvješću o financijskom stanju i poslovanju nije prelazio 2.000.000,00 kuna (265.445,62 EUR) i koji su zapošljavali manje od 30 radnika (čl. 40. ZIDZFPPN 2013); 2. redovni postupak predstečajne nagodbe, koji se provodio nad dužnicima čiji je ukupni iznos obveza naveden u izvješću o financijskom stanju i poslovanju iznosio od 2.000.000,00 do 10.000.000,00 kuna (265.445,62 EUR do 1,3 miliona EUR) i/ili su zapošljavali 30 ili više radnika (čl. 10. Uredbe 2013); 3. redovni postupak predstečajne nagodbe, koji se provodio nad dužnicima čiji je ukupni iznos obveza naveden u izvješću o financijskom stanju i poslovanju iznosio preko 10.000.000,00 kuna (1,3 miliona EUR) (čl. 11. Uredbe 2013).

Način postupanja Savjetodavnog vijeća Porezne uprave ili Savjetodavnog vijeća Ministarstva financija prilikom razmatranja i odlučivanja o dostavljenim planovima financijskog restrukturiranja bio je određen ZFPPN-om i Uputom o postupanju Savjetodavnih vijeća u redovnim postupcima predstečajne nagodbe.

Članove Savjetodavnog vijeća poreznog tijela koje je odlučivalo o pravima poreznog tijela iz porezno-dužničkog odnosa u skraćenom postupku predstečajne nagodbe kao i u postupku predstečajne nagodbe čija vrijednost predmeta nije prelazila ukupni iznos od 10.000.000,00 kuna (1,3 miliona EUR) imenovao je čelnik poreznog tijela. U Savjetodavno vijeće poreznog tijela imenovalo se od 5 do 9 članova (čl. 4. st. 1. do 3. Uredbe 2013).

Članove Savjetodavnog vijeća poreznog tijela koje je odlučivalo o pravima poreznog tijela iz porezno-dužničkog odnosa u postupku predstečajne nagodbe čija je vrijednost predmeta prelazila ukupni iznos od 10.000.000,00 kuna (1,3 miliona EUR) imenovao je ministar financija. U Savjetodavno vijeće Ministarstva financija imenovalo se od 5 do 9 članova. (čl. 4. st. 5. do 7. Uredbe 2013)

Odredbom članka 10. Uredbe 2013. bilo je propisano da nakon što je nad dužnikom otvoren postupak predstečajne nagodbe čija vrijednost predmeta ne prelazi ukupni iznos od 10.000.000,00

kuna (1,3 miliona EUR), pisani prijedlog o predloženom planu financijskog restrukturiranja dužnika donosi Savjetodavno vijeće poreznog tijela.

U postupku obrade predmeta Savjetodavno vijeće poreznog tijela vodilo je zapisnik, a prilikom davanja prijedloga posebno je morao uzeti u obzir održivost plana financijskog restrukturiranja dužnika, vrsta djelatnosti i broj zaposlenih, kontinuitet plaćanja poreznih obveza, te eventualno poduzete pravne radnje dužnika na štetu vjerovnika (čl. 10. st. 2. Uredbe 2013).

Savjetodavno vijeće koje se sastojalo od osoba pravne struke imalo je mandat analizirati predloženi plan restrukturiranja dužnika i posebno uzeti u obzir održivost plana (čl. 10. st.2. i 11. st. 2. Uredbe 2013.).

Niti navedenom Uredbom niti spomenutim Uputama zakonodavac nije propisao metodologiju kojom se procjenjuje održivost plana restrukturiranja niti način na koji je Savjetodavno vijeće trebalo procijeniti je li plan održiv ili nije održiv. Upravo su iz toga razloga do današnjeg dana ostali nejasni kriteriji po kojima su savjetodavna vijeća donosila svoje odluke i posebno u pogledu pitanja kome i koliko duga će država otpisati.

O pravima iz porezno-dužničkog odnosa odlučivao je čelnik poreznog tijela na prijedlog Savjetodavnog vijeća poreznog tijela (čl. 4. st. 1. Uredbe 2013).

Odredbom članka 11. Uredbe 2013. bilo je propisano da nakon što je nad dužnikom otvoren postupak predstečajne nagodbe čija vrijednost predmeta prelazi ukupni iznos od 10.000.000,00 kuna (1,3 milijuna EUR), pisani prijedlog o predloženom planu financijskog restrukturiranja dužnika donosi Savjetodavno vijeće Ministarstva financija.

U postupku obrade predmeta Savjetodavno vijeće Ministarstva financija vodilo je zapisnik, a prilikom davanja prijedloga ono je posebno moralo uzeti u obzir održivost plana financijskog restrukturiranja dužnika, vrstu djelatnosti i broj zaposlenih, kontinuitet plaćanja poreznih obveza te eventualno poduzete pravne radnje dužnika na štetu vjerovnika. (čl. 11. st. 2. Uredbe 2013)

O pravima iz porezno-dužničkog odnosa odlučivao je ministar financija na prijedlog Savjetodavnog vijeća Ministarstva financija (čl. 11. st. 3. Uredbe 2013).

Odredbom čl. 12. Uredbe 2013 bilo je propisano da u postupku prije podnošenja prijedloga za otvaranje postupka predstečajne nagodbe pred Financijskom agencijom, nadležno Savjetodavno vijeće može vršiti pregovore s dužnikom o mogućnostima i mjerama iz plana financijskog restrukturiranja predviđenih ZFPPN.

Dužnik je bio dužan nadležnom Savjetodavnom vijeću podnijeti izvješće o financijskom stanju i poslovanju dužnika, plan financijskog restrukturiranja, plan operativnog restrukturiranja, izvješće ovlaštenog revizora koje sadrži pozitivno mišljenje o planu financijskog i operativnog restrukturiranja, popis imovine i prava dužnika koji su upisani u odgovarajuće upisnike i izjavu da sklapanje predstečajne nagodbe neće utjecati na tražbine radnika (čl. 7. Uredbe 2013).

Na temelju obavljenih pregovora s dužnikom, nadležno Savjetodavno vijeće moglo je donijeti zaključak o uvjetnom prihvaćanju mjera iz plana financijskog restrukturiranja (čl. 12. st. 3. Uredbe 2013).

Uredbom o uvjetima, načinu i postupku raspolaganja tražbinama s naslova poreznog duga u postupku predstečajne nagodbe iz 2015. (u daljnjem tekstu: Uredba 2015)³¹, koja je stupila na snagu nakon što je donesen Stečajni zakon iz 2015. izmijenjene su i dopunjene pojedine odredbe Uredbe iz 2013.

Članak 2. točka 1. Uredbe 2013. određivala je da je porezni dug dospjeli i nenaplaćeni, odnosno neplaćeni porezni dug nastao do otvaranja postupka predstečajne nagodbe s osnove poreza i drugih javnih davanja sukladno članku 2. stavku 3. Općeg poreznog zakona, osim doprinosa za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje. Uredbom 2015 to je promijenjeno na način da je propisano da je porezni dug dospjeli i nenaplaćeni porezni dug nastao do dana otvaranja predstečajnog ili stečajnog postupka (čl. 2. st. 1.), pri čemu se iznimno od te odredbe predstečajnom postupku poreznim dugom ne smatraju tražbine iz radnog odnosa, otpremnine propisane zakonom, odnosno kolektivnim ugovorom i tražbine po osnovi naknade štete pretrpljene zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti, koje ne mogu biti predmet predstečajnog sporazuma (čl. 2. st. 2.).

³¹ NN br. 122/15.

O pravima poreznog tijela iz porezno dužničkog odnosa u predstečajnom i stečajnom postupku čija vrijednost predmeta, odnosno visina ukupne obveze dužnika nije prelazila iznos od 10.000.000,00 kuna (1,3 miliona EUR) odlučivao je čelnik poreznog tijela na prijedlog Savjetodavnog vijeća poreznog tijela (čl. 4. st. 1. Uredbe 2015).

O pravima poreznog tijela iz porezno dužničkog odnosa u predstečajnom i stečajnom postupku čija vrijednost predmeta, odnosno visina ukupne obveze dužnika jest prelazila iznos od 10.000.000,00 kuna (1,3 miliona EUR) odlučivao je ministar financija na prijedlog Savjetodavnog vijeća Ministarstva financija (čl. 4. st. 5. Uredbe 2015).

U postupku obrade predmeta čija vrijednost predmeta, odnosno visina ukupne obveze dužnika nije prelazila iznos od 10.000.000,00 kuna (1,3 miliona EUR) u predstečajnom postupku Savjetodavno vijeće poreznog tijela vodilo je zapisnik, a prilikom davanja prijedloga posebno se morala uzeti u obzir održivost plana restrukturiranja dužnika, vlastiti doprinos dužnika u postupku restrukturiranja, vrsta djelatnosti i broj zaposlenih, kontinuitet plaćanja poreznih obveza, te eventualno poduzete pravne radnje dužnika na štetu vjerovnika (čl. 5. st. 3.-4. Uredbe 2015).

Na temelju prijedloga Savjetodavnog vijeća čelnik poreznog tijela nadležnom državnom odvjetništvu izdavao je suglasnost odnosno uskratu suglasnosti na predloženi plan restrukturiranja odnosno stečajni plan (čl. 5. st. 5. Uredbe 2015).

Prilikom odlučivanja o planu restrukturiranja ili stečajnom planu, a kojim se odstupalo od skupnog namirenja vjerovnika unovčenjem dužnikove imovine i podjelom prikupljenih sredstava vjerovnicima, na odgovarajući način su se primjenjivali propisi koji uređuju područje državnih potpora (čl. 5. st. 6. Uredbe 2015.).

Prema članku 60. stavku 2. ZFPPN-a tražbine u pogledu kojih je postojala suglasnost između dužnika i vjerovnika o postojanju i visini tražbine tog vjerovnika te tražbine za koje je postojala ovršna isprava smatrale su se utvrđenim tražbinama, osim ako je dužnik raspolagao javnom ili javno ovjerovljenom ispravom kojom je mogao dokazati da je tražbina prestala. Osim toga, tražbine u pogledu kojih nisu podnesene prijave vjerovnika smatrale su se utvrđenim ako je njihovo postojanje i visinu dužnik naveo u izvješću iz članka 42. i članka 67. stavka 2. ZFPPN-a.

Te su odredbe dužniku otvarale prostor za velike zloupotrebe, s obzirom na to da je od njegove suglasnosti ovisilo utvrđivanje tražbina, a samo vjerovnici s utvrđenom tražbinom imali su pravo glasa o planu financijskog restrukturiranja (čl. 62. st. 4. ZFPPN). Dužnik je tako mogao stvarati fiktivne vjerovnike, a pravim vjerovnicima osporavati tražbine. Vjerovnici i povjerenik nisu imali pravo osporavati tražbine. To iznimno loše zakonsko rješenje novi Stečajni zakon nije preuzeo, već je izričito propisao da se tražbine prijavljene u propisanom roku smatraju utvrđenim, ako ih nije osporio dužnik, povjerenik ako je imenovan ili vjerovnik (čl. 47. SZ 2015).³²

Smatram da je ovo bio ključni problem kvalitetnog provođenja plana restrukturiranja jer je dužnik slobodno mogao vjerovniku koji mu ne odgovara osporiti tražbinu, a "stvoriti" nove do sada nepostojeće vjerovnike kojima bi priznao tražbinu.

Osim toga, novi Stečajni zakon, za razliku od ZFPPN-a, izričito je zabranio dužniku da u razdoblju od dana podnošenja prijedloga za otvaranje predstečajnoga postupka do donošenja rješenja o otvaranju otuđuje ili opterećuje svoju imovinu (čl. 29. st. 3. SZ 2015).³³

Bitan nedostatak ZFPPN-a je bio izražen i kod glasovanja o planu financijskog restrukturiranja kada su za plan glasovali vjerovnici čije su tražbine prelazile dvije trećine vrijednosti svih utvrđenih tražbina, a čime je bila omogućena dominacija vjerovnika s velikim tražbinama (čl. 63. st. 2. ZFPPN). Takvo rješenje ZFPPN-a omogućuje da nekoliko vjerovnika s velikim tražbinama nameće pravna rješenja velikom broju vjerovnika s malim tražbinama, čime se dovodi u pitanje ravnopravnost vjerovnika u postupku predstečajne nagodbe pred upravnim organom kao i u sudskom postupku za sklapanje predstečajne nagodbe. U postupku predstečajne nagodbe definitivno je bio prevelik utjecaj države.³⁴

Uvedeni institut predstečajne nagodbe kao i posljednje izmjene i dopune Stečajnog zakona iz 2012. koje su njime bile uzrokovane predstavljale su ogroman korak nazad u razvoju hrvatskog stečajnog odnosno insolventijskog prava, čime je ujedno narušen i ugled te grane hrvatskog prava na međunarodnoj razini. U uređivanju instituta predstečajne nagodbe u Zakonu o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi povrijeđena su ne samo neka osnovna načela stečajnog

³² Garašić Jasnica, Najznačajnije novine Stečajnog zakona iz 2015. godine, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 2017., vol. 38., br. 1., str. 142.

³³ Ibid.

³⁴ Garašić, op. cit. bilj. 8., str. 41.

odnosno insolventijskog prava, već i temeljna načela općeg procesnog prava te neke temeljne vrijednosti Ustava Republike Hrvatske.³⁵

Institut predstečajne nagodbe je pisan u prvom redu u korist dužnika. No, naprosto začuđuje, na koju razinu pravne neravnopravnosti su u odnosu na dužnika dovedeni vjerovnici, pri čemu ćemo ponoviti samo one najgrublje pogreške zakona: u postupku predstečajne nagodbe oni nisu imali svoje tijelo kroz koje su mogli izraziti svoju volju i koje bi štitilo njihove interese između ročišta (čl. 32. ZFPPN); vjerovnici nisu mogli utjecati ni na izbor povjerenika predstečajne nagodbe (čl. 34. ZFPPN); ako nisu imali ovršnu ispravu za svoju tražbinu od milosti dužnika zavisilo je hoće li im tražbina u postupku predstečajne nagodbe biti utvrđena (čl. 60. st. 2. ZFPPN); vjerovnici nisu imali efikasno pravno sredstvo kojim bi se borili protiv odluke u kojoj je određeno da im je tražbina osporena; vjerovnici nisu mogli osporavati tražbine drugih vjerovnika, a niti je to mogao činiti povjerenik predstečajne nagodbe (čl. 60. st. 2. ZFPPN); mali broj vjerovnika s velikim tražbinama mogao je nametnuti predstečajnu nagodbu velikom broju vjerovnika s malim tražbinama (čl. 63. st. 2. ZFPPN); vjerovnici nisu bili zaštićeni pravilom da njihova pravna pozicija u predstečajnoj nagodbi ne može biti lošija od one u kojoj bi se nalazili da je umjesto predstečajne nagodbe otvoren stečajni postupak; vjerovnici nisu imali efikasno pravno sredstvo protiv sklopljene predstečajne nagodbe (čl. 83. ZFPPN); vjerovnici su bili dužni trpjeti provođenje postupka predstečajne nagodbe i snositi njegove troškove i u slučajevima u kojima nije bilo mogućnosti za sanaciju dužnika i u kojima je bilo ispravnije odmah pokrenuti stečajni postupak (čl. 39, st. 1.-2. ZFPPN); vjerovnici su bili dužni pristati da dosadašnja uprava dužnika u svakom postupku predstečajne nagodbe, pa i u onom u kojem je bilo jasno da ona više nije sposobna voditi poslovanje dužnika, i dalje vodi poslovanje (čl. 79. st. 1. u vezi s čl. 17. st. 1.-8. ZFPPN); vjerovnici nisu bili ovlašteni pokrenuti postupak predstečajne nagodbe (čl. 27. st. 2. ZFPPN), a niti su u stečajnom postupku bili ovlašteni inicirati sanaciju stečajnog dužnika (čl. 213. st. 2. SZ).³⁶

Zbog svih ovih razloga, smatramo da je ZFPPN, usprkos svojim deklariranim načelima – načelima dobrovoljnosti (čl. 21. ZFPPN), jednakog postupanja prema vjerovnicima (čl. 22. ZFPPN), postupanja u dobroj vjeri (čl. 23. ZFPPN), te pravilu prema kojem je cilj predstečajne nagodbe vjerovnicima omogućiti povoljnije uvjete namirenja njihovih tražbina od uvjeta koje bi imali da je protiv dužnika pokrenut stečajni postupak (čl. 20. st. 1. t. 2. ZFPPN)– u cijelosti promatrano impostirao rješenje u kojem je fundamentalno poremećena ravnoteža u interesima između

³⁵ Garašić, op. cit. bilj. 8., str. 45.-46.

³⁶ Garašić, op. cit. bilj. 8., str. 46.

vjerovnika i dužnika, kao i ravnoteža u interesima pojedinih kategorija vjerovnika, i to u mjeri u kojoj je to ustavnopravno relevantno. Naime, došlo je do kršenja ustavnog prava na jednakost pred zakonom iz čl. 14. Ustava, prava na jednak pravni položaj na tržištu iz čl. 49. st. 2. Ustava, pravo na vlasništvo iz čl. 48. st. 1. Ustava te pravo na pravnu zaštitu (pravo na sud) ili čl. 29. st. 1. Ustava Republike Hrvatske.³⁷

2.3. Izmjene i dopune Stečajnog zakona iz 2012. motivirane institutom predstečajne nagodbe

S obzirom da je ideja tadašnje hrvatske Vlade bila da se restrukturiranje dužnika ubuduće obavlja samo u okviru postupka predstečajne nagodbe, izglasane su izmjene i dopune Stečajnog zakona koje su ga trebali uskladiti s novouvedenim preventivnim postupkom.

Izmjene i dopune Stečajnog zakona (u daljnjem tekstu ZIDSZ 2012)³⁸ su se odnosile na ciljeve stečajnog postupka, (ne)mogućnosti nastavka poslovanja stečajnog dužnika, institut stečajnog plana, ulogu stečajnog upravitelja u stečajnom postupku, te one koje su povezane s činjenicom prethodnog vođenog postupka predstečajne nagodbe.³⁹

Obzirom da se temeljem ZIDSZ-a 2012 financijsko restrukturiranje nelikvidnog i insolventnog dužnika obavljalo isključivo u okviru postupka predstečajne nagodbe, suženi su ciljevi stečajnog postupka te je stavak 2. članka 2. SZ-a promijenjen na način da se i dalje može provesti stečajni plan po odredbama Glave VI SZ-a radi uređivanja pravnoga položaja dužnika i njegova odnosa prema vjerovnicima, ali su izbrisane riječi da se to čini „osobito radi održavanja njegove djelatnosti“. Mogućnost nastavka poslovanja stečajnog dužnika nakon otvaranja stečajnog postupka temeljem novog članka 145.a SZ-a praktički je isključena, a bitno su promijenjene i odredbe o stečajnom planu (čl. 213.-265. SZ), čime je onemogućena sanacija dužnika u okviru stečajnog postupka.⁴⁰

Nadalje, ZIDSZ-om 2012 uveden je novi čl. 145.a kojim je određeno da će se tijekom stečajnoga postupka završiti samo oni započeti poslovi čije je ispunjenje prijeko potrebno da bi se spriječilo

³⁷ *Uzelac Alan*, Je li uređenje predstečajnog postupka bilo sukladno s Ustavom, Post festum analiza više neriješenih procesnih i ustavnih problema, 2016., str. 26., dostupno na <https://www.alanuzelac.from.hr>, posjećeno dana 09. rujna 2023.

³⁸ NN 133/12.

³⁹ *Garašić*, op. cit. bilj. 8., str. 21.-50.

⁴⁰ Ibidem.

nastupanje štete na imovini stečajnog dužnika, dok su se novi poslovi mogli poduzimati samo radi unovčenja imovine stečajnoga dužnika i radi završetka započetih poslova i poslova koji su bili prijeko potrebni da bi se spriječilo nastupanje štete na imovini stečajnoga dužnika. U slučaju dvojbe stečajnog upravitelja je li određeni posao prijeko potreban da bi se spriječilo nastupanje štete na imovini stečajnoga dužnika, odluku o tome je, na obrazloženi pisani zahtjev stečajnoga upravitelja, donosio stečajni sudac (čl. 145.a st. 3. SZ). ZIDSZ 2012 izmijenio je i druge odredbe iz kojih je do tada proizlazila načelna mogućnost nastavka poslovanja stečajnog dužnika nakon otvaranja stečajnog postupka, na način da takvih mogućnosti više nije bilo. Time je ujedno bitno otežana izrada bilo koje vrste stečajnog plana.

Usljed tih zakonskih izmjena u stečajnom postupku se više nije mogao izraditi sanacijski stečajni plan, a isto tako ni plan prijenosne sanacije u kojem se poduzeće i imovina dosadašnjeg stečajnog dužnika prenosi na drugu već postojeću pravnu osobu kao novog pravnog nositelja tog poduzeća, premda su upravo te dvije vrste stečajnog plana inače dominantne u modernim insolventijskim postupcima reorganizacije i restrukturiranja. Nakon navedenih zakonskih izmjena u stečajnom postupku bilo je moguće izraditi samo tzv. likvidacijski plan te eventualno prijenosni plan i to samo u slučaju kada je stečajni dužnik osnivaio novu pravnu osobu na koju će se prenijeti imovina stečajnog dužnika (čl. 213. st. 2. SZ). Ponovno su u Stečajni zakon vraćene odredbe o prodaji imovine dužnika kao cjeline, ali zbog praktički isključene mogućnosti nastavka poslovanja stečajnog dužnika nakon otvaranja stečajnog postupka kao i zbog određenja da vjerovnici tek na izvještajnom ročištu ili kasnije mogu odlučiti o prodaji imovine dužnika kao cjeline (čl. 163.a st. 1. SZ), ovaj institut je bio teško primjenjiv u praksi.⁴¹

Ukinuto je pravo dužnika da stečajnom sucu podnese prijedlog stečajnog plana (čl. 214. st. 1. SZ), kojeg je dužnik dotad imao pored stečajnog upravitelja te je u potpunosti obezvrijeđen institut osobne uprave dužnika (čl. 266.-281. SZ), koji je predstavljao jedan od osnovnih motiva za pravovremeno pokretanje stečajnog postupka.⁴² Pravo podnošenja stečajnog plana prema ZIDSZ 2012 je imao samo stečajni upravitelj (čl. 213. st. 1. SZ), dok je pravo izjašnjenja o stečajnom planu imao samo odbor vjerovnika, ako je osnovan, te dužnik pojedinac u skraćenom roku od 15 dana (ranije 30 dana).

⁴¹ Ibidem.

⁴² Ibidem.

Promijenjene su i odredbe koje govore o ovlastima (čl. 24. SZ) i dužnostima stečajnog upravitelja (čl. 25. SZ). Načelnom nemogućnošću nastavka poslovanja stečajnog dužnika nakon otvaranja stečajnog postupka kao i nemogućnošću izrade sanacijskog plana uloga i značenje stečajnog upravitelja u stečajnom postupku Novelom SZ-a 2012. u bitnome je umanjena.

Uveden je i novi stečajni razlog - nelikvidnost, pokraj dosadašnjih stečajnih razloga - nesposobnosti za plaćanje, prijetće ne-sposobnosti za plaćanje i prezaduženosti (čl. 4. st. 2. SZ), čime se unijela pomutnja u razgraničenju tih stečajnih razloga.

2.4. Posebno o državnim potporama u postupku predstečajne nagodbe

Uredbom 2013. nisu bile propisane odredbe koje bi se odnosile na državne potpore.

Državna potpora je stvarni i potencijalni rashod ili umanjeni prihod države dodijeljen od davatelja državne potpore u bilo kojem obliku koji narušava ili prijeti narušavanjem tržišnog natjecanja stavljajući u povoljniji položaj određenog poduzetnika ili proizvodnju određene robe i/ili usluge utoliko što utječe na trgovinu između država članica Europske unije, u skladu s člankom 107. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. To je definicija koju sadrži Zakon o državnim potporama (u daljnjem tekstu ZDP)⁴³ u svom članku 2. alineji 1.

Državne potpore su svaki oblik pomoći kao što je i otpis tražbina, pretvaranje tražbina u uloge i sl., koje država daje poduzetnicima pa su pravila o državnim potporama dio prava tržišnog natjecanja EU u širem smislu sadržana u članku 107. - 109. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (Službeni list Europske unije, C 202/47).

Nadzor nad državnim potporama treba osigurati najmanji mogući utjecaj države na raspodjelu sredstava na slobodnom tržištu odnosno na redovne gospodarske tokove i spriječiti dodjelu takvih potpora od strane država članica koje narušavaju tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu Europske unije.

Kako proizlazi iz odredbi Ugovora o funkcioniranju Europske unije, državama članicama je zabranjeno dodjeljivati državne potpore osim pod određenim uvjetima kada dodjela državne

⁴³ NN br. 47/14, 69/17.

potpore može biti dopuštena, ali se potpore mogu dodijeliti tek ako prijedlog ili program potpore unaprijed odobri Europska komisija odnosno nadležno tijelo države članice.

Nedopuštena državna potpora je svaka potpora koju daje država članica ili koja je u bilo kojem obliku dana putem državnih sredstava, koja davanjem prednosti nekim poduzetnicima ili nekim proizvodima, narušava ili prijeti narušavanjem tržišnog natjecanja te je stoga nespojiva sa zajedničkim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu između država članica. Kontrolu državnih potpora provodi Europska komisija (čl. 107. Ugovora o funkcioniranju Europske unije).

Mjere financijskog restrukturiranja mogu se provesti samo pod pretpostavkom da država kao vjerovnik bude u istom položaju kao i ostali vjerovnici, privatni poduzetnici i komercijalne banke, jer u tom slučaju ne bi bila riječ o državnoj potpori.

Na aspekt potpora osobito je važno obratiti pozornosti i prilikom provedbe predstečajnog postupka.

U predstečajnom postupku država ni na koji način ne bi smjela na sebe preuzeti veće obveze od ostalih vjerovnika i pri tome preuzimanju obveza one moraju biti razmjerne njezinom udjelu u dužnikovim obvezama jer bi se u protivnom radilo o državnim potporama.

Iako se pravo Europske unije u načelu primjenjuje samo na slučajeve koji su nastali nakon ulaska određene države u Zajednicu, dosadašnja sudska praksa sudova Europske unije ukazuje na to da je bitan trenutak kada je potpora dana, a ne samo kada je o njoj postignut dogovor.

ZFPPN nije sadržavao pravila koja ističu da je financijsko restrukturiranje što se tiče države provedeno sukladno tržišnim načelima odnosno da je ispunjen test privatnog kreditora (vjerovnika).

Nadalje, nije bila predviđena obveza poduzetnika da prije podnošenja prijedloga za predstečajnu nagodbu provedu adekvatne testove kako bi se utvrdilo je li u konkretnom slučaju riječ o dozvoljenoj potpori ili nije.

No, taj praktičan problem može biti riješen jer je u cilju unaprjeđivanja učinkovitosti, transparentnosti, vjerodostojnosti i predvidivosti sustava državnih potpora Europska Komisija

2009. objavila Obavijest Komisije o provedbi prava državnih potpora od strane nacionalnih sudova (2009/C 85/01)⁴⁴, temeljem koje sudovi mogu postaviti i pitanje Komisiji u pogledu dopustivosti potpore u konkretnom slučaju. Kasnije je od strane Komisije dana 30. srpnja 2021. objavljena i nova Obavijest o provedbi pravila o državnim potporama od strane nacionalnih sudova.⁴⁵

Ako se utvrdi da su u postupanju države u postupku predstečajne nagodbe državne potpore dodijeljene bez prethodnog odobrenja i suprotno pravilima o potporama za restrukturiranje, tako dodijeljena potpora podliježe obvezi povrata korisnika potpore (čl. 13. ZDP), u konkretnom slučaju predstečajnog dužnika.

To u konkretnom slučaju znači da bi sva sredstva koja mu je država „oprostila odnosno umanjila“ kroz postignutu predstečajnu nagodbu dužnik morao vratiti uvećano za kamatu, što u pravilu ima za posljedicu stečaj tog dužnika.

Pristupom Republike Hrvatske Europskoj uniji otvorila se i mogućnost da sve osobe koje su zbog takve nelegalne potpore imale štetu ostvare naknadu pretrpljene štete u postupku protiv Republike Hrvatske.⁴⁶

Nakon stjecanja članstva u Europskoj uniji 1. srpnja 2013., u Republici Hrvatskoj vrijede ista pravila o državnim potporama koja su vrijedila i do tada, ali je za odobravanje državnih potpora kao i za provedbu nadzora dodijeljenih potpora i u Hrvatskoj nadležna Europska komisija (EK), a ne više Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja.

Potpore koje su prije stjecanja članstva dodijeljene bez odobrenja Agencije, a primjenjuju se i nakon stjecanja članstva, sukladno Ugovoru o pristupanju Hrvatske EU (Prilog IV članka 16. Akta o pristupanju), smatrat će se novim potporama i podliježu primjeni članka 108. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju EU, odnosno EK može pokrenuti postupak naknadnog nadzora takvih potpora.

⁴⁴ Službeni list Europske unije, 2009., SL C 85, str. 1. – 22.

⁴⁵ Službeni list Europske unije, 2021., SL C 305, str. 1. – 28.

⁴⁶ Čuveljak Jelena, Tražbine Republike Hrvatske u postupku predstečajne nagodbe, 2014, objavljeno 27. veljače 2014. na portalu <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2014B658>, posjećeno dana 9. rujna 2023.

Ako nisu usklađene s pravilima o državnim potporama, dane potpore podliježu povratu. To moraju imati u vidu davatelji potpora u Republici Hrvatskoj koji bi, u slučaju dodjele potpora poduzetnicima, bez obzira na instrument dodjele potpore (otpis potraživanja, pretvaranje potraživanja u kapital, jamstvo, subvencije, itd.), trebali osigurati da se one dodjeljuju sukladno propisima o državnim potporama.

Naime, bitan element postupka nagodbe bio je plan financijskog restrukturiranja koji je bio obvezan pripremiti dužnik (čl. 43. ZFPPN). On je mogao sadržavati mjere poput smanjenja i odgode dospijeća obveza, otplate u ratama itd., iz kojih je razvidno da je riječ o poduzetnicima u teškoćama i da mjere restrukturiranja koje idu na teret države mogu sadržavati državnu potporu (čl. 44. ZFPPN). Zbog toga je trebalo voditi računa da se financijsko restrukturiranje poduzetnika u postupcima predstečajnih nagodbi izvrši na način da ono ne sadrži državnu potporu, ili, pak, ako to nije moguće, da restrukturiranje bude obavljeno sukladno propisima o državnim potporama, kako nakon okončanja tog postupka subjekti predstečajne nagodbe ne bi bili dovedeni u situaciju povrata potpora uvećanih za kamate.

Ponašanje države koje isključuje postojanje državne potpore u odlukama Europske Komisije i europskih sudova naziva se ispunjenjem testa privatnog investitora ili privatnog vjerovnika.⁴⁷

Njegova provedba treba dokazati da bi u istoj ili sličnoj situaciji svaki privatni vjerovnik postupio ekonomski racionalno odnosno učinio isto što čini i država (smanjio ili odgodio naplatu svog potraživanja, prihvatio otplatu u ratama, otpisao dug, otpisao kamatu i slično).

Samo se na taj način isključuje davanje prednosti dužniku na tržištu kroz državnu potporu, jer je dokazivo kako se država ne ponaša kao davatelj potpore već kao i svaki drugi privatni vjerovnik koji poduzima sve razumne aktivnosti kako bi naplatio ili spasio svoje potraživanje.⁴⁸

Primjerice, ako su komercijalne banke, koje su inače iznimno konzervativne i dubinski procjenjuju rizike, spremne pretvoriti svoja potraživanja u temeljni kapital ili dokapitalizirati poduzetnika i otpisati kamate, isto takvo postupanje od strane države ne bi sadržavalo državnu potporu.

⁴⁷ Očitovanje Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja od Zagreb, 27. kolovoza 2012., dostupno na <https://www.aztn.hr>, posjećeno dana 22. rujna 2023.

⁴⁸ Ibidem.

U obrnutoj situaciji - u kojoj od grupe vjerovnika uključujući i privatne poduzetnike - samo država iskazuje interes za pretvaranje potraživanja ili dokapitalizaciju - vrlo je teško dokazati da je riječ o ulaganju države na tržišnim načelima odnosno ulaganju koje se vrši po načelu privatnog investitora, već je to pokazatelj da se radi o namjeri države da poduzetnika sačuva od izlaska s tržišta odnosno da se radi o dodjeli potpore.

U takvim slučajevima bi se radilo o dodjeli državnih potpora za restrukturiranje koje se, da bi bile zakonite, mogu dodijeliti isključivo sukladno ZDP-u.

U slučaju postojanja indicija da se pri financijskom restrukturiranju određenog poduzetnika koje se provodilo u postupku predstečajne nagodbe radilo o dodjeli državne potpore tada je konkretni program restrukturiranja trebalo dostaviti Agenciji na prethodno odobrenje i to samo dok je ona za to bila nadležna, a nakon stjecanja članstva u EU, Europskoj komisiji. U suprotnom, dodjela potpora bez odobrenja nadležnih tijela podlijevala je nalogu za povrat.

Nije dostupan podatak da li je kod provedbe predstečajnih nagodbi u kojima su subjekti bili poduzetnici veliki dužnici državi, a osobito kod predstečajnih nagodbi velikih poduzetnika vođeno računa o eventualnom postojanju državne potpore.

Agencija je na to dopisom upozorila i Ministarstvo financija, jer je ona, ako su se dodijelile državne potpore u postupcima predstečajnih nagodbi bez odobrenja Agencije, bila dužna, sukladno ZDP-u, pokrenuti postupak nadzora dodijeljene potpore.⁴⁹

Protekom više od deset godina od stupanja na snagu ZFPPN može se izvesti zaključak da su najbolje prošli pojedini dužnici koji dugi niz godina nisu podmirivali svoje porezne obveze, dužnici koji su Ministarstvu financija – Poreznoj upravi dugovali i više od 250.000.000,00 kuna (33,18 miliona EUR) duga (npr. Varteks d.d.), a potom im je država oprostila više od 70% dugovanja. Nažalost, obzirom da nisu javno dostupni zapisnici Savjetodavnog vijeća nismo u mogućnosti imati uvid u obrazloženje vijeća na koji se način u takvim predmetima s enormnim iznosima poreznog dugovanja vrednovao „kontinuitet plaćanja poreznih obveza“ iz čl. 9., 10. i 11. Uredbe 2013.

⁴⁹ Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, AZTN, info, ožujak, 2013, dostupno na <https://www.aztn.hr.>, posjećeno dana 23. srpnja 2023.

3. PREDSTEČAJNI POSTUPAK

3.1. Razlozi donošenja Stečajnog zakona iz 2015.

Potreba učinkovitijeg rješenja problema insolventnosti poslovnih subjekata u vremenu izrazite gospodarske krize u Hrvatskoj dovela je do izrade novog Stečajnog zakona. Kritika instituta predstečajne nagodbe u znanstvenoj i stručnoj literaturi, zloupotrebe tog instituta u praksi te negativna percepcija o tom pravnom institutu u javnosti bitno su doprinijele tome da se zakonodavac odluči za promjene. Najznačajnija novina tog Stečajnog zakona bila je pretvaranje predstečajnog postupka u sudski postupak i napuštanje onih odredaba o predstečajnom postupku koje su se u praksi pokazale najproblematičnijim i potencijalnim izvorom zloupotreba. Sam stečajni postupak nije pretrpio veće izmjene, izuzev što je u Stečajni zakon vraćena većina odredaba o stečajnom planu, koje su prethodno 2012. izbrisane zbog instituta predstečajne nagodbe. Prema novim odredbama SZ 2015 predstečajni postupak se provodi radi uređivanja pravnoga položaja dužnika i njegova odnosa prema vjerovnicima i održavanja njegove djelatnosti te se on može provoditi samo u slučaju prijeteće nesposobnosti za plaćanje (čl. 4. st. 1. SZ 2015).

Preporuke Vijeća EU od 14. srpnja 2015. o Nacionalnom programu reformi 2015. za Hrvatsku i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Hrvatske za 2015.⁵⁰ naglašava da je uspostava učinkovitog i transparentnog okvira za pravovremeno spašavanje i insolvencijski postupak ključan preduvjet za smanjenje znatnog pritiska vezanog za razduživanje s kojim su suočena hrvatska poduzeća te za poticanje kulture ranog restrukturiranja i „druge prilike“. Ocjena zakonodavstva o predstečajnim nagodbama pokazala je da je *ex ante* učinkovitost trenutnog zakonodavnog okvira među najslabijima u EU-u. Ključnu ulogu u oporavku Hrvatske mogla bi imati Hrvatska banka za obnovu i razvitak. No, ona je izravno izložena kreditnim rizicima, što bi moglo utjecati na javne financije. Stoga je prema izraženom mišljenju Vijeća važno tu banku staviti pod bonitetni nadzor i osigurati snažno korporativno upravljanje njome.⁵¹

⁵⁰ Preporuka Vijeća od 14. srpnja 2015. o Nacionalnom programu reformi 2015. za Hrvatsku i davanju mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Hrvatske za 2015., Službeni list Europske unije, 2015., C 272/56-60.

⁵¹ Preporuka Vijeća od 14. srpnja 2015. o Nacionalnom programu reformi 2015. za Hrvatsku i davanju mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Hrvatske za 2015., Službeni list Europske unije, 2015., C 272/56-60.; Razmatrajući razlog br. 17. reč. 1., 2., 4. i 5.

U Izvješću Europske komisije za Hrvatsku za 2016. s detaljnim preispitivanjem o sprječavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža navedeno je da bi se provedbom izmijenjenih propisa u području korporativne insolventnosti trebalo pridonijeti bržem rješavanju korporativnih loših kredita, makar i uz odgodu.⁵² U dotičnom Izvješću je pored toga istaknuto da je do kraja 2015. godine na trgovačkim sudovima pokrenuto 16.876 novih predstečajnih postupaka koji uključuju gotovo 2,5 milijardi EUR neplaćenih dugovanja. U 2015. postupci likvidacije i predstečajni postupci i dalje su bili dugotrajni, uz prosječno trajanje od 327 odnosno 216 dana od pokretanja do okončanja. Stoga se zauzelo stajalište da evaluacija učinka novog predstečajnog okvira zahtijeva pozorno praćenje (npr. stopa naplate potraživanja, dužina postupka i iznos restrukturiranog duga).⁵³

Mogućnost restrukturiranja duga novim Stečajnim zakonom propisana je odredbama o predstečajnom postupku, ali i stečajnim planom u okviru stečajnog postupka. Većina odredaba o stečajnom planu koja je iz Stečajnog zakona bila izbrisana s ZIDSZ 2012 zbog novouvedenog instituta predstečajne nagodbe, 2015. vraćena je u zakonski tekst.⁵⁴

Radi osnovnih informacija i kao pomoć u tim postupcima, Ministarstvo pravosuđa izradilo je Vodič kroz predstečajni postupak⁵⁵ i Vodič kroz stečajni postupak.⁵⁶

Pitanje državnih potpora je uređeno tako da je člankom 11. stavka 7. SZ-a propisano da će se na postupke i mjere o kojima prema SZ odlučuju vjerovnici, a kojima se odstupa od skupnoga namirenja vjerovnika unovčenjem dužnikove imovine i podjelom prikupljenih sredstava vjerovnicima na odgovarajući način primijeniti propisi kojima se uređuje područje državnih potpora.

Nažalost, prilikom izrade SZ 2015, u zakonskom tekstu su učinjene brojne greške od kojih neke predstavljaju izravnu povredu nekih od temeljnih načela stečajnog odnosno građansko procesnog prava, tako primjerice načela *par conditio creditorum*, načela saslušanja, načela dispozicije, načela slobodne ocjene dokaza⁵⁷.

⁵² Izvješće za Hrvatsku 2016. s detaljnim preispitivanjem o sprječavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža, Bruxelles, 03. 03.2016., SWD(2016) 80 final/2, str. 30., dostupno na www.vlada.hr, posjećeno dana 14. rujna 2023.

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ Detaljnije o tome Garašić, op. cit. u bilj. 32., str. 172.-173.

⁵⁵ Dostupno na <https://www.mingo.hr/public/Vkpp2015.pdf>, posjećeno dana 20. lipnja 2024.

⁵⁶ Dostupno na <https://www.mingo.hr/public/Vksp2015.pdf>, posjećeno dana 20. lipnja 2024.

⁵⁷ Garašić, op. cit. u bilj. 32., str. 182.

Posebno su loše napisane i nove odredbe o predstečajnom razlogu, predujmu troškova stečajnog postupka, tužbi radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika, unovčenju predmeta razlučnog prava, povezanim društvima, nadalje, prešturo se reguliralo stečajni postupak nad likvidacijskom imovinom, nepotrebno se zadiralo u postojeće odredbe o međunarodnom stečaju, dok istodobno u zakonski tekst nisu unesene odredbe koje bi olakšale primjenu Europske uredbe o insolventnim postupcima koja je također pozitivno pravo kao i Stečajni zakon i jednako ju je potrebno primjenjivati⁵⁸.

Upozoreno je i na vrlo nekvalitetno Vladino Obrazloženje Konačnog prijedloga Stečajnog zakona od 14. svibnja 2015., za koje je navedeno da se u njemu samo ponavlja sadržaj normi bez davanja razloga i motiva za promjenu i dopunu pravila. Naime, kvalitetno napisano obrazloženje prijedloga nekog zakona i te kako može pomoći sucima u primjeni zakona kao i svima drugima u razumijevanju zakonskih odredaba, pa bi se svako ministarstvo svake vlade trebalo potruditi da podigne profesionalnu razinu pri pisanju zakonskih obrazloženja.⁵⁹

Kao što je već spomenuto, najvažnija novina novog Stečajnog zakona bilo je uvođenje predstečajnoga postupka u hrvatsko stečajno pravo (čl. 21.-74. SZ), koji je preuzeo funkciju postupka predstečajne nagodbe (čl. 19.-86. ZFPPN) s time što su neke od najtežih pogrešaka koje su počinjene pri reguliranju postupka predstečajne nagodbe tim novim Stečajnim zakonom otklonjene.⁶⁰

3.2. Provođenje predstečajnoga postupka prema Stečajnom zakonu iz 2015.

Prema novom SZ 2015, predstečajni postupak je izvanparnični postupak koji se provodi radi uređivanja pravnoga položaja dužnika i njegova odnosa prema vjerovnicima i održavanja njegove djelatnosti (čl. 2. st. 1. SZ 2015). Između ostalog, propisana su sljedeća važna pravila.

Predstečajni postupak može se otvoriti kada sud utvrdi postojanje prijeteće nesposobnosti za plaćanje (čl. 4. st. 1. SZ 2015). Prijeteća nesposobnost za plaćanje postoji ako predlagatelj učini vjerojatnim da dužnik svoje postojeće obveze neće moći ispuniti po dospelosti (čl. 4. st. 1. SZ

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Garašić, op. cit. u bilj. 32., str. 183.

⁶⁰ Detaljnije o tome Garašić, op. cit. u bilj. 32., str. 140.-144.

2015). Predstečajni postupak se može provesti nad pravnom osobom i nad imovinom dužnika pojedinca (čl. 3. st. 1. SZ 2015).

Prema novom zakonskom određenju Financijska agencija je tijelo predstečajnog postupka koje samo tehnički i administrativno pomaže sudu dok su tijela predstečajnog postupka sudac pojedinac i povjerenik (čl. 44. SZ 2015).

SZ 2015 je pokretanje predstečajnog postupka propisao kao mogućnost koju je dužnik mogao iskoristiti samo do trenutka kada nisu ispunjeni uvjeti za otvaranje stečajnog postupka jer ispunjenjem uvjeta za otvaranjem stečajnog postupka, sud je prijedlog za otvaranje predstečajnog postupka morao odbaciti (čl. 32. st. 2. SZ 2015).⁶¹ Naravno, postojala je te i dalje postoji mogućnost da se uz suglasnost vjerovnika, a nakon otvaranja stečajnog postupka stečajnim planom odstupi od odredbi o unovčenju i raspodjeli stečajne mase (čl. 303.-355. SZ 2015).

Sud mora odbaciti prijedlog za otvaranje predstečajnoga postupka ako nije istekao rok od dvije godine od ispunjenja obveza iz ranije potvrđenog predstečajnoga sporazuma (čl. 32. st. 1. t. 2. SZ 2015)⁶², a navedeno pravilo se primjenjivalo i na predstečajne nagodbe sklopljene na temelju ZFPPN-a (čl. 49. st. 1. t. 2. ZFPPN). Navedeno znači da su dužnici koji su sklopili predstečajnu nagodbu mogli predložiti otvaranje predstečajnoga postupka tek nakon isteka roka od dvije godine od ispunjenja obveza iz predstečajne nagodbe koju je potvrdio sud.

Predstečajni postupak se pokreće podnošenjem nadležnom sudu prijedloga za otvaranje predstečajnog postupka (čl. 16. SZ 2015). Prijedlog je prema tom novom SZ-u mogao podnijeti ili dužnik ili vjerovnik u suglasnosti s dužnikom (čl. 25. st. 1. SZ) dok je podnositelj bio dužan uz prijedlog dostaviti plan restrukturiranja s ponudom vjerovnicima o načinu, rokovima i uvjetima namirenja tražbina te rok za dobrovoljno ispunjenje, kao i druge isprave sukladno čl. 26. SZ 2015.⁶³

Podnošenjem prijedloga za otvaranje predstečajnog postupka dužnik može obavljati samo plaćanja koja su nužna za redovito poslovanje i ne može otuđivati niti opterećivati svoju imovinu (čl. 29. st. 1. SZ 2015).

⁶¹ ZIDSZ 2017 je navedenu odredbu izmijenio. Vidjeti dio 3.3. ovoga rada.

⁶² ZIDSZ 2017 je i tu odredbu izmijenio. Vidjeti dio 3.3. ovoga rada.

⁶³ ZIDSZ 2022 je navedena pravila izmijenio. Vidjeti dio 3.4. ovoga rada.

Nakon što sud zaprimi prijedlog za otvaranjem predstečajnog postupka, sud je dužan odlučiti o prijedlogu te će u situaciji kada utvrdi da su ispunjene sve pretpostavke za otvaranje predstečajnog postupka te kada utvrdi da postoji predstečajni razlog, donijeti rješenje o otvaranju predstečajnog postupka (čl. 33. st. 1. SZ 2015).

Trenutkom objave rješenja o otvaranju predstečajnog postupka na stranicama e-Oglasne ploče sudova nastupaju pravne posljedice otvaranja predstečajnog postupka (čl. 65. st. 1. SZ 2015).

Istekom roka od 15 dana od objave rješenja o otvaranju predstečajnog postupka na stranicama e-Oglasne ploče vjerovnici dužnika gubili su pravo na prijavu tražbine, s obzirom na to da su je morali prijaviti u roku od 15 dana od objave (čl. 34. st. 1. t. 2. SZ 2015).⁶⁴

Nakon što su tražbine prijavljene, ispituje ih sud, a o prijavljenim tražbinama vjerovnika imaju dužnost očitovati se dužnik i povjerenik. Ako dužnik i povjerenik ospore tražbinu sud će je rješenjem o utvrđenim i ispitanim tražbinama uputiti u parnicu (čl. 48. st. 1. SZ 2015).

Po pravomoćnosti rješenja suda o utvrđenim i osporenim tražbinama mora se održati ročište za glasovanje o planu restrukturiranja i to najkasnije u roku od 30 dana od pravomoćnosti rješenja te će se na ročištu raspraviti dužnikov plan restrukturiranja i prijedlozi vjerovnika za izmjenu predloženog plana restrukturiranja (čl. 55. st. 1. SZ 2015).

O dužnikovim prijedlozima otvara se rasprava u kojoj imaju pravo sudjelovati vjerovnici, dužnik i povjerenik, a o prijedlozima vjerovnika iznesenim na ročištu u vezi s izmjenama predloženoga plana restrukturiranja očitovati će se dužnik (čl. 55. st. 3.-6. SZ 2015).

O planu restrukturiranja glasa se po skupinama vjerovnika (čl. 56. SZ 2015). Svaka skupina vjerovnika s pravom glasa odvojeno glasuje o planu restrukturiranja (čl. 59. st. 1. SZ 2015). Odredbom čl. 59. st. 2. SZ 2015. bilo je propisano da će se smatrati da su vjerovnici prihvatili plan restrukturiranja ako je za njega glasovala većina svih vjerovnika i ako u svakoj skupini zbroj tražbina vjerovnika koji su glasovali za plan dvostruko prelazi zbroj tražbina vjerovnika koji su glasovali protiv prihvatanja plana.⁶⁵

⁶⁴ ZIDSZ 2022. je izmijenio navedeno pravilo. Vidjeti dio 3.4. ovoga rada.

⁶⁵ ZIDSZ 2022 izmijenio je pravilo o potrebnim većinama. Vidjeti dio 3.4. ovoga rada.

Prema novom SZ-u sud je bio dužan donijeti rješenje kojim utvrđuje uskraćivanje potvrde predstečajnog sporazuma i obustavlja predstečajni postupak kada je utvrdio da postoji neka druga od negativnih pretpostavki navedenih u članku 61. stavku 1. SZ 2015.⁶⁶ Negativne pretpostavke su ako:

- koji od vjerovnika učini vjerojatnim da se planom restrukturiranja umanjuju prava ispod razine koju bi razumno očekivao ostvariti u slučaju neprovedbe restrukturiranja poslovanja dužnika;
- iz plana restrukturiranja ne proizlazi vjerojatnost da će njegova provedba omogućiti sposobnost za plaćanje dužniku u razdoblju do kraja tekuće i u dvije sljedeće kalendarske godine;
- planom restrukturiranja nije određeno namirenje iznosa koji bi dobili vjerovnici da njihova tražbina nije osporena ili
- je planom restrukturiranja predloženo pretvaranje tražbine jednog ili više vjerovnika u temeljni kapital dužnika, a članovi dužnika nisu u skladu sa Zakonom o trgovačkim društvima donijeli odluku kojom se to dopušta.

Kao što je vidljivo, SZ-om 2015 su uklonjeni brojni nedostaci ZFPPN-a. Između ostalog, predstečajna nagodba se sada terminološki naziva predstečajni sporazum. FINA nije više tijelo predstečajnog postupka već u predstečajnom postupku obavlja određene radnje uz naknadu troškova za radnje koje poduzima. Bitna izmjena u odnosu na ZFPPN je da SZ 2015 ne propisuje obvezu dužnika da predlaže predstečajni postupak, već mu samo daje ovlaštenje za to i to u situaciji kada postoji prijetća nesposobnost za plaćanje. Nadalje, postupak predstečajne nagodbe pokretao se samo na prijedlog dužnika, dok je prema SZ 2015 dana mogućnost i vjerovnicima da pokrenu predstečajni postupak ako se dužnik suglasi s tim prijedlogom (čl. 25. st. 2. SZ 2015). Dakle, novouvedeni predstečajni postupak (čl. 21.-74. SZ 2015) preuzima funkciju postupka predstečajne nagodbe koji je bio reguliran Zakonom o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (čl. 19.-86. ZFPPN) s time što su neke od najtežih pogrešaka koje su počinjene pri reguliranju postupka predstečajne nagodbe sada u određenoj mjeri otklonjene.⁶⁷

Postupak se više ne provodi pred upravnim organom, regionalnim centrima Financijske agencije (čl. 26. st. 1.-3. ZFPPN), već pred stvarno i mjesno nadležnim trgovačkim sudom (čl. 8. SZ 2015),

⁶⁶ ZIDSZ 2022 izmijenio je odredbe koje se tiču potvrde odnosno uskrate potvrde plana restrukturiranja. Vidjeti dio 3.4. ovoga rada.

⁶⁷ Garašić, op. cit. bilj. 32., str. 140.-144.

koji je tradicionalno u hrvatskom stečajnom i prisilno nagodbenom pravu odlučivao o uređivanju pravnih odnosa između dužnika i njegovih vjerovnika.⁶⁸

Prema članku 39. stavku 2. ZFPPN-a dužnik u stanju nelikvidnosti ili insolventnosti bio je dužan predložiti otvaranje postupka predstečajne nagodbe. Iznimno, dužnik koji nije imao imovinu ili je njegova imovina bila male ili neznatne vrijednosti i nije imao zaposlenih, a bio je u stanju nelikvidnosti ili insolventnosti, mogao je, ali nije morao predložiti postupak predstečajne nagodbe. To je rješenje bilo već zdravorazumski pogrešno, jer jasno je da svi dužnici nisu sposobni za restrukturiranje odnosno sanaciju. Stoga, novi Stečajni zakon ne propisuje obvezu dužnika da predlaže predstečajni postupak, već mu samo daje ovlaštenje za to (čl. 25. SZ 2015) i to u situaciji kada postoji prijeteca nesposobnost za plaćanje (čl. 4. st. 1.-4. SZ 2015). Stečajni postupak dužnik pravna osoba mora pokrenuti bez odgode, a najkasnije 21 dan od dana nastanka stečajnoga razloga (nesposobnosti za plaćanje ili prezaduženosti) (čl. 110. st. 2. SZ 2015).⁶⁹

Novi Stečajni zakon dopušta vjerovnicima da pokrenu predstečajni postupak, ali samo ako se dužnik suglasi s tim prijedlogom (čl. 25. st. 1. SZ 2015). No, iznimno je važno što su u Stečajni zakon gotovo u potpunosti vraćene ukinute odredbe o stečajnom planu (čl. 303.-355. SZ 2015), te što je ponovno uvedena mogućnost nastavka poslovanja dužnika i nakon otvaranja stečajnog postupka (čl. 217. SZ 2015), čime se ponovno omogućilo restrukturiranje i sanacija dužnika i u okviru stečajnog postupka.⁷⁰

To vjerovnicima omogućuje da čak i ako dužnik ne da svoju suglasnost na predstečajni postupak, traže njegovu sanaciju u stečajnom postupku, i to tako da se na skupštini vjerovnika stečajnom upravitelju naloži izrada sanacijskog plana (čl. 107. st. 1. toč. 4. SZ 2015). Prema članku 60. stavku 2. ZFPPN-a tražbine u pogledu kojih je postojala suglasnost između dužnika i vjerovnika o postojanju i visini tražbine tog vjerovnika te tražbine za koje je postojala ovršna isprava smatrale su se utvrđenim tražbinama, osim ako je dužnik raspolagao javnom ili javno ovjerovljenom ispravom kojom je mogao dokazati da je tražbina prestala.⁷¹

⁶⁸ Garašić, op. cit. u bilj. 32., str. 141.

⁶⁹ Ibidem.

⁷⁰ Garašić, op. cit. u bilj. 32., str. 142.

⁷¹ Ibidem.

Osim toga, tražbine u pogledu kojih nisu podnesene prijave vjerovnika smatrale su se utvrđenim ako je njihovo postojanje i visinu dužnik naveo u izvješću iz članka 42. i članka 67. stavka 2. ZFPPN-a. Te su odredbe dužniku otvarale prostor za velike zloupotrebe, s obzirom na to da je od njegove suglasnosti ovisilo utvrđivanje tražbina, a samo vjerovnici s utvrđenom tražbinom imali su pravo glasa o planu financijskog restrukturiranja (čl. 62. st. 4. ZFPPN). Dužnik je tako mogao stvarati fiktivne vjerovnike, a pravim vjerovnicima osporavati tražbine. Vjerovnici i povjerenik nisu imali pravo osporavati tražbine. To iznimno loše zakonsko rješenje novi Stečajni zakon nije preuzeo, već je izričito propisao da se tražbine prijavljene u propisanom roku smatraju utvrđenim, ako ih nije osporio dužnik, povjerenik ako je imenovan ili vjerovnik (čl. 47. SZ 2015).⁷²

Novi Stečajni zakon proširio je ovlaštenja i dužnosti povjerenika, izričito mu dodatno određujući da ispita poslovanje dužnika, ispita popis imovine i obveza dužnika, ispita vjerodostojnost prijavljenih tražbina te ospori tražbine ako na temelju priopćenja vjerovnika ili iz nekoga drugog razloga posumnja u njihovo postojanje, a što sve u postupku predstečajne nagodbe nije bio ni ovlašten ni dužan činiti (usporediti čl. 24. SZ 2015 i čl. 35. ZFPPN). Osim toga, novi Stečajni zakon, za razliku od ZFPPN-a, izričito je zabranio dužniku da u razdoblju od dana podnošenja prijedloga za otvaranje predstečajnoga postupka do donošenja rješenja o otvaranju otuđuje ili opterećuje svoju imovinu (čl. 29. st. 3. SZ 2015).

Dok je u postupku predstečajne nagodbe kod glasovanja o planu financijskog restrukturiranja dostajala činjenica da su za plan glasovali vjerovnici čije tražbine su prelazile dvije trećine vrijednosti svih utvrđenih tražbina (čl. 63. st. 2. i čl. 66. st. 9. ZFPPN), što znači da je time bila omogućena dominacija vjerovnika s velikim tražbinama, novi Stečajni zakon određuje da se smatra da su vjerovnici prihvatili plan restrukturiranja ako je za njega glasovala većina svih vjerovnika i ako u svakoj skupini zbroj tražbina vjerovnika koji su glasovali za plan dvostruko prelazi zbroj tražbina vjerovnika koji su glasovali protiv prihvaćanja plana (čl. 59. st. 2. SZ 2015).⁷³

Postupak predstečajne nagodbe nije utjecao na pravo odvojenog namirenja izlučnih i razlučnih vjerovnika (čl. 71. st. 2. ZFPPN). To je pravilo, nažalost, zadržao i novi Stečajni zakon u odnosu na izlučne i razlučne vjerovnike u predstečajnom postupku (čl. 66. al. 1. SZ 2015). No, on sadrži i pravilo prema kojem predstečajni sporazum ne smije zadirati u pravo razlučnih vjerovnika na

⁷² Ibidem.

⁷³ Garašić, op. cit. u bilj. 32., str. 143.

namirenje iz predmeta na kojima postoje prava odvojenoga namirenja, ako tim sporazumom nije izrijekom drukčije određeno.⁷⁴ Ako je predstečajnim sporazumom drukčije određeno, za razlučne vjerovnike posebno se trebalo navesti u kojem se dijelu njihova prava smanjuju, na koje vrijeme se odgađa namirenje i koje druge odredbe predstečajnoga sporazuma prema njima djeluju (čl. 38. st. 4. reč. 1.-2. SZ 2015). Odredbe čl. 38. st. 4. reč. 1.-2 SZ 2015 same za sebe omogućavale su tumačenje da bi i eventualno nametanje ograničenja razlučnim vjerovnicima bilo dopušteno, no, ipak takvo tumačenje je ipak bilo isključeno, ako se uzme u obzir navedeni čl. 66. al. 1. SZ 2015. Spomenimo da je razlučnim vjerovnicima bilo moguće i tada i danas nametnuti ograničenja predviđena stečajnim planom u stečajnom postupku, ali pod uvjetom da njihov položaj nije lošiji od onoga u kojem bi bili da plana nema (čl. 308. st. 1. toč. 1.; čl. 309. st. 1.-2.; čl. 337. SZ). Isto se zakonsko rješenje zapravo trebalo predvidjeti i za razlučne vjerovnike u predstečajnom postupku već s SZ-om 2015.⁷⁵ Naime, imovina dužnika u financijskim teškoćama u pravilu je u potpunosti pokrivena izlučnim i razlučnim pravima, pa je teško osmisлити sanacijski plan odnosno plan restrukturiranja, u kojem izlučni i razlučni vjerovnici ne bi trebali sudjelovati. Nažalost, u predstečajnom postupku iz 2015. godine nisu bile dovoljno razrađene odredbe o mogućnosti uzimanja novih kredita i financiranju plana restrukturiranja. Kao što je već spomenuto hrvatski zakonodavac se pri izradi odredaba o predstečajnom postupku 2015. godine koliko toliko trudio uzeti u obzir i Preporuke Europske komisije o novom pristupu poslovnom neuspjehu i insolventnosti poduzeća od 12. ožujka 2014.⁷⁶ U međuvremenu je na razini Europske unije donijeta Direktiva o restrukturiranju i insolventnosti 2019. godine, koja je bila razlogom obuhvatne izmjene pravila hrvatskoga predstečajnog postupka 2022. godine.

3.3. Zakon o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona iz 2017.

No, još prije 2022. godine zakonodavac je smatrao potrebnim unijeti određene promjene u predstečajni postupak. Dana 2. studenoga 2017. stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona, a koji je donijet radi ostvarenja cilja poticanja dužnika na pokretanje predstečajnih postupka, olakšanja provođenja predstečajnoga postupka te poticanja na davanje i

⁷⁴ Garašić, op. cit. u bilj. 32., str. 143.

⁷⁵ Tek je ZIDSZ 2022. u odnosu na razlučne vjerovnike unio izričito bitno drugačija pravila u zakonski tekst. Vidjeti čl. 38. st. 1., st. 2.-6. i čl. 66. st. 4. SZ. Vidi dio 3.4. ovog rada.

⁷⁶ Vidjeti ovdje bilješku br. 20.

preuzimanje privremenog zaduženja koje je nužno da bi se osigurao kontinuitet poslovanja tijekom pregovora o restrukturiranju.⁷⁷

Cilj predstečajnog postupka je uređivanje pravnoga položaja dužnika i njegova odnosa prema vjerovnicima i održavanje njegove djelatnosti, pa se donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama SZ iz 2017. pokušao pojednostaviti predstečajni postupak propisivanjem drugačijih rokova u postupku. U dvije godine primjene SZ utvrđeno je da je broj pokrenutih predstečajnih postupaka bio relativno mali, naime, 273 pokrenutih postupaka, a pri tome je u svega 58 slučajeva prihvaćen plan restrukturiranja i potvrđen predstečajni sporazum.⁷⁸ Slijedom navedenoga, zaključeno je kako su odredbe Stečajnog zakona o predstečajnom postupku nedovoljno poticajne za dužnike, a da je postupak teško provediv prema tada važećem zakonskom okviru.

Najvažnije promjene koje su se odnosile na predstečajni postupak bile su sljedeće.

ZIDSZ 2017 izmijenio je članak 4. stavak 1. rečenicu 2. SZ 2015 koja je određivala da prijeteća nesposobnost, kao razlog za otvaranje predstečajnog postupka, postoji ako sud stekne uvjerenje da dužnik svoje postojeće obveze neće moći ispuniti po dospijeću. Ta je odredba izmijenjena na način da prijeteća nesposobnost za plaćanje postoji ako *predlagatelj učini vjerojatnim* da dužnik svoje postojeće obveze neće moći ispuniti po dospijeću. Time je naglašena dužnost predlagatelja predstečajnog postupka da sudu podnese isprave i druge dokaze iz kojih na razini vjerojatnosti proizlazi da postoji prijeteća nesposobnost dužnika za plaćanje. No, zakonodavac je ostavio nepromijenjeno pravilo članka 11. stavka 3. SZ-a prema kojem sud po službenoj dužnosti utvrđuje sve činjenice koje su važne za predstečajni i stečajni postupak te radi toga može izvoditi sve potrebne dokaze.

ZIDSZ 2017 dopunio je pravilo o nadležnosti suda koje je sadržano u članak 8. stavku 1. SZ-a 2015, a koje samo određuje da je u predstečajnom i stečajnom postupku isključivo stvarno i mjesno nadležan trgovački sud na čijem se području nalazi sjedište dužnika. Do 2017. godine u SZ-u nije postojao kriterij za određenje nadležnosti u onim slučajevima u kojima dužnik nije imao sjedište, već samo prebivalište ili boravište u Republici Hrvatskoj. Stoga je u članku 8. SZ-a dodan novi

⁷⁷ Ministarstvo pravosuđa, Analiza i praćenje učinaka Stečajnog zakona ("Narodne novine", broj 71/15. i 104/17.) za 2017. godinu, dostupno na <https://www.mpu.hr>, posjećeno dana 26. kolovoza 2023.

⁷⁸ Ibidem.

stavak 2. rečenica 1. prema kojoj ako dužnik pojedinac nema sjedište, isključivo je stvarno i mjesno nadležan trgovački sud na čijem se području nalazi prebivalište dužnika pojedinca. U članak 8. stavak 2. SZ-a unijeta je i rečenica 2. prema kojoj, ako dužnik pojedinac nema prebivalište, isključivo je stvarno i mjesno nadležan trgovački sud na čijem se području nalazi boravište dužnika pojedinca.

Članak 15. st. 2. SZ 2015 propisivao je da ako je pokrenut predstečajni postupak, do njegova završetka nije dopušteno pokretanje stečajnoga postupka. ZIDSZ 2017 je to pravilo dopunio na način da je u članku 15. stavku 3. SZ-a propisao da, ako je pokrenut stečajni postupak, nije dopušteno pokretanje predstečajnoga postupka.

Zakon o izmjenama i dopunama SZ 2017. olakšao je podnošenje prijedloga za otvaranje predstečajnoga postupka smanjenjem broja i pojednostavljenjem isprava, jer po novome dužnik uz prijedlog za otvaranje predstečajnoga postupka više ne mora dostaviti opis pregovora s vjerovnika, ako su prethodili prijedlogu za otvaranje predstečajnoga postupka, kao ni potrebne obavijesti dostavljene vjerovnicima koji sudjeluju u postupku (čl. 26. al. 1.-3. SZ).

ZIDSZ 2017 produžio je rokove za obavljanje određenih radnji u predstečajnom postupku koji su bili sadržani u članku 34. stavku 1. alineji 2.-3. SZ-a). Tako je rok za prijavu tražbine od 15 dana od dana objave rješenja o otvaranju predstečajnoga postupka produžen na 21 dan. Rok vjerovnicima za osporavanje prijavljenih tražbina od 8 dana od dana objave o očitovanju o prijavljenim tražbina dužnika i povjerenika produžen je na 15 dana. Rok dužniku i povjereniku za pisano očitavanje o svakoj prijavljenoj tražbini od 8 dana od objave tablice prijavljenih tražbina produžen je na 30 dana (novi čl. 34. st. 1. al. 2.-3 SZ).

Prije izmjena SZ-a 2017. godine, ako plan restrukturiranja nije obuhvaćao sve utvrđene i osporene tražbine, dužnik je bio dužan najkasnije u roku od osam dana od dana pravomoćnosti rješenja o utvrđenim i osporenim tražbinama dostaviti sudu izmijenjeni plan restrukturiranja. Nakon zakonske izmjene, taj je rok produžen na 21 dan, a računa se od dana dostave odluke drugostupanjskog suda o žalbi protiv rješenja o utvrđenim i osporenim tražbinama, pri čemu izmijenjeni plan restrukturiranja mora obuhvaćati sve utvrđene i osporene tražbine (čl. 52. st. 1. SZ).

Predstečajni postupci pokrenuti do 1. studenoga 2017. morali su se završiti u roku od 120 dana od dana podnošenja prijedloga (čl. 63. st. 1. SZ 2015). Iznimno, sud je mogao na dužnikov prijedlog, dopustiti produženje roka za daljnjih 90 dana ako je smatra da bi to bilo svrsishodno za sklapanje predstečajnog sporazuma (čl. 63. st. 2. SZ 2015). U praksi se pokazalo da je rok od 210 dana prekratak za uspješan završetak predstečajnog postupka pa su predstečajni postupci trajali i duže od 210 dana što je bilo protivno zakonu. No, ako je uloženo određeno vrijeme i trud da se sklopi predstečajni sporazum, sudovi su svjesno postupali protivno zakonu i nastavljali postupak ako je bilo izgledno sklapanje predstečajnog sporazuma. Stoga je ZIDSZ 2017. produljio rok u kojemu se predstečajni postupak morao završiti na 300 dana, s računanjem od dana otvaranja predstečajnog postupka, a ne od dana podnošenja prijedloga kao je bilo ranije propisano. Po novome sud je mogao iznimno, na dužnikov prijedlog, dopustiti produženje roka za daljnjih 60 dana ako je smatra da bi to bilo svrsishodno za sklapanje predstečajnog sporazuma. Ovim izmjenama zakonodavac je želio potaknuti dužnika i vjerovnike na pokretanje predstečajnih postupaka.⁷⁹

Izmjenama i dopunama SZ iz 2017. uvedena je i mogućnost povlačenja prijedloga za otvaranje predstečajnog i stečajnog postupka koji se u slučaju prijedloga za otvaranje predstečajnog postupka može povući do donošenja rješenja o otvaranju predstečajnoga postupka odnosno donošenja rješenja o odbacivanju prijedloga, a u slučaju prijedloga za otvaranje stečajnog postupka do donošenja rješenja o otvaranju stečajnog postupka odnosno rješenja o odbacivanju ili odbijanju tog prijedloga (čl. 16. st. 4. reč. 1. i st. 5. reč. 1. SZ). U takvim slučajevima povlačenja prijedloga, ako je prijedlog za povlačenje prijedloga o otvaranju postupka podnesen do donošenja rješenja o otvaranju s predstečajnog/stečajnog postupka sud će donijeti rješenje o obustavi predstečajnog odnosno stečajnoga postupka (čl. 16. st. 4. reč. 2. i st. 5. reč. 2. SZ).⁸⁰

Jedna od najznačajnijih novina ZIDSZ 2017. bilo je uvođenje izričite mogućnosti da dužnik, uz suglasnost vjerovnika koji zajedno imaju više od dvije trećine pravomoćno utvrđenih tražbina, preuzme novo zaduženje u novcu radi privremenog financiranja nastalog da bi se osigurao kontinuitet poslovanja tijekom predstečajnoga postupka (čl. 62.a st. 1.-7. SZ). To financiranje nije služilo da bi se osigurala kasnija provedba plana restrukturiranja, već za osiguranje kontinuiteta

⁷⁹ Šimić, Željko, Predstečajni postupak, Druga novela Stečajnog zakona, Priručnik za polaznike/ice, Izrada obrazovnog materijala, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Zagreb, 2022., str. 9.-10.

⁸⁰ U ovom radu obradit ćemo konkretan slučaj Brodograđevne Industrije Split d.d. koja je pokušala povući prijedlog za otvaranjem predstečajnog postupka. Vidjeti dio 6.2.1. ovoga rada.

poslovanja tijekom trajanja samog predstečajnoga postupka. Ta su se novouvedena pravila mogla primijeniti u svim predstečajnim postupcima pokrenutim nakon stupanja na snagu ZIDSZ 2017, kao i u onim postupcima koji su pokrenuti prije stupanja na snagu SZ ako na dan stupanja na snagu ZID SZ2017 nije bilo održano ročište za glasovanje o planu restrukturiranja (čl. 62. a ZIDSZ 2017). Spomenimo, da nije bilo potrebno da ZIDSZ 2017 posebno uvodi pravila o novom financiranju koje služi za osiguranje provedbe predstečajnog sporazuma, jer su se na potvrđeni predstečajni sporazum, na temelju odredbi članka 62. SZ-a, na odgovarajući način primjenjivale odredbe glave VII. SZ-a o učincima potvrđenoga stečajnog plana i nadzoru nad njegovim ispunjenjem. Naime, navedena glava VII. SZ-a, između ostalog sadrži i odredbe o novom financiranju u svom članku 350. Spomenimo i to, da ta pravila o novom financiranju postoje u hrvatskom stečajnom pravu još od 1996. godine (vidjeti čl. 260. SZ 1996.).

3.4. Zakon o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona iz 2022.

Zakonom o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona koji je stupio na snagu 31. ožujka 2022. u hrvatsko zakonodavstvo su unesena rješenja iz Direktive (EU) 2019/1023 Europskog parlamenta i vijeća od 20. lipnja 2019. o okvirima za preventivno restrukturiranje, otpustu duga i zabranama te o mjerama za povećanje učinkovitosti postupaka koji se odnose na restrukturiranje, nesolventnost i otpust duga i o izmjeni Direktive (EU) 2017/1132 (Direktiva o restrukturiranju i nesolventnosti)⁸¹(u daljnjem tekstu Direktiva ili DRN).

Direktiva (EU) 2019/1023 je objavljena dana 26. lipnja 2019. te su u njoj propisana pravila o okvirima za preventivno restrukturiranje koja su na raspolaganju dužnicima u financijskim poteškoćama kod kojih postoji vjerojatnost nesolventnosti (insolventnosti), s ciljem sprječavanja nesolventnosti i osiguravanja održivosti dužnika, nadalje pravila koja se tiču postupaka koji vode do otpusta duga nastalog kod nesolventnih poduzetnika fizičkih osoba, te pravila o mjerama za povećanje učinkovitosti postupaka koji se odnose na restrukturiranje, nesolventnost i otpust duga, posebno u pogledu njihova kraćeg trajanja.

Razlog donošenja ove Direktive bila je neusklađenost pravnih propisa koja su se ticala restrukturiranja pravnih osoba izvan stečajnog postupka u različitim državama EU, te su njome

⁸¹Direktiva (EU) 2019/1023 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o okvirima za preventivno restrukturiranje, otpustu duga i zabranama te o mjerama za povećanje učinkovitosti postupaka koji se odnose na restrukturiranje, nesolventnost i otpust duga i o izmjeni Direktive (EU) 2017/1132 (Direktiva o restrukturiranju i nesolventnosti), Službeni list Europske unije, 2019., L 172, 18.-55.

propisani bazični zajednički elementi za pravni okvir koji se tiče restrukturiranja u Europskoj uniji. Najveći broj njezinih odredaba odnosi se upravo na predstečajne/predinsolventne postupke.

ZIDSZ 2022 su propisani drugačiji, realniji, rokovi za poduzimanje određenih radnji u postupku te su ispravljani i neki drugi uočeni nedostaci u SZ-u, a s ciljem bržeg i efikasnijeg predstečajnog postupka.

Sukladno izmjenama ZIDSZ-a 2022. predstečajni postupak se provodi radi uređivanja pravnoga položaja dužnika i njegova odnosa prema vjerovnicima, sprečavanja nesposobnosti plaćanja i održavanja njegove djelatnosti (čl. 2. st. 1. SZ). Dakle, novina je da se sada naglašava da je cilj predstečajnog postupka između ostalog i sprečavanje nesposobnosti za plaćanje.

Daljnja novost ZIDSZ-a 2022. jest da se sada nad dužnikom koji je pravomoćno osuđen za kazneno djelo zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju, prijevara u gospodarskom poslovanju, prouzročenja stečaja, pogodovanja vjerovnika ili povrede obveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga iz Kaznenog zakona Republike Hrvatske predstečajni postupak može provesti samo ako je dužnik poduzeo primjerene mjere za otklanjanje problema koji su doveli do te osude te je o poduzetim mjerama i njihovim rezultatima obavijestio svoje vjerovnike tijekom pregovora o restrukturiranju i dao im detaljne informacije o poduzetim mjerama i njihovim rezultatima u prijedlogu za otvaranje predstečajnog postupka (čl. 3. st. 7. SZ). Time se u skladu s Direktivom o restrukturiranju i insolventnosti željelo onemogućiti dužnike u mogućim zloupotrebama predstečajnoga postupka.

ZIDSZ 2022. propisuje da se sada povjerenik imenuje u svakom predstečajnom postupku, a ne kao prije toga, ako sud to smatra potrebnim (čl. 33. st. 2. SZ). Proširene su dužnosti povjerenika, pa je on sada dužan: 1. ispitati poslovanje dužnika; 2. ispitati popis imovine i obveza dužnika; 3. ispitati vjerodostojnost prijavljenih tražbina; 4. osporiti tražbine ako na temelju priopćenja vjerovnika ili iz nekog drugog razloga posumnja u njihovo postojanje; 5. nadzirati poslovanje dužnika, osobito financijsko poslovanje dužnika, stvaranje obveza, prema trećim osobama, izdavanje sredstava osiguranja plaćanja, te poslovanje u prodaji robe odnosno usluga, pazeći pritom da se ne oštećuje imovina dužnika; 6. podnijeti prijavu sudu ako dužnik postupi protivno članku 67. SZ-a; 7. pružiti pomoć dužniku u izradi plana restrukturiranja ili u pregovorima o tom planu; 8. preuzeti djelomično upravljanje nad imovinom ili poslovima dužnika tijekom pregovora, osim u dijelu u kojem dužnik može slobodno raspolagati prema odredbama SZ-a; 9. izdavati naloge i potvrde

prema odredbama članaka 69. i 71. SZ-a; 10. nadzirati pravodobnost i potpunost namirenja troškova predstečajnoga postupka; 11. podnositi na propisanom obrascu izvješća sudu o tijeku predstečajnoga postupka; te 12. obavljati i druge poslove u skladu sa SZ-om (čl. 24. toč. 1.-12. SZ). U odnosu na dosadašnje odredbe novost je u tome što je povjerenik dužan pružiti pomoć dužniku u izradi plana restrukturiranja ii u pregovorima o tom planu (čl. 24. toč. 7. SZ), čime je europski i hrvatski zakonodavac u prvom redu imao na umu mala i mikro-poduzeća te obrtnike, koji često nemaju dovoljno znanja u pripremi i izradi plana restrukturiranja. Novost je i što povjerenik preuzima djelomično upravljanje nad imovinom ili poslovima dužnika tijekom pregovora, osim u dijelu u kojem dužnik može slobodno raspolagati prema odredbama SZ-a (čl. 24. toč. 8. SZ), čime je očito naglašena uloga povjerenika u samim pregovorima o planu restrukturiranja. Konačno, novost je što povjerenik mora podnositi na propisanom obrascu izvješća sudu o tijeku predstečajnoga postupka (čl. 24. st. 11. SZ), čime se očito željelo doprinijeti većoj transparentnosti predstečajnih postupaka.

ZIDSZ 2022 u bitnome je promijenio pretpostavke za vršenje službe stečajnog upravitelja. Ukinute su Lista A i Lista B stečajnih upravitelja te je uvedena jedinstvena Lista stečajnih upravitelja (čl. 78.-79. SZ) s postroženim pretpostavkama za upis na nju, te posebna Lista visoko kvalificiranih stečajnih upravitelja (čl. 79.a SZ). Uvedena je i mogućnost osnivanja društva stečajnih upravitelja (čl. 79.b SZ). Postroženi su uvjeti za polaganje stručnog ispita za stečajnog upravitelja (čl. 82. SZ). Uveden je institut udaljenja od obavljanja dužnosti stečajnoga upravitelja (čl. 80. SZ). Precizirani su razlozi za razrješenje stečajnog upravitelja (čl. 91. SZ), kao i razlozi za brisanje s lista stečajnih upravitelja (čl. 81. SZ). Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa dobilo je jaču ulogu u nadzoru nad radom stečajnih upravitelja (čl. 83.a SZ), a propisano je i donošenje Etičkog kodeksa stečajnih upravitelja (čl. 83.b SZ), te uvedeno Etičko vijeće i postupak povodom povrede Etičkog kodeksa (čl. 83.c SZ). Sve se to odnosi i na povjerenika u predstečajnom postupku, s obzirom na to da su pretpostavke za imenovanje povjerenika iste kao za stečajnoga upravitelja (čl. 23. st. 1. SZ), kao i da se na određivanje povjerenika, nadzor nad njegovim radom, odgovornost te nagradu i naknadu troškova za rad na odgovarajući način primjenjuju odredbe SZ-a o stečajnom upravitelju (čl. 23. st. 3. SZ). U svakom slučaju tim se novim pravilima htjelo doprinijeti profesionalizaciji službe stečajnog upravitelja odnosno povjerenika u predstečajnom postupku, a u skladu s danim smjernicama u Direktivi o restrukturiranju i insolventnosti. Nakon izmjena i dopuna SZ-a iz 2022. prijedlog za otvaranje predstečajnog postupka ovlašten je podnijeti samo dužnik, te je napušteno ranije pravilo prema kojem je takav prijedlog bio ovlašten podnijeti i vjerovnik, ako se dužnik suglasio s tim prijedlogom (čl. 25. st. 1. SZ).

Novina jest i da plan restrukturiranja više ne mora biti podnesen već zajedno s prijedlogom za otvaranje predstečajnog postupka, i to upravo zbog toga što neki dužnici možda neće biti sposobni sami izraditi takav plan. No, ako plan restrukturiranja nije podnesen uz prijedlog za otvaranje predstečajnog postupka, plan se sudu mora podnijeti najkasnije u roku od 21 dana od dana pravomoćnosti rješenja o utvrđenim i osporenim tražbinama odnosno od dana dostave odluke drugostupanjskog suda o žalbi protiv rješenja o utvrđenim i osporenim tražbinama (čl. 26. st. 2. SZ). Pravo podnošenja plana restrukturiranja ima samo dužnik (čl. 26.a SZ).

ZIDSZ-om 2022 dopunjene su i odredbe o tome što prijedlog plana restrukturiranja treba sadržavati (čl. 27. toč. 1.-17. SZ), a čime se htjelo postići bolja informiranost vjerovnika kako bi im se olakšala odluka o tome hoće li glasati za ili protiv plana restrukturiranja. Naglasimo da prema novoj zakonskoj odredbi na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova moraju biti javno dostupni podaci o sadržaju i načinu sastavljanja planova restrukturiranja, posebice prilagođeni potrebama mikro, malih i srednjih poduzeća, i to na hrvatskom i engleskom jeziku (čl. 7.a. st. 5. SZ). To su također rješenja koja Direktiva o restrukturiranju i insolventnosti zahtijeva od država članica.

Prema novoj odredbi članka 39. SZ-a vjerovnici na koje predstečajni postupak utječe mogu svoje tražbine prema dužniku ostvarivati samo u predstečajnom postupku. Izbrisano je dotadašnje pravilo prema kojem, ako vjerovnik nije podnio prijavu tražbine, a ona je navedena u prijedlogu za otvaranje predstečajnoga postupka, da će se ona smatrati prijavljenom tražbinom. Potvrđeni plan restrukturiranja ima pravni učinak prema svim njegovim sudionicima (čl. 62. st. 1. reč. 1. SZ). Novo je i izričito pravilo prema kojem se tražbina vjerovnika koji svoju tražbinu nije prijavio u predstečajni postupak, premda je uredno bio obaviješten o njegovu otvaranju, može namiriti samo na način, u rokovima i pod uvjetima koje predviđa plan restrukturiranja za tražbine skupine vjerovnika kojoj bi dotični vjerovnik pripadao da je prijavio tražbinu (čl. 62. st. 1. reč. 2. SZ)). Time je onemogućeno da vjerovnik neprijavljuivanjem tražbine u predstečajni postupak izbjegne pravni učinak potvrđenog plana restrukturiranja u odnosu na njegovu tražbinu. S druge strane, vjerovnik koji ne prijavi svoju tražbinu u predstečajni postupak neće imati mogućnost sudjelovanja u njemu, što između ostalog znači da neće moći utjecati na njegov tijek, neće moći osporavati tražbine drugih dužnikovih vjerovnika, neće moći utjecati na sadržaj plana restrukturiranja, kao ni o njemu glasovati, itd.

Nadalje, ZIDSZ 2022 precizirao je pravila o razlučnim i izlučnim vjerovnicima u predstečajnom postupku.

Razlučni vjerovnici dužni su obavijestiti nadležnu jedinicu FINA-e u roku od 21 dana od dostave plana restrukturiranja o svojim pravima, pravnoj osnovi razlučnoga prava i dijelu imovine dužnika na koji se odnosi njihovo razlučno pravo te dati izjavu odriču li se ili ne odriču od prava na odvojeno namirenje (čl. 38. st. 1 SZ). Oni su u obavijesti ujedno dužni dati izjavu o pristanku ili uskrati pristanka odgode namirenja iz predmeta na koji se odnosi njihovo razlučno pravo radi provedbe plana restrukturiranja (čl. 38. st. 1. i st.3. SZ. ZIDSZ 2022 je uveo izričitu odredbu prema kojoj se prava razlučnih vjerovnika mogu ograničiti planom restrukturiranja i bez njihove suglasnosti, ali oni ne smiju biti stavljeni u lošiji položaj od onoga u kojem bi bili da plana nema i da je otvoren stečajni postupak (čl. 66. st. 4. SZ). Zadržano je pravilo prema kojem plan restrukturiranja ne smije zadirati u pravo razlučnih vjerovnika na namirenje iz predmeta na kojima postoje prava odvojenoga namirenja, ako tim planom nije izrijeком drukčije određeno (čl. 38. st. 4. reč. 1. SZ), a isto tako i pravilo prema kojem, ako je planom restrukturiranja drukčije određeno, za različne vjerovnike posebno će se navesti u kojem se dijelu njihova prava smanjuju, na koje se vrijeme odgađa namirenje i koje druge odredbe plana restrukturiranja prema njima djeluju (č. 38. st. 4. reč. 2. SZ). Izlučni vjerovnici dužni su nadležnu jedinicu FINA-e u roku od 21 dana od dostave plana restrukturiranja obavijestiti o svojim pravima, pravnoj osnovi izlučnoga prava i dijelu imovine dužnika na koji se odnosi njihovo izlučno pravo (čl. 38. st. 2. SZ). Oni su u obavijesti ujedno dužni dati izjavu o pristanku ili uskrati pristanka odgode izdvajanja predmeta na koje se odnosi njihovo izlučno pravo radi provedbe plana restrukturiranja u obavijesti (čl. 38. st. 3. SZ). ZIDSZ 2022 je uveo izričitu odredbu prema kojoj izlučni vjerovnici mogu sudjelovati u planu restrukturiranja samo ako izričito i dobrovoljno pristanu na to (čl. 66. st. 5. SZ).

Navedene obavijesti i izjave iz članka 38. stavka 1.-3. koje se tiču prava razlučnih i izlučnih vjerovnika podnose se na obrascu za prijavu tražbine u vjerovnika u predstečajnom postupku (čl. 38. st. 6. SZ).

ZIDSZ 2022 je u skladu s Direktivom o restrukturiranju i insolventnosti bitno temeljitije i jasnije propisao na koje tražbine i prava predstečajni postupak ne utječe. To su: 1. tražbine sadašnjih i prijašnjih radnika dužnika iz radnoga odnosa u bruto iznosu, otpremnine do iznosa propisanoga zakonom odnosno kolektivnim ugovorom i tražbine po osnovi naknade štete pretrpljene zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti; 2. tražbine po osnovi namjerno počinjene nedopuštene radnje; 3. novčane kazne izrečene za kazneno ili prekršajno djelo i troškove kaznenoga ili prekršajnog postupka te 4. tražbine za uzdržavanje koje proizlaze iz obiteljskog odnosa,

roditeljstva, braka ili tazbinskog srodstva (čl. 66. st. 1. toč. 1.-4. SZ). Predstečajni postupak ne utječe ni na kvalificirane financijske ugovore na koje se na odgovarajući način primjenjuju odredbe članka 182. stavaka 6. i 7. SZ-a (čl. 66. st. 2. SZ). Navedene tražbine ne mogu biti predmet plana restrukturiranja (čl. 66. st. 3. SZ).

Sukladno Direktivi o restrukturiranju i nesolventnosti, hrvatski je zakonodavac je 2022. godine morao izričito propisati da predstečajni postupak ne utječe na pojedinačna i kolektivna prava radnika koja proizlaze iz domaćeg radnog prava i radnog prava Europske unije, kao što su sljedeća: 1. pravo na kolektivno pregovaranje i industrijske akcije; 2. pravo na obavješćivanje i savjetovanje koje uključuje: a) obavješćivanje radnika o najnovijem i mogućem razvoju djelatnosti poduzeća ili pogona i njegovu gospodarskom položaju, kako bi mogli dužnika obavijestiti u vezi sa situacijom poslovanja i potrebi da se razmotre mehanizmi restrukturiranja; b) obavješćivanje radnika o svakom postupku preventivnog restrukturiranja koji bi mogao utjecati na zapošljavanje, isplatu plaće i sve buduće isplate radnicima, uključujući mirovine; c) obavješćivanje radnika i savjetovanje s njima u vezi s planovima restrukturiranja prije nego što oni budu podneseni na prihvrat vjerovnicima ili na potvrdu sudu (čl. 66. st. 6. toč. 1.-2. SZ). Ako su planom restrukturiranja predviđene mjere koje dovode do promjena u organizaciji rada ili ugovora o radu s radnicima, te mjere podliježu odobrenju radnika (čl. 66. st. 7. SZ).

Nadalje, ZIDSZ 2022 precizirao je pravila o ispitnom ročištu (čl. 46. SZ), o osporavanju tražbina i upućivanju na parnicu (čl. 48., čl. 50. SZ), kao i o utjecaju otvaranja predstečajnoga postupka na tijek tekućih parničnih i arbitražnih postupaka (čl. 68. st. 1., st. 4., i st. 5. SZ). Ostalo je bazično pravilo da danom otvaranja predstečajnog postupka nastupa prekid parničnih i arbitražnih postupaka, kao i zabrana pokretanja novih parničnih i arbitražnih postupaka protiv dužnika u svezi s tražbinama na koje predstečajni postupak utječe (čl. 68. st. 1. reč. 1. SZ).

Načelno je zadržano i pravilo prema kojem danom otvaranja predstečajnog postupka nastupa prekid ovršnih postupaka i postupaka osiguranja, kao i zabrana pokretanja novih ovršnih postupaka i postupaka osiguranja protiv dužnika u svezi s tražbinama na koje predstečajni postupak utječe (čl. 68. st. 2. reč. 1. SZ). No, uvedeno je ograničenje trajanja zabrane provođenja ovrhe na 120 dana, uz mogućnost sudskog produženja dva puta za daljnjih 90 dana, ali pod uvjetom da je postignut relevantan napredak u pregovorima o planu restrukturiranja i da je navedena zabrana nužna radi ostvarivanja plana restrukturiranja (čl. 68. st. 2. reč. 2.-3. SZ). Naime, ako nema izgleda na uspjeh u pregovorima, nema razloga da zabrana provođenja ovrhe traje neograničeno.

Zadržano je pravilo da predstečajni postupak ne utječe na mjere osiguranja u kaznenom postupku, porezne postupke utvrđivanja zloupotrebe prava i upravne postupke koje provodi Ministarstvo financija, Porezna uprava u postupcima utvrđivanja poreznih obveza, ali je ono iz članka 66. SZ-a premješteno u članak 68.a SZ.

Važno je i to što je hrvatski zakonodavac, a u skladu sa zahtjevima EU Direktive o restrukturiranju i nesolventnosti, precizirao odredbe o potrebnim većinama pri glasovanju o planu restrukturiranja (čl. 59. SZ, što je uveo pravila o zabrani opstrukcije (čl. 59.a SZ 2015), i što je u bitnome poboljšao i razradio pravila koje se odnose na potvrdu odnosno uskratu plana restrukturiranja od strane suda (čl. 61., čl. 61.a, čl. 61.b SZ. Precizirane su i odredbe o pravnim učincima plana restrukturiranja (čl. 62. SZ). Spomenimo da je zakonodavac pri tome napustio dotadašnji termin za potvrđeni plan restrukturiranja, naime termin „predstečajni sporazum“, te se opredijelio za internacionalni termin „plan restrukturiranja“, čime su otklonjeni potencijalni nesporazumi u predstečajnim postupcima s međunarodnim elementom, odnosno s prekograničnim učinkom.

U skladu sa Direktivom o restrukturiranju i nesolventnosti hrvatski zakonodavac je 2022. godine uveo jasno razlikovanje između tzv. *privremenog* i *novog financiranja* u predstečajnom postupku. Privremeno financiranje je potrebno da bi se osigurao kontinuitet poslovanja i uvećala vrijednost imovine tijekom predstečajnog postupka, dok je novo financiranje potrebno za provedbu plana restrukturiranja. Tako dužnik može uz suglasnost vjerovnika koji zajedno imaju više od dvije trećine pravomoćno utvrđenih tražbina, predložiti preuzimanje novog zaduženja u novcu od postojećeg ili novog vjerovnika radi *privremenog* financiranja koje je opravdano i hitno potrebno da bi se osigurao kontinuitet poslovanja i uvećala vrijednost imovine tijekom predstečajnoga postupka (čl. 62.a st. 1. SZ), pri čemu zakon uređuje daljnja pravila vezana za preuzimanje te vrste financiranja (čl. 62.a st. 2.-st. 5. SZ). Dužnik može u planu restrukturiranja predvidjeti *ново* financiranje od strane postojećeg ili novog vjerovnika, a koje je potrebno za provedbu plana restrukturiranja te neopravdano ne oštećuje interese vjerovnika, pri čemu je taj vjerovnik kao sudionik uključen u plan restrukturiranja (čl. 62. st. 6. SZ). Važno je naglasiti da će se, ako se naknadno nad dužnikom otvori stečajni postupak, tražbine vjerovnika s osnove navedenog privremenog i navedenog novog financiranja namiriti prije ostalih stečajnih vjerovnika, osim vjerovnika prvoga višega isplatnog reda (čl. 62. st. 7. SZ). U slučaju naknadnog otvaranja stečajnog postupka nad dužnikom spomenuto privremeno i novo financiranje koja je preuzeto odnosno planom restrukturiranja predviđeno u predstečajnom postupku ne može se pobijati i

davatelji takvih financiranja ne podliježu odgovornosti s obrazloženjem da ono šteti sveukupnosti vjerovnika, osim ako se utvrdi da bi bilo riječi o povredi načela savjesnosti i poštenja, sukobu interesa davatelja osiguranja ili kaznenom djelu (čl. 62.a st. 8. SZ).

Također u skladu s Direktivom o restrukturiranju i nesolventnosti uvedeno je pravilo prema kojem, ako se naknadno nad dužnikom otvori stečajni postupak, transakcije koje su opravdane i hitno potrebne za pregovore o planu restrukturiranja ne mogu se pobijati, osim ako bi bila riječ o kaznenom djelu, povredi načela savjesnosti i poštenja te sukobu interesa protivne strane (čl. 62. b st. 1.-3. SZ). Te se transakcije odnose, primjerice, na: 1. plaćanje naknada i troškova vezanih za pregovore, prihvrat ili potvrdu plana restrukturiranja; 2. plaćanje naknada i troškova za uzimanje stručnog savjetovanja usko povezanog s restrukturiranjem; 3. isplatu plaća radnicima za već obavljene posao; 4. sva ostala plaćanja i izdatke nastale u redovitom tijeku poslovanja (čl. 62.b st. 2. toč. 1.-4. SZ). Ako se naknadno nad dužnikom otvori stečajni postupak transakcije koje su opravdane i hitno potrebne za provedbu plana restrukturiranja i koje se u skladu s planom restrukturiranja koji je sud potvrdio provode ne mogu se pobijati s obrazloženjem da one štete materijalnim pravima vjerovnika, osim ako bi bila riječ o kaznenom djelu, povredi načela savjesnosti i poštenja te sukobu interesa protivne strane (čl. 62.b st. 3. SZ).

Važna su i nova pravila o utjecaju otvaranja predstečajnog postupka na dvostrano obvezne ugovore koje nije ispunila niti jedna ugovorna strana, a koje su također uvedena u skladu s Direktivom o restrukturiranju i insolventnosti. Vjerovnik iz dvostrano obveznog ugovora koji je sklopljen prije otvaranja predstečajnog postupka i na koji predstečajni postupak utječe, a koji u vrijeme otvaranja tog postupka nisu ili nisu u potpunosti ispunili ni dužnik ni vjerovnik, nije ovlašten nakon otvaranja predstečajnog postupka uskratiti svoju činidbu, raskinuti ugovor, proglasiti dospelost svoje tražbine ili na bilo koji drugi način izmijeniti taj ugovor na štetu dužnika pozivom na činjenicu da dužnik svoj dug nije platio (čl. 67.a st. 1. reč. 1. SZ). Čini se da je iz tog pravila ispred riječi „dvostrano“ omaškom ispuštena riječ „bitnog“. Naime odmah u narednoj rečenici u istom članku i stavku daje se objašnjenje što se smatra pod bitnim ugovorom: to je ugovor koji je nužan za nastavak redovitog poslovanja, uključujući ugovor koji se odnosi na opskrbu čiji bi prekid mogao dovesti do obustave poslovanja dužnika (čl. 67. st. 1. reč. 2. SZ). Postupanje vjerovnika protivno tim pravilima nema pravni učinak (čl. 67.a st. 2. SZ). Slično vrijedi čak i slučaju postojanja izričite klauzule u dvostrano obveznom ugovoru za slučaj otvaranja predstečajnog postupka. Tako vjerovnik iz dvostrano obveznog ugovora koji je sklopljen prije otvaranja predstečajnog postupka, a koji nisu ili nisu u potpunosti ispunili ni dužnik ni vjerovnik, nije ovlašten uskratiti svoju činidbu,

raskinuti ugovor, proglasiti dospelost svoje tražbine ili na bilo koji drugi način izmijeniti taj ugovor na štetu dužnika pozivom na odgovarajuću ugovorenu klauzulu zbog: 1. podnošenja prijedloga za otvaranje predstečajnog postupka; 2. podnošenja prijedloga za zastoj/odgodu ovrhe; 3. otvaranja predstečajnog postupka; 4. usvajanja prijedloga za zastoj/odgodu ovrhe (čl. 67.a st. 3. SZ). Ugovorne odredbe kojima se unaprijed isključuje ili ograničava primjena tih pravila bez pravnog su učinka, kao i ponašanja koja bi mu bila protivna (čl. 67.a st. 4. SZ). Sva pravila predstavljenog članka 67.a primjenjuju se i na fiksne ugovore i ugovore s indeksnom klauzulom u smislu članka 182. stavaka 1.-4. SZ-a (čl. 67.a st. 5. SZ). Spomenimo i promjenu u pogledu duljine trajanja predstečajnog postupka. Prema novom pravilu on se mora završiti u roku od 120 dana od dana otvaranja predstečajnog postupka (čl. 63. st. 1. SZ 2015). Ranije je taj rok iznosio 300 dana od dana otvaranja predstečajnog postupka. Međutim, iznimno od navedene nove odredbe sud može, na prijedlog dužnika, vjerovnika ili povjerenika, dopustiti produženje roka najviše za daljnjih 180 dana ako smatra da je postignut napredak u pregovorima o planu restrukturiranja i da postoji vjerojatnost uspješnog okončanja predstečajnog postupka (čl. 63. st. 2. SZ).

ZIDSZ 2022 značajno je promijenio i pravila o obustavi predstečajnog postupka. Prema izmijenjenom članku 64. SZ-a sud će m obustaviti otvoreni predstečajni postupak: 1. ako utvrdi da ne postoji predstečajni razlog; 2. ako dužniku tijekom predstečajnoga postupka postupa protivno odredbama članka 67. SZ-a koje reguliraju njegovo poslovanje od otvaranja predstečajnog postupka; 3. ako dužnik u tijekom predstečajnoga postupka više od 30 dana kasni s isplatom plaće koja radniku pripada prema ugovoru o radu, pravilniku o radu, kolektivnom ugovoru ili posebnom propisu odnosno prema drugom aktu kojim se uređuju obveze poslodavca prema radniku dospjelim nakon otvaranja predstečajnoga postupka ili ako u tom roku ne uplati doprinose i poreze prema plaći, računajući od dana kada je radniku bio dužan isplatiti plaću; 4. ako dužnik ispuni sve obveze prema vjerovnicima do ročišta za glasovanje; 5. ako Hrvatska narodna banka ne izda prethodnu suglasnost za pretvaranje tražbine kreditne institucije u temeljni kapital dužnika; 76. ako utvrdi da vjerovnici neće prihvatiti plan restrukturiranja; te 7. u drugim slučajevima propisanim ovim Zakonom (čl. 64. st. 1. SZ). Pravomoćno rješenje o obustavi predstečajnoga postupka sud dostavlja financijskoj agenciji (čl. 64. st. 3. SZ).

Novouvedena su i izričita pravila o zaključenju predstečajnog postupka. Sud će donijeti rješenje o zaključenju predstečajnoga postupka čim rješenje o potvrdi plana restrukturiranja postane pravomoćno (čl. 74.a st. 1. SZ). Prije zaključenja predstečajnoga postupka dužnik je dužan namiriti troškove predstečajnoga postupka te nesporne dospjele tražbine vjerovnika koje su nastale nakon

otvaranja predstečajnoga postupka, a za sporne pružiti odgovarajuće osiguranje (čl. 74.a st. 2. SZ). Sud će objaviti izreku rješenja s naznakom osnove za zaključenje predstečajnoga postupka (čl. 74.a st. 3. SZ). Sud će unaprijed izvijestiti dužnika i povjerenika o tome kada će nastupiti pravni učinci zaključenja predstečajnoga postupka (čl. 74.a st. 4. SZ).

Sva su ta pravila očito uvedena, kako bi se olakšalo vođenje predstečajnog postupka, ali i provedba pravomoćno potvrđenog plana restrukturiranja koji je proizišao iz takvog postupka. Time su pravila hrvatskog predstečajnog postupka modernizirana i usklađena s propisima EU-a prava o restrukturiranju. Koje će daljnje promjene biti potrebne u hrvatskom predstečajnom pravu, svakako će pokazati i sudska praksa, a i razmišljanja u pravnoj literaturi.

4. EU IZVORI PREDSTEČAJNIH/PREDINSOLVENCIJSKIH POSTUPAKA

Pored Direktive o restrukturiranju i nesolventnosti, za predstečajne postupke koji imaju prekogranični učinak važna je i primjena Europske Uredbe o insolventijskim postupcima u njezinom reformiranom tekstu iz 2015.⁸²

Navedena Uredba propisuje pravila o međunarodnoj nadležnosti za otvaranje insolventijskih postupaka – kako glavnih, tako i neglavnih (tzv. partikularnih i sekundarnih) insolventijskih postupaka, nadalje mjerodavno pravo u pogledu učinaka otvaranja tih postupaka, pretpostavke i način priznanja odluka o otvaranja tih postupaka te drugih odluka donesenih u samim tim insolventijskim postupcima, nadalje odluka iz prethodnih postupaka koji prethode otvaranju insolventijskih postupaka, kao i odluka koje su donesene izvan insolventijskih postupaka, ali su s njima u uskoj vezi. Nadalje, ona sadrži i pravila o međusobnoj suradnji tijela glavnog i neglavnih insolventijskih postupaka otvorenih u različitim državama protiv istog dužnika, pravila o

⁸² Uredba (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i vijeća od 20. svibnja 2015. o postupku u slučaju nesolventnosti, Službeni list Europske unije, 2015, L 141/19. – Njoj je prethodila Uredba Vijeća (EZ) br. 1346/2000 o insolventijskim postupcima od 29. svibnja 2000., Službeni list Europske unije, 2000, L 160/1. – Detaljnije o toj Uredbi vidjeti *Garašić Jasnica*, Europska uredba o insolventijskim postupcima, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 26., 2005., br. 1., str. 257-305.

obavještanju vjerovnika o otvaranju tih postupaka i prijavi njihovih tražbina, te pravila o insolventijskim postupcima otvorenim nad članovima korporacijske grupe.⁸³

Navedena Uredba u svom članku 1. stavku 1. izričito određuje da u područje njezine primjene između ostalog ulaze i insolventijski postupci kojima imaju za cilj spašavanje i reorganizaciju poduzeća odnosno prilagodbu (otpust) dugova insolventnog dužnika. U Prilogu A te Uredbe koji sadrži popis svih insolventijskih postupaka po državama članicama na koje se primjenjuje ta Uredba za Hrvatsku je pored stečajnog postupka, postupka stečaja potrošača, postupka izvanredne uprave u trgovačkim društvima od sistemskog značaja za Republiku Hrvatsku naveden i predstečajni postupak. U prilogu B te Uredbe koji sadrži popis svih insolventijskih upravitelja po državama članica na koje se primjenjuje ta Uredba za Hrvatsku je pored stečajnog upravitelja, privremenog stečajnog upravitelja, stečajnog povjerenika, izvanrednog povjerenika naveden i povjerenik.

Uredba će doći do primjene uvijek kada u odnosu na konkretni insolventijski/predinsolventijski postupak postoji prekogranični element između država članica EU. Primjerice, ako je predstečajni postupak otvoren u Republici Hrvatskoj, a dijelovi imovine predstečajnog dužnika nalaze se i u nekoj drugoj državi članici ili neki od njegovih vjerovnika imaju uobičajeno boravište, prebivalište ili sjedište u drugoj državi članici. Ili kada je riječ o nekoj vrsti predstečajnog odnosno predinsolventijskog postupka koji je otvoren u jednoj od država članica, a dijelovi imovine nalaze se u Hrvatskoj ili neki od dužnikovih vjerovnika imaju uobičajeno boravište, prebivalište ili sjedište u Republici Hrvatskoj, pa se otvara pitanja pravnih učinaka tog postupka u tuzemstvu. Pri tome treba naglasiti da se Uredba primjenjuje na sve države članice, izuzev Danske.⁸⁴

Istaknimo da se navedena Uredba ne primjenjuje na insolventijske postupke koji se tiču: a) osiguravajućih društava, b) kreditnih institucija, c) investicijskih društava i drugih društava, institucija i poduzetnika u mjeri u kojoj su oni obuhvaćeni izmijenjenom Direktivom 2001/24/EZ⁸⁵ ili d) za zajednička ulaganja (čl. 1. st. 2. Uredbe).

⁸³ Detaljnije o toj Uredbi vidjeti *Garašić Jasnica*, Reforma Europske uredbe o insolventijskim postupcima, u knjizi: J. Hercigonja (ur.), Reforma hrvatskog insolventijskog prava – Novi Stečajni zakon, Inženjerski biro, Zagreb, 2015., str. 34.-76.

⁸⁴ Vidjeti Razmatrajući razlog br. 88. u Preambuli dotične Uredbe.

⁸⁵ Direktiva 2001/24/EZ Europskog Parlamenta i Vijeća od 4. travnja 2001. o restrukturiranju i likvidaciji kreditnih institucija, Službeni list Europske zajednice, 2001, L 125/15. Ona je izmijenjena s Direktivom 2014/59/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014., Službeni list EU, 2014, L 173/190.

5. ANALIZA PRIMJENE ZAKONA O FINANCIJSKOM POSLOVANJU I PREDSTEČAJNOJ NAGODBI

5.1. Analiza podataka Financijske agencije iz sustava predstečajnih nagodbi za razdoblje od 1. listopada 2012. do 25. listopada 2021.

U ovome odjeljku predstaviti ćemo javno objavljene podatke Financijske agencije o postupcima predstečajne nagodbe u dokumentu pod nazivom "Pregled zbirnih podataka iz sustava predstečajnih nagodbi za razdoblje od 1. listopada 2012. do 25. listopada 2021."⁸⁶

Iz Tablice br. 1. „Pregleda zbirnih podataka iz sustava predstečajnih nagodbi za razdoblje od 1. listopada 2012. do 25. listopada 2021.“ proizlazi da je iznos prijavljenih obveza koje su dužnici prijavili kod podnošenja prijedloga za pokretanje postupka predstečajne nagodbe u tom razdoblju iznosio ukupno 82.435.251.981,39 kuna (10,94 miliona EUR). Ukupan broj zaposlenih prema prijavi dužnika za to razdoblje bio je 66.761, a broj zaprimljenih predmeta bio je ukupno 8.959 predmeta.

Iz Tablice br. 2. toga dokumenta proizlazi da je plan financijskog restrukturiranja prihvaćen u svega 16 predmeta s brojem zaposlenika prema prijavi dužnika 453, pri čemu je iznos prijavljenih obveza iznosio 947.008.562,43 kuna. Predstečajna nagodba je sklopljena u 3.198 predmeta s brojem zaposlenika prema prijavi dužnika 43.363, pri čemu je iznos prijavljenih obveza iznosio 47.698.600.298,35 kuna. Dakle, od ukupno 8.959. predmeta u svega 0,18% predmeta je prihvaćen plan financijskog strukturiranja s 1,15% postotka od ukupno prijavljenih obveza i u svega 35,80% predmeta je sklopljena predstečajna nagodba s 57,86% od ukupno prijavljenih obveza. Pri tome se prihvaćen plan financijskog restrukturiranja odnosi na sve predmete u kojima su vjerovnici prihvatili plan financijskog restrukturiranja dužnika te su nagodbena vijeća donijela rješenje o prihvaćanju plana financijskog restrukturiranja. Sklopljena nagodba se odnosi na sve predmete u kojima je pred nadležnim trgovačkim sudom doneseno rješenje o sklapanju nagodbe, nakon što su vjerovnici u postupku predstečajne nagodbe prihvatili plan financijskog restrukturiranja dužnika, a nagodbeno vijeće donijelo rješenje o prihvaćanju plana financijskog restrukturiranja.

⁸⁶ FINA - Pregled zbirnih podataka iz sustava predstečajnih nagodbi za razdoblje od 1. listopada 2012. do 25. listopada 2021., dostupno na <https://www.fina.hr/javne-usluge-za-poslovne-subjekte/ovrhe/predstečajna-nagodba/pregled-zbirnih-podataka-iz-sustava-predstečajnih-nagodbi>, posjećeno dana 20. lipnja 2024.

Iz Tablice br. 3. istog dokumenta proizlazi da je u razdoblju od 1. listopada. 2012. do 25. listopada 2021. riješeno 8.957 predmeta, a da je na dan 25. listopada 2021. bilo još dva neriješena predmeta. Riješeni predmeti se odnose na predmete koji uključuju odbačene prijedloge za otvaranje postupka predstečajne nagodbe, obustavljene postupke te postupke koji su završili prihvatanjem plana financijskog restrukturiranja.

Tablica br. 4. istog dokumenta prikazuje broj sklopljenih nagodba u promatranom razdoblju pojedinačno prema trgovačkim sudovima, i to kako slijedi:

Trgovački sud u Bjelovaru – 147; Trgovački sud u Osijeku – 559; Trgovački sud u Rijeci – 414; Trgovački sud u Splitu – 445; Trgovački sud u Varaždinu – 366; Trgovački sud u Zadru – 216; i Trgovački sud u Zagrebu – 1.051.

Dakle, od 8.959 predmeta u promatranom razdoblju postupak predstečajne nagodbe uspješno je proveden u 3.124 predmeta, i to bilo da je nagodbeno vijeće donijelo rješenje o prihvatanju plana financijskog restrukturiranja (16), bilo da je pred trgovačkim sudom donijeto rješenje o sklapanju nagodbe (3.198). Nažalost, ne raspoložemo s podacima u koliko je od 3.124 predmeta prihvaćen plan financijskog restrukturiranja doista ostvaren odnosno sklopljena predstečajna nagodba doista ostvarena. Isto tako, nažalost, ukupan iznos otpisanih tražbina od strane države kao vjerovnika nije objavljen na stranicama Financijske agencije niti na stranicama ministarstva nadležnog za financije.

Spomenimo da Tablica br. 5. navedenog dokumenta sadrži podatke o proju predmeta, broju zaposlenih prema prijavi dužnika i iznos prijavljenih obveza prema kriteriju područja djelatnosti.

I konačno, Tablica br. 6. sadrži podatke o broju predmeta, broju zaposlenih prema prijavi dužnika i iznos prijavljenih obveza u postupku predstečajne nagodbe prema županijama.

Naglasimo da od 8.959 predmeta u kojima je pokrenut predstečajni postupak u promatranom razdoblju od 1. listopada 2012. do 25. listopada 2021., taj postupak nije rezultirao prihvatanjem plana financijskog restrukturiranja i sklapanjem predstečajne nagodbe u čak 5.745 predmeta odnosno u 64,5% predmeta.

5.2. „Uspješno“ provedeni postupci predstečajne nagodbe

U ovome odjeljku razmotrit ćemo podatke o poslovanju dviju pravnih osoba, i to Varteks d.d. i Institut IGH kroz duži vremenski period od 2012. odnosno od 2013., kada su Financijskoj agenciji od strane navedenih pravnih osoba podneseni prijedlozi za otvaranje postupka predstečajne nagodbe pa do danas.

Analiziramo navedene pravne osobe iz razloga što se radi o pravnim osobama kojima je u postupku predstečajne nagodbe država otpisala nevjerojatan iznos poreznog duga.

Do današnjeg dana Savjetodavno vijeće Ministarstva financija nije javnosti učinilo dostupnim zapisnike sastavljene u postupku obrade predmeta prilikom davanja prijedloga ministru financija te je teško shvatiti motive i razloge kojima se Savjetodavno vijeće vodilo prilikom davanje mišljenja.

U zapisnicima bi trebali biti transparentno navedeni podaci o tome kako je utvrđeno da je održiv određen plan restrukturiranja dužnika, kako se cijenio vlastiti doprinos dužnika u postupku restrukturiranja, kako se cijenila vrsta djelatnosti i broj zaposlenih dužnika, kako se cijenilo višegodišnje kontinuirano neplaćanje poreznih obveza, te eventualno poduzete pravne radnje dužnika na štetu vjerovnika (čl. 10. st. 2. i 11. st. 2. Uredbe 2013.).

Bez uvida u navedene zapisnike Savjetodavnog vijeća teško je razumjeti donesene odluke Ministra financija u svezi otpisa dugovanja određenim pravnim osobama i to posebno u situaciji kada se Varteksu d.d. otpisalo 70% glavnice, a Institutu IGH niti jednu kunu duga glavnice.

5.2.1. Varteks d.d., Varaždin

Prema javno objavljenim podacima u 2012. godini dug Varteks d.d. prema Republici Hrvatskoj je iznosio 265.800.000,00 kuna.

Republika Hrvatska - Ministarstvo financija je Varteksu d.d. u tijeku postupka predstečajne nagodbe otpisala 185.600.000,00 kuna, a manji dio duga od 15 milijuna kuna pretvorila je u 13% vlasništva.

Varteks d.d. je dana 20. studenog 2012. podnio Financijskoj agenciji prijedlog za otvaranje postupka predstečajne nagodbe te je dana 13. svibnja 2013. pred nagodbenim vijećem Financijske agencije održano ročište na kojem je utvrđeno da je ukupan iznos prijavljenih tražbina 335.796.137,52 kuna, da je ukupan iznos utvrđenih tražbina 374.239.086,15 kuna, te da je ukupan iznos osporenih tražbina 9.792.692,89 kuna. Pred Trgovačkim sudom u Varaždinu je 11. srpnja 2013. sklopljena predstečajna nagodba u kojoj si Grupa vjerovnika 1 – država (javnopravna tražbina) i dužnik suglasno utvrdili da vjerovnik ima prema dužniku potraživanja u ukupnom iznosu od 265.851.427,67 kuna s osnova nepodmirenih obveza za poreze, doprinose, carinu, zajam Fonda za razvoj i zapošljavanje (DAB) i jamstva.⁸⁷

Vjerovnik i dužnik suglasno su u nagodbi utvrdili da vjerovnik otpušta dužniku 70% od svog ukupnog potraživanja u iznosu od 185.606.567,67 kuna, a dužnik pristaje na takav otpust duga. Prema podacima Poslovne Hrvatske⁸⁸ na dan 4. travnja 2016. Varteks d.d. je imao 1.289 zaposlenika, poslovao je te nije bio u blokadi. Prema podacima Poslovne Hrvatske na dan 30. siječnja 2020. Varteks d.d. imao je 1.078 zaposlenika, poslovao je te nije bio u blokadi. Prema podacima internetskog portala Prima Bon⁸⁹ na dan 9. listopada 2023. Varteks d.d. posluje te nije u blokadi.

Kada se uzme u obzir da je Republika Hrvatska – Ministarstvo financija otpustila dužniku 70% od svog ukupnog potraživanja u iznosu od 185.606.567,67 kuna, a da se radi o dugovanju nepodmirenih obveza za poreze, doprinose, carinu, zajam Fonda za razvoj i zapošljavanje (DAB) i jamstva, možemo li mi govoriti o učinkovitom zakonodavstvu?

Posljedice takvoga otpuštanja za državni proračun su značajne, a postavlja se i pitanje kako je Ministarstvo financija moglo dozvoliti da se dugovanje jedne pravne osobe na ime nepodmirenih obveza za poreze, doprinose, carinu, itd. popne do vrtoglavih 265.800.000,00 kuna.⁹⁰

⁸⁷ Nižić Peroš Jadranka, op.cit. u bilj. 13., str. 143

⁸⁸ Dostupno na <https://poslovna.hr/apex>, posjećeno dana 30. siječnja 2020.

⁸⁹ Dostupno na <https://bon.hr/apex/?p=1101:2:13165419540725>, posjećeno dana 9. listopada 2023.

⁹⁰ Nižić Peroš Jadranka, op.cit. u bilj. 13., str. 143.

5.2.2. Institut IGH d.d., Zagreb

Prema javno objavljenim podacima u 2013. dug IGH d.d. prema Republici Hrvatskoj je iznosio 24.900.000,00 kuna.

Republika Hrvatska - Ministarstvo financija je IGH d.d. u tijeku postupka predstečajne nagodbe otpisala 120.000,00 kuna.

Institut IGH d.d. je dana 17. svibnja 2013. podnio Financijskoj agenciji Prijedlog za otvaranje postupka predstečajne nagodbe te je dana 24. srpnja 2013. pred nagodbenim vijećem Financijske agencije održano ročište na kojem je utvrđeno da je ukupan iznos prijavljenih tražbina 2.094.551.465,29 kuna, da je ukupan iznos utvrđenih tražbina 1.894.250.159,22 kuna, te da je ukupan iznos osporenih tražbina 219.711.106,39 kuna. Pred Trgovačkim sudom u Zagrebu je 24. travnja 2014. sklopljena predstečajna nagodba u kojoj je navedeno da vjerovnik Republika Hrvatska i dužnik suglasno utvrđuju da vjerovnik ima prema dužniku potraživanja u ukupnom iznosu od 24.825.429,68 kuna, a kamata 119.550,72 kuna, te da vjerovnik otpušta dužniku 100% od svog ukupnog potraživanja kamata dok je dužnik dužan platiti svih 100% potraživanja glavnice u 5 godina u polugodišnjim ratama.⁹¹

Prema podacima Poslovne Hrvatske na dan 4. travnja 2016. Institut IGH d.d. imao je 561 zaposlenika, poslovao je te nije bio u blokadi.⁹² Prema podacima poslovne Hrvatske na dan 30. siječnja 2020. Institut IGH d.d. imao je 450 zaposlenika, poslovao je te nije bio u blokadi.⁹³ Prema podacima internetskog portala Prima Bon na dan 9. listopada 2023. Institut IGH d.d. posluje te nije u blokadi.

Kada se uzme u obzir da je Republika Hrvatska – Ministarstvo financija otpustila ovom dužniku cca 0,5% od svog ukupnog potraživanja u iznosu od iznos od 120.000,00 kuna te kada se navedeno usporedi s njezinim otpustom duga prema Varteksu d.d. u visini od 70% njezinog ukupnog

⁹¹ Ibidem.

⁹² Nižić Peroš Jadranka, op.cit. u bilj. 13., str. 161.

⁹³ Nižić Peroš Jadranka, op.cit. u bilj. 13., str. 162.

potraživanja, rad savjetodavnih vijeća dobiva jednu potpuno drugu upitnu dimenziju, a posebno s obzirom na činjenicu da je mali broj ljudi imao tolike ovlasti u svojim rukama za otpisivanja golemih količina novca i to uglavnom dužnicima koji godinama nisu plaćali poreze i doprinose, a bez da se prethodno utvrdio stvarni razlog zbog kojega je uopće došlo do tako nagomilanih dugovanja.⁹⁴

5.3. Analiza nastavka poslovanja poduzetnika nakon sklopljene predstečajne nagodbe

FINA za razdoblje od 1. listopada 2012. redovito objavljuje Pregled zbirnih podataka FINA-e iz sustava predstečajnih nagodbi tako da se ažurira svakih nekoliko dana i glasi npr. Pregled zbirnih podataka FINA-e iz sustava predstečajnih nagodbi za razdoblje od 1. listopada 2012. do 11. ožujka 2016. Prema podacima FINA-e, do 11. ožujka 2016. sklopljeno je 2.606 nagodbi. Za potrebe ovoga rada pregledani su javno dostupni podaci o sklopljenim predstečajnim nagodbama s internetske stranice www.iusinfo.hr te je promatrano razdoblje 2012. i 2013. kada su prema dostupnim podacima zaprimljeni zahtjevi za sklapanje predstečajne nagodbe i to u 2012. godini 23 predstečajne nagodbe i u 2013. godini 1.456 predstečajnih nagodbi. Analiza poslovanja subjekta (Tablica 1., u prilogu)⁹⁵ provedena je tako da se poslovanje subjekta promatralo analizom podataka s internetskog portala www.PoslovnaHrvatska.hr. Izbor je napravljen i zato što sada postoji dovoljan vremenski odmak od sklapanja predstečajnih nagodbi za bolju analizu učinka na kasnije poslovanje. Zaključno, od 100 dužnika koji su sklopili predstečajnu nagodbu, a koji su i prvih 100 dužnika koji su nakon stupanja na snagu ZFPPN 2012. podnijeli prijedlog za pokretanje postupka predstečajne nagodbe:

- 30 dužnika je ili završilo u stečaju ili je obrt prestao s poslovanjem ili su računi ugašeni,
- 38 dužnika je u blokadi s najvećim brojem od 939 dana u blokadi (30 dužnika do 120 dana i osam dužnika više od 120 dana),
- 22 dužnika posluje i nisu bili u blokadi posljednjih šest mjeseci računajući od dana analiziranja ovih podataka,
- sedam dužnika posluje, ali su bili u blokadi u posljednjih šest mjeseci računajući od dana analiziranja ovih podataka,
- tri dužnika, obrtnika su bez dostupnih podataka o poslovanju.

Iz navedenih podataka proizlazi da je 22 dužnika od 100 analiziranih dužnika nakon sklopljene

⁹⁴ Nižić Peroš, op. cit. u bilj. 13., str. 144.

⁹⁵ Nižić Peroš, op. cit. u bilj. 13., str. 150-159.

predstečajne nagodbe nastavilo s urednim poslovanjem.⁹⁶

U ovom radu je dalje provedena analiza nastavka poslovanja gore spomenuta 22 dužnika za koja je navedeno da su nakon sklopljene predstečajne nagodbe nastavila sa urednim poslovanjem prema tada analiziranim podacima na dane od 23.-31. ožujka 2016., koja su poimenice navedena u Tablici 1.⁹⁷ i za koje je na dan od 23.-31. ožujka 2016. utvrđeno da posluju i da nisu bili u blokadi posljednjih šest mjeseci.

Daljnja analiza je napravljena dana 9. listopada 2023. na način da je pregledano poslovanje istih 22 dužnika, a temeljem podataka objavljenih na internetskom portalu www.bon.hr te je utvrđeno da od promatrana 22 dužnika:

- Puja Kada, Peroj – Ugostiteljski Obrt „Portić“, redovno posluje,
- Fodor reklame d.o.o., Čakovec, redovno posluje,
- Plast-el obrt, vl. Ivan Grgurić, Mrežnički Varoš, redovno posluje,
- Plinotehnika d.o.o., Čakovec, brisan je iz registra,
- Automarkt Monolithic d.o.o., Vinkovci, nema podataka,
- Raven d.o.o. za građevinarstvo, trgovinu i usluge, Veliki Raven, redovno posluje,
- Delta Centar d.o.o. za usluge i posredovanje u prometu nekretninama, Zagreb, redovno posluje,
- Baza Oblika d.o.o. za usluge, Sesvete, redovno posluje,
- Monolitinvest Samobor d.o.o., Križevci, redovno posluje,
- Horizonti Media d.o.o., Zagreb, nema podataka,
- Riba d.d. za proizvodnju i uzgoj ribe i riblje mlađi, vodi se stečajni postupak,
- Autobox, Osijek, nema podataka,
- Preventia d.o.o., Osijek, redovno posluje,
- Tristar p.t.o., Čakovec, redovno posluje,
- Karin d.o.o., Karlovac, redovno posluje,
- Obrt Vip (Kupnja), Prodani, redovno posluje,
- Gtg Vinkovci d.o.o., Vinkovci, redovno posluje,
- Čupić trgovina d.o.o., Gruda, redovno posluje,
- Bule bravarski obrt, Vukovar, brisan je iz registra,
- Obrt Snjeguljica, Kostrena, redovno posluje,
- Obrt Vip, vl. Vilijan Prodan, Prodani, redovno posluje,
- Hotel Sliško, Zagreb, poslovanje u blokadi.

⁹⁶ *Nižić Peroš*, op.cit. bilj. 13., str. 141.

⁹⁷ Vidjeti ovdje bilješku br. 95.

Iz navedenog proizlazi da su prema podacima analiziranim na dan 9. listopada 2023., od 22 dužnika, koja su nakon sklopljene predstečajne nagodbe nastavila sa urednim poslovanjem, a prema ranije analiziranim podacima na dane od 23.-31. ožujka 2016., 15 dužnika i dalje nastavili sa redovnim poslovanjem, za 3 dužnika podaci nisu bili dostupni dok je 2 dužnika brisano iz sudskog registra, 1 dužnik je završio u stečaju, a 1 dužnik posluje u blokadi.

Navedeni broj dužnika kod kojih nije uspio postupak restrukturiranja je iznenađujuće velik, a samo se za 15 dužnika, od početno promatranih 100 dužnika, može reći da su nakon sklopljene predstečajne nagodbe nastavili sa urednim poslovanjem.

Spomenimo da je postupak predstečajne nagodbe bio je hitan i morao se dovršiti pred nagodbenim vijećem najkasnije u roku od 120 dana od dana njegovog otvaranja (čl. 27. st. 1. ZFPPN). Skraćeni postupak predstečajne nagodbe morao se dovršiti najkasnije u roku od 60 dana od dana njegovog otvaranja (čl. 67. st. 3. ZFPPN). Iz analize prvih 100 postupaka predstečajne nagodbe utvrđeno je da je prosječno trajanje postupka predstečajne nagodbe od dana zaprimanja i objave prijedloga za provođenjem postupka predstečajne nagodbe do donošenja rješenja suda o potvrdi sporazuma predstečajne nagodbe iznosilo 311 dana.⁹⁸

Veliki problem za poduzetnike s dugom prema Ministarstvu financija manjim od 2.000.000,00 kuna nastao je i zbog Naputka o kriterijima restrukturiranja poreznog duga u skraćenom postupku predstečajne nagodbe.⁹⁹ Naime, unatoč zakonskim odredbama navedeni Naputak je onemogućavao „malim“ dužnicima sklapanje nagodbe s državom preko Ministarstva financija kojom bi im se otpisao dio poreznog duga kao što je to bilo moguće s „velikim“ dužnicima s dugom većim od 2.000.000,00 kuna s obzirom na to da je Naputkom bila propisana samo mogućnost plaćanja duga u obrocima uz mogućnost otpisa kamata (čl. 2. Naputka). Dvojbeno je bilo da li se Naputkom moglo regulirati pitanje uvjeta za sklapanje nagodbe s državom u pogledu poreznog duga.

⁹⁸ Nižić Peroš, op.cit. bilj. 13., str. 159.

⁹⁹Naputak o kriterijima restrukturiranja poreznog duga u skraćenom postupku predstečajne nagodbe, Kl. 423-08/13-01/9, Ure. br. 513-07-21-06/13-7 od 29. siječnja 2013., dostupno na [https://www.porezna-uprava.hr/Dokumenti/razno/naputak o kriterijima restrukturiranja poreznog duga u skraćenom postupku predstečajne nagodbe](https://www.porezna-uprava.hr/Dokumenti/razno/naputak%20o%20kriterijima%20restrukturiranja%20poreznog%20duga%20u%20skracenom%20postupku%20predstečajne%20nagodbe), posjećeno dana 1. rujna 2023.

Ministarstvo financija je u travnju 2014. objavio dokument „Učinci predstečajnih nagodbi.”¹⁰⁰ U odnosu na „Top 10 poduzetnika“, naziv koji je poduzetnicima dodijelilo samo Ministarstvo financija, prezentirani su podaci o visini otpisa poreznog duga u postupcima predstečajne nagodbe.

Top 10 poduzetnika prema visini otpisa duga:

Naziv	Zaposleni	Iznos nagodbe	Iznos otpisa duga u kunama
Dalekovod	760	1.520.805.213	1.584.909.992
Dina Petrokemija	307	403.554.159	1.559.426.263
Institut Igh	696	995.522.690	904.777.643
DILI Ind.Građ.Mat.	253	11.911.141	609.612.805
Konstruktor Inž.	1121	1.595.654.381	386.023.961
Spačva	661	131.929.572	378.958.879
Css Ulaganja	1	149.001.629	347.667.134
Varteks	663	157.420.030	214.440.638
Ragusa D.D.	66	137.688.018	186.759.469

¹⁰⁰Dostupno na mrežnoj stranici

<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Glavno%20Tajništvo/ENG/Novosti/Arhiva/Predstecajne%201022014.pdf> posjećeno 1. rujna 2023.

Hoteli Podgora	93	78.402.577	175.520.216
Ukupno:	4621	5.181.889.410	6.348.097.001

Izvor: podaci Ministarstva financija iz travnja 2014.

Nakon tog dokumenta iz 2014. godine Ministarstvo financija više nije objavljivalo učinke predstečajnih nagodbi.

Status "Top 10 poduzetnika" prema dostupnim podacima objavljenim na mrežnoj stranici www.bon.hr na dan 16. listopada 2023. bio je:

Dalekovod D.D.	posluje te ima 732 zaposlena
Dina Petrokemija D.D.	subjekt je brisan 2016. (02.09.2016)
Institut Igh D.D.	posluje te ima 520 zaposlenih
Dilj Ind.Građ.Mat.	posluje te ima 354 zaposlena
Konstruktor Inž	subjekt je brisan
Spačva	ne posluje
Ccs Ulaganja	subjekt je brisan 2018. (15.11.2018)
Varteks D.D.	posluje te ima 798 zaposlenih
Ragusa D.D.	posluje te ima 55 zaposlena

Hoteli Podgora	podaci nisu dostupni

Iz navedenog bi se dalo zaključiti da je svrha ZFPPN-a bila i otpisima „ spašavati „ birane poslovne subjekte, pa se postavlja pitanje jednakosti primjene zakona i upitnosti jasnog, javnog i transparentnog objavljivanja svih kriterija temeljem kojih je određenim subjektima otpisano dugovanje.

6. ANALIZA PRIMJENE STEČAJNOG ZAKONA

6.1. Analiza primjene Stečajnog zakona iz 2015. i njegovih izmjena i dopuna iz 2017.

Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske izradilo je dokument „Analiza i praćenje učinaka Stečajnog zakona za 2017.“ te je ista objavljena na službenim stranicama Ministarstva pravosuđa.¹⁰¹

Iz navedenog dokumenta proizlazi da je broj zaprimljenih predmeta za postupak predstečajne nagodbe i za predstečajni postupak na trgovačkim sudovima za period od 1. siječnja 2016. do 31. prosinca 2016. bio:¹⁰²

Vrsta spora	Primljeno od 1.1.2016. do 31.12.2016.								Ukupno
	TS Bjelovar	TS Osijek	TS Pazinu	TS Rijeka	TS Split	TS Varaždin	TS Zadar	TS Zagreb	
Postupak predstečajne nagodbe	13	28	15	39	83	35	33	159	405
Predstečajni postupak	9	8	9	5	11	21	11	106	180

¹⁰¹ Dokument je dostupan na <https://www.mpudt.gov.hr/pristup-informacijama-6341/strategije-ministarstva-pravosudja/analize-i-pracenje-ucinka/21246>, posjećeno 21. lipnja 2024.

¹⁰² Ministarstvo pravosuđa RH, Analiza i praćenje učinaka Stečajnog zakona za 2017. godinu, str. 10.

Broj zaprimljenih predmeta za postupak predstečajne nagode i predstečajni postupak na trgovačkim sudovima za period od 1. siječnja 2017. do 31. prosinca 2017. bio je:¹⁰³

Vrsta spora	Primljeno od 1.1.2017. do 31.12.2017.								Ukupno
	TS Bjelovar	TS Osijek	TS Pazin	TS Rijeka	TS Split	TS Varaždin	TS Zadar	TS Zagreb	
Postupak predstečajne nagodbe	1	3	4	8	13	9	10	47	95
Predstečajni postupak	17	11	8	10	10	28	13	72	169

Iz navedenih podataka za 2016. i 2017. vidljivo je da se broj postupaka predstečajne nagodbe u 2017. značajno smanjio, a što je i očekivana posljedica stupanja na snagu SZ-a iz 2015. koji je uveo novi predstečajni postupak.

Broj riješenih predmeta za postupak predstečajne nagodbe i predstečajni postupak na trgovačkim sudovima za period od 1. siječnja 2016. do 31. prosinca 2016. bio je:¹⁰⁴

Vrsta spora	Riješeno 2016.								Ukupno
	TS Bjelovar	TS Osijek	TS Pazin	TS Rijeka	TS Split	TS Varaždin	TS Zadar	TS Zagreb	
Postupak predstečajne nagodbe	18	37	18	52	82	31	50	219	507
Predstečajni postupak	6	7	7	2	11	7	12	61	113

Broj riješenih predmeta za postupak predstečajne nagodbe i predstečajni postupak na trgovačkim sudovima za period od 1. siječnja 2017. do 31. prosinca 2017. bio je:¹⁰⁵

Vrsta spora	Riješeno 2017.								Ukupno
	TS Bjelovar	TS Osijek	TS Pazin	TS Rijeka	TS Split	TS Varaždin	TS Zadar	TS Zagreb	
Postupak predstečajne nagodbe	1	5	5	18	29	11	17	125	211
Predstečajni postupak	10	9	8	3	9	19	7	66	131

¹⁰³ Ministarstvo pravosuđa RH, op. cit. u bilj. 102., str. 11.

¹⁰⁴ Ministarstvo pravosuđa RH, op. cit. u bilj. 102, str. 23.

¹⁰⁵ Ministarstvo pravosuđa RH, op. cit. u bilj.102., str. 24.

Godina rješavanja	SUD	Broj Predmeta	Prosječno trajanje (u danima)
2017	Trgovački sud u Bjelovaru	2	180
	Rješenje o potvrdi predstečajnog sporazuma	2	180
2017	Trgovački sud u Osijeku	4	178
	Rješenje o potvrdi predstečajnog sporazuma	4	178
2017	Trgovački sud u Pazinu	2	187
	Rješenje o potvrdi predstečajnog sporazuma	1	182
	Rješenje o uskraćivanju potvrde predstečajnog sporazuma	1	192
2017	Trgovački sud u Rijeci	1	517
	Rješenje o potvrdi predstečajnog sporazuma	1	517
2017	Trgovački sud u Splitu	4	236
	Rješenje o potvrdi predstečajnog sporazuma	4	236
2017	Trgovački sud u Varaždinu	11	283
	Rješenje o potvrdi predstečajnog sporazuma	9	274
	Rješenje o uskraćivanju potvrde predstečajnog sporazuma	2	320
2017	Trgovački sud u Zadru	2	195
	Rješenje o potvrdi predstečajnog sporazuma	2	195
2017	Trgovački sud u Zagrebu	28	350
	Rješenje o potvrdi predstečajnog sporazuma	27	378
	Rješenje o uskraćivanju potvrde predstečajnog sporazuma	1	264
2017 UKUPNO		54	312

Prosječno trajanje predstečajnog postupka za period 2016. i 2017. (oni koji su započeli od 1. rujna 2015.)

Prosječno trajanje (u danima)		
Vrsta postupka	2016.	2017.
Predstečaj (po ZFPPN)	699	1204
Predstečaj (po novom Stečajnom zakonu)	156	312

Iz navedenih dviju posljednjih tabela Ministarstva pravosuđa¹⁰⁶ proizlazi da je trgovačkim sudovima u predstečajnim postupcima koji su pokrenuti nakon 1. rujna 2015, a rješavani su tijekom 2017. godine u prosjeku za donošenje rješenja o potvrdi ili uskrati potvrde predstečajnog sporazuma trebalo 312 dana. Za donošenje odluka iz postupka predstečajne nagodbe, a o kojima se konačno odlučivalo u 2017. godini sudovima je trebalo čak 1204 dana. Analizirajući trajanje postupka predstečajne nagodbe prema ZFPPN i trajanje predstečajnog postupka prema SZ-u proizlazi da je potonji osjetno brži te je u tom vidu novi predstečajni postupak uveden SZ-om 2015 polučio pozitivne rezultate.

Ipak, treba istaknuti da je vrijeme potrebno za odlučivanje o prijedlogu za otvaranje predstečajnog postupka u sudskoj praksi ipak nešto duže od zakonom predviđenih rokova. Stoga, unatoč kvalitetno postavljenom normativnom okviru, problemi koji onemogućavaju još učinkovitiji predstečajni postupak nisu oni vezani uz tekst zakona i pratećih propisa, već se nalaze u primjeni prava, a neki i/ili izvan samog predstečajnog pravnog okvira. U literaturi se iznijela teza da reforma predstečajne nagodbe koja je rezultirala predstečajnim postupkom nije bila višestrana te da zakonodavac nije predvidio učinke i posljedice koje će zakonske izmjene proizvesti te uslijed toga nije niti pripremio (pravosudni) sustav da ih spremno dočeka.¹⁰⁷

U daljnjem tekstu analizirat ćemo jedan predstečajni postupak s posebnim osvrtom na postupanje suda i njegovo pridržavanje za propisane zakonske rokove.

6.1.1. Predstečajni postupak - Sokol Marić d.o.o., Zagreb

Trgovački sud u Zagrebu je dana 13. listopada 2017. otvorio predstečajni postupak nad dužnikom Sokol Marić d.o.o., Zagreb.¹⁰⁸

Dana 9. ožujka 2018. sud je donio rješenje kojim je utvrdio tražbine vjerovnika.

¹⁰⁶ Ministarstvo pravosuđa RH, op. cit. u bilj. 89., str. 35.-37.

¹⁰⁷ *Bodul Dejan/ Grbić Sanja*, Rok za odlučivanje o prijedlogu za pokretanje predstečajnog postupka: neki pravni prijevori, objavljeno dana 7. ožujka 2019. na mrežnoj stranici <https://www.ius-info.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2019B1242>, posjećeno dana 2. rujna 2023.

¹⁰⁸ Rješenje poslovni broj St-2737/2017 Trgovačkog suda u Zagrebu, objavljeno na <https://www.e-oglasna.pravosudje.hr/registar>, posjećeno dana 12. siječnja 2024.

Dana 6. ožujka 2019., nakon gotovo petnaest mjeseci, Trgovački sud u Zagrebu utvrdio je da su vjerovnici na ročištu za glasovanje o planu restrukturiranju, koje je održanog 21. veljače 2019., prihvatili izmijenjeni plan restrukturiranja dužnika te je sud svojim rješenjem potvrdio predstečajni sporazum s provedbenom osnovom kojom su vjerovnici razvrstani u skupine, te kojom je određeno u kojem se dijelu smanjuju tražbine vjerovnika i odgađa namirenje tražbina. Za nagodbu koju je predložio Sokol Marić, prema kojoj bi se od duga tvrtke u iznosu od 178.000.000,00 kuna odmah trebalo otpisati 60.622.000,00 kuna glasovali su najveći vjerovnici Raiffeisenbank, Erste banka, Addiko banka i Hrvatska poštanska banka.

Dana 7. srpnja 2020. podnesen je od strane predsjednika i članova uprave Sokol Marić d.o.o. prijedlog za otvaranjem stečajnog postupka nad Sokol Marić d.o.o. te je sud rješenjem od 21. siječnja 2021. pokrenuo prethodni postupak radi utvrđivanja pretpostavki za otvaranje stečajnog postupka nad dužnikom Sokol Marić d.o.o.

Nakon podnesenog prijedloga za otvaranjem stečajnog postupka Sokol Marić d.o.o. je obavijestio javnost da su po prihvaćenom planu restrukturiranja podmirene sve obveze prema vjerovnicima te da više nema ni jednog aktivno zaposlenog zaštitara, kao ni jedan ugovor o privatnoj zaštiti koju sada obavlja tvrtka Sokol Security dok su obveze po prihvaćenom planu restrukturiranja prema vjerovnicima podmirene dva mjeseca prije isteka roka.

Dana 1. listopada 2021. sud je donio rješenje kojim je otvorio, ali i istovremeno zaključio stečajni postupak nad dužnikom Sokol Marić d.o.o., Zagreb, s obzirom na to da je iz izvješća privremenog stečajnog upravitelja proizlazilo da dužnik nema nekretnina, nema vrijednosnih papira, nema vozila te je smatrao da imovina dužnika nije dovoljna ni za namirenje troškova stečajnog postupka.

Primjer provođenja predstečajnog postupka nad pravnom osobom Sokol Marić d.o.o. je primjer sporijeg postupanja suda s obzirom na to da je od otvaranja predstečajnog postupka 13. listopada 2017. do sklapanja predstečajnog sporazuma 6. ožujka 2019. proteklo gotovo petnaest mjeseci.

6. 2. Analiza primjene Stečajnog zakona nakon izmjena i dopuna iz 2022.

Prema podacima Ministarstva pravosuđa i uprave koji proizlaze iz sustava e-spis statistike slijedi da se na dan 31. ožujka 2022. godine, kada je stupio na snagu ZIDSZ 2022, na trgovačkim

sudovima nalazilo ukupno 134 neriješena predmeta povodom prijedloga za otvaranje predstečajnog postupka, te da je nakon 31. ožujka 2022. pa do 1. lipnja 2024. zaprimljeno 478 novih predmeta koji se odnose na otvaranje predstečajnog postupka.

Na dan 1. lipnja 2024. broj neriješenih predmeta u predstečajnim postupcima iznosio je 126 predmeta, iz čega se može zaključiti da sudovi ažurno rješavaju predmete u kojima je podnesen prijedlog za otvaranjem predstečajnog postupka.

U nastavku ćemo prikazati jedan primjer predstečajnog postupka iz prakse.

6.2.1. Predstečajni postupak - Brodograđevna Industrija Split d.d.

Brodosplit d.d. je dana 4. svibnja 2022. podnio prijedlog za otvaranjem predstečajnog postupka. U svom prijedlogu u bitnom je naveo da kod dužnika postoji predstečajni razlog prijetee nespособnosti za plaćanje zato što u očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje koji vodi Financijska agencija ima jednu ili više evidentiranih neizvršenih osnova za plaćanje koje je trebalo, na temelju valjanih osnova za plaćanje, bez daljnjeg pristanka dužnika naplatiti s bilo kojeg od njegovih računa, a nisu nastale okolnosti zbog kojih se smatra da je dužnik postao trajnije nespособan za plaćanje. Dana 20. svibnja 2022. doneseno je rješenje kojim je otvoren predstečajni postupak nad dužnikom Brodograđevna Industrija Split d.d. (skraćena tvrtka Brodosplit d.d.).¹⁰⁹

Nedugo nakon otvaranje predstečajnog postupka, 4. srpnja 2022., povjerenik je obavijestio sud da je provjerom poslovanja dužnika utvrdio da dužnik ne izvršava svoje obveze sukladno čl. 67. st. 1. SZ-a jer je nastavio vršiti plaćanja koja je vršio prije otvaranja predstečajnog postupka, u istim, ako ne i većim iznosima nego ranije, a za koja nije dostavio dokaz o tome da se radi o redovitim troškovima poslovanja odnosno obrazloženje zašto bi se radilo o redovitim troškovima poslovanja. Dana 1. kolovoza 2022. Trgovački sud u Splitu je donio rješenje kojim se obustavlja predstečajni postupak nad dužnikom Brodosplit d.d. jer je utvrđeno da dužnik postupi protivno odredbama članka 67. SZ-a, odnosno da obavlja plaćanja koja nisu nužna za redovno poslovanje.

¹⁰⁹Rješenje poslovni broj St-273/2022 Trgovačkog suda u Splitu, objavljeno na <https://www.e-oglasna.pravosudje.hr/registar>, posjećeno dana 12. siječnja 2024.

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske je pod poslovnim brojem PŽ-3648/2022-2 dana 28. rujna 2022. odbio dužnikovu žalbu podnesenu protiv rješenja Trgovačkog suda u Splitu poslovni broj St-273/2022-49 od 1. kolovoza 2022. kao neosnovanu i potvrdio rješenje Trgovačkog suda u Splitu poslovni broj St-273/2022-49 u točkama I., II., III., i IV. izreke.

Točkom II. izreke rješenja određeno je da će se nakon pravomoćnosti rješenja postupak nastaviti kao da je podnesen prijedlog za otvaranje stečajnog postupka nad dužnikom.

Budući da je predmetni predstečajni postupak pravomoćno obustavljen, postupak je temeljem članka 64. stavka 2. SZ-a, a povodom prijedloga za otvaranje predstečajnog postupka dužnika od dana 4. svibnja 2022., nastavljen kao da je podnesen prijedlog za otvaranje stečajnog postupka nad dužnikom.

No, dužnik je u svom podnesku naveo da se sukladno članku 64. stavku 2. SZ-a prijedlog dužnika za otvaranje predstečajnog postupka od dana 4. svibnja 2022. smatra prijedlogom za otvaranje stečajnog postupka nad dužnikom te da u cijelosti povlači prijedlog za otvaranje predstečajnog postupka od dana 4. svibnja 2022., a koji se sada smatra prijedlogom za otvaranje stečajnog postupka nad dužnikom. Stoga je dužnik predložio sudu da donese rješenje kojim se obustavlja stečajni postupak nad dužnikom.

Člankom 16. stavkom 5. SZ-a propisano je da se prijedlog za otvaranje stečajnog postupka može povući do donošenja rješenja o otvaranju stečajnog postupka odnosno donošenja rješenja o odbacivanju ili odbijanju prijedloga. U tom slučaju sud donosi rješenje o obustavi stečajnoga postupka koje se objavljuje na mrežnoj stranici e-Oglasna ploča sudova. Nastale troškove postupka snosi predlagatelj.

Trgovački sud u Splitu je dana 21. studenog 2022. donio rješenje pod poslovnim brojem 7 St-655/2022-3 u kojem je odbacio dužnikovo (Brodograđevna industrija d.d. Split) povlačenje prijedloga za otvaranje predstečajnog postupka nad dužnikom, kao nepravovremeno i nedopušteno.

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske je pod poslovnim brojem PŽ-5102/2022-2 dana 24. siječnja 2023. odbio dužnikovu žalbu podnesenu protiv rješenja Trgovačkog suda u Splitu

poslovni broj St-655/2022-3 od 21. studenog 2022. kao neosnovanu i potvrdio doneseno rješenje Trgovačkog suda u Splitu.

Slijedom toga Trgovački sud u Splitu je rješenjem poslovni broj St-655/2022 od 21. studenoga 2022. pokrenuo prethodni postupak radi utvrđivanja stečajnog razloga nad ovim dužnikom.

No, dužnik Brodosplit d.d. je sa svoje strane podnio Trgovačkom sud u Splitu još 2. prosinca 2022. prijedlog za otvaranje predstečajnog postupka. Uz prijedlog za otvaranje predstečajnog postupka dužnik je dostavio i podnesak u kojem navodi:

-da je prethodno pravomoćno obustavljen predstečajni postupak koji se vodio nad dužnikom pred Trgovačkim sudom u Splitu pod poslovnim brojem St-273/2022 te je sud nastavio postupak kao da je podnesen prijedlog za otvaranje stečajnog postupka nad dužnikom pod poslovnim brojem St-655/2022;

-da je dužnik podneskom od dana 27. listopada 2022. povukao prijedlog za otvaranje predstečajnog postupka, koji se sada smatra prijedlogom za otvaranje stečajnog postupka;

-da je rješenjem Trgovačkog suda u Splitu od dana 21. studenoga 2022., poslovni broj St-655/2022 odbačeno dužnikovo povlačenje prijedloga za otvaranje stečajnog postupka te je dužnik dana 24. studenoga 2022. podnio žalbu protiv rješenja o odbacivanju povlačenja prijedloga,

-da je nedvojbeno da se radi o prethodnom pitanju u smislu članka 12. Zakona o parničnom postupku, pa su prema stajalištu dužnika ispunjene pretpostavke za prekid postupka koji dužnik predlaže podnošenjem ovog prijedloga do donošenja odluke Visokog trgovačkog suda RH o žalbi protiv rješenja o odbacivanju prijedloga za povlačenje prijedloga o otvaranju predstečajnoga postupka.

Visoki Trgovački sud Republike Hrvatske je rješenjem od dana 24. siječnja 2023. pod brojem 57 Pž-5102/2022-2 odbio kao neosnovanu žalbu dužnika Brodosplit d.d. podnesenu protiv rješenja Trgovačkog suda u Splitu od dana 21. studenoga 2022., poslovni broj St-655/2022, kojom je odbačeno dužnikovo povlačenje prijedloga za otvaranje stečajnog postupka žalbu.

Odredbom članka 15. stavkom 3. SZ propisano je da ako je pokrenut stečajni postupak nije dopušteno pokretanje predstečajnog postupka.

Budući da je u predmetu Trgovačkog suda u Splitu broj St-655/2022 temeljem članka 64. stavak 2. SZ postupak nastavljen kao da je podnesen prijedlog za otvaranje stečajnog postupka, to je isti

sud prijedlog dužnika za otvaranje predstečajnog postupka podnesen dana 2. prosinca 2022. pod poslovnim brojem St-683/2022 ocijenio kao nedopuštenim.

Zaključkom Trgovačkog suda u Splitu poslovni broj St-655/2022-61 od 17. veljače 2023. određeno je ročište radi očitovanja o prijedlogu za otvaranje stečajnog postupka i radi rasprave o pretpostavkama za otvaranje stečajnog postupka nad dužnikom za 24. ožujka 2023.

Podneskom od 23. ožujka 2023. dužnik je u spis dostavio potvrdu Financijske agencije o blokadi računa i novčanih sredstava iz koje proizlazi da u Očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje ima evidentirane neizvršene osnove za plaćanje u iznosu od 0,00 kuna.

Člankom 128. stavkom 9. SZ-a propisano je da će sud obustaviti (stečajni) postupak ako dužnik do završetka prethodnog postupka postane sposoban za plaćanje. Budući da je dužnik postao sposoban za plaćanje prije završetka prethodnog postupka, na temelju citiranog članka 128. stavka 9. SZ-a obustavljen je prethodni postupak nad dužnikom i to rješenjem suda od 23. ožujka 2023.

Primjer provođenja/pokušaja provođenja predstečajnog postupka nad pravnom osobom Brodograđevna Industrija Split d.d. je primjer brzog i ažurnog postupanja od strane Trgovačkog suda u Splitu.

Zanimljivo je za primijetiti i da je Brodograđevna Industrija Split d.d., Put Supavla 21., dana 14. rujna 2023. promijenila sjedište na način da je njoj sada sjedište u Zagrebu, Ulica Velimira Škorpika 11., a čime je došlo i do promjene nadležnosti Trgovačkog suda.

6.3. Posebno o problemima u primjeni zakona uzrokovanim nedovoljnim brojem sudskih službenika

U posljednjih nekoliko godina se kao izniman problem na svim sudovima u Republici Hrvatskoj, pa time i na trgovačkim sudovima, pojavilo pitanje nedostatka sudskih službenika. Naime, posao sudskih službenika je odgovoran i zahtjevan, no, on nije odgovarajuće vrednovan kada su u pitanju njihove plaće. Stoga smo svakodnevno suočeni s odlascima službenika sa sudova. To se posebno odnosi na administrativne referente – sudske zapisničare bez kojih provođenje postupka nije moguće odnosno bez čijeg sudjelovanja na ročištima sudac ne može provesti postupak.

Prema Izvješću predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske o stanju sudbene vlasti za 2022.¹¹⁰ na Trgovačkim sudovima je u 2018. ostalo neriješeno 29.444 predmeta, a na kraju 2022. 17.526 predmeta. Uspoređujući navedene podatke proizlazi da je došlo do bitnog smanjenja neriješenih predmeta iako je u 2020. broj neriješenih predmeta iznosio 32.040, a u svezi čega ne treba zanemariti činjenicu da su u to vrijeme sudovi zbog pandemije bolesti COVID-19 radili sa manjim intenzitetom.

Prema tim podacima u 2022. su riješena dva predmeta predstečajne nagodbe dok u Izvješću nije posebno navedeno koliko je riješeno predstečajnih postupaka. Međutim, ohrabrujući je podatak da suci trgovačkih sudova u radu na dan 31. prosinca 2022. imaju prosječno 133 neriješena predmeta (iako je na dan 31. prosinca 2021. taj broj iznosio 120 predmeta¹¹¹, dok je na dan 31. prosinca 2020. iznosio 171 predmeta¹¹²).

Uzimajući u obzir iznesene podatke i manji broj predmeta koji je krajem svake posljednje godine ostao sucima u radu, za očekivati je, pod pretpostavkom da se riješi gorući problem sa sudskim službenicima, da bi u se nekoj skoroj budućnosti mogla postići veća učinkovitost sudova, a posebno u svezi poštivanja rokova u predstečajnim postupcima. Naime, rad suca i sudskog službenika je usko povezan te sudac nije u mogućnosti, ako nema osigurane sve potrebne uvjete, kako tehničke tako i ljudske, uredno i pravodobno obnašati svoju dužnost.

7. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA I ŠTO BI TREBALO UČINITI DE LEGE FERENDA

Nedvojbena je trud hrvatskog zakonodavca da se odredbe o preventivnom restrukturiranju usklade s europskim pravom. Taj trud vidljiv je u brojnim izmjenama i dopunama zakona i podzakonskih propisa kojima se uređivala predstečajna nagodba odnosno kojima se uređuje predstečajni postupak. Nažalost, odredbe iz ZFPPN-a i pratećih uredbi su izvrstan primjer lošeg

¹¹⁰ Izvješće predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske o stanju sudbene vlasti za 2022., str. 61., objavljeno na www.vsrh.hr/izvjesca-o-stanju-sudbene-vlasti.aspx, posjećeno dana 8. listopada 2023.

¹¹¹ Izvješće predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske o stanju sudbene vlasti za 2021., str. 71., objavljeno na www.vsrh.hr/izvjesca-o-stanju-sudbene-vlasti.aspx, posjećeno dana 8. listopada 2023.

¹¹² Izvješće predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske o stanju sudbene vlasti za 2020., str. 82., objavljeno na www.vsrh.hr/izvjesca-o-stanju-sudbene-vlasti.aspx, posjećeno dana 8. listopada 2023.

zakonodavstva, na temelju kojeg su se u svega nekoliko godina donijele brojne upitne i netransparentne odluke, a bez da je do današnjeg dana javnosti učinjeno dostupan procesni materijal iz kojeg bi bilo vidljivo na koji način i temeljem čega je Ministarstvo financija donosilo takve odluke.

Predstečajni zakonodavni okvir je u nekoliko proteklih godina u Hrvatskoj bitno poboljšao međutim postupci i dalje traju duže nego li je to zakonom propisano, sudovi nemaju potrebne tehničke uvjete za postupanje u zadanim rokovima, dok je problem sudskih službenika postao gotovo nerješiv zbog iznimno velikog odljeva službenika sa sudova. Sudac često nema "s kim" poduzeti određene radnje u postupku za koje zakon propisuje stroge rokove. Nemojmo zaboraviti da je predstečajni postupak hitan postupak (čl. 11. st. 2. SZ).

Navedeno negativno utječe na efikasno restrukturiranje održivih dužnika te očuvanje već stvorene vrijednosti.

Nekadašnja predstečajna nagodba i sadašnji predstečajni postupak su zamišljeni kao postupci pogodni za trgovačka društva koja imaju obećavajuću poslovnu perspektivu, ali su se u nekome razdoblju našla u financijskim poteškoćama. Tim je postupcima dužniku pružena mogućnost da u slučaju prijeteće nesposobnosti za plaćanje u dogovoru s vjerovnicima nastavi svoje poslovanje, restrukturira se i izbjegne otvaranje klasičnog stečajnog postupka. Vjerovnicima je ujedno pružena mogućnost da svoje tražbine namire u višem iznosu, no što bi to eventualno bilo u klasičnom stečajnom postupku, gdje se unovčava imovina stečajnog dužnika i raspodjeljuje vjerovnicima.

ZFPPN je trebao riješiti brojne probleme kroz koje je prolazila Republika Hrvatska sa poduzetnicima koji su bili u financijskim poteškoćama s milijardama tadašnjih kuna u neizvršenim osnovama za plaćanje. Stupanjem na snagu ZFPPN-a i tijekom tri godine važenja toga zakona došlo je do brojnih netransparentnih otpusta dugova od strane Republike Hrvatske prema odabranim poduzetnicima dok Ministarstvo Financija nije učinilo nikada dostupnim javnosti podatke temeljem čega su Savjetodavna vijeća davala mišljenja za otpustom ili neotpustom dugova prema konkretnim dužnicima.

Donošenje ZFPPN-a u 2012. godini, kao i njegovih popratnih uredbi, neposredno prije ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, temeljim čijih se rješenja upravnim tijelima dala ovlast za otpisom dugova koja su postojala prema Republici Hrvatskoj, pokazalo se potpuno pogrešnim,

suprotnim temeljnim načelima Konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama te legitimnim težnjama za transparentnim vođenjem restrukturirajućih postupaka. Naime, razdoblje važenja ZFPPN-a ostat će zapamćeno kao "mračno razdoblje", prepuno nejasnih odluka nadležnih upravnih tijela, razdoblje u kojem je ministar financija temeljem lošeg zakona i uredbi imao ovlast otpisivati milijune kuna poduzetnicima bez da je bilo kome trebao objašnjavati kako i zašto je to učinjeno.

Analizom učinaka predstečajnih nagodbi u 100 poslovnih subjekata koji su među prvima podnijeli prijedlog za sklapanje predstečajne nagodbe nedvojbeno proizlazi da ZFPPN nije ostvario očekivane rezultate imajući u vidu da je većina tih poslovnih subjekata samo u vrlo kratkom vremenskom periodu bila u mogućnosti poslovati u skladu s planom restrukturiranja iz sklopljene predstečajne nagodbe, a nakon čega su većinom prestali poslovati.

Nadalje, analizirajući nastavak rada poduzetnika koji su sklopili predstečajnu nagodbu proizlazi da su predstečajne nagodbe imale pozitivan učinak samo na poduzetnike kojima je Ministarstvo financija otpustilo velike iznose poreznog duga, kao što su Dalekovod d.d., Institut IGH d.d., Varteks d.d. itd.

Zanimljivo je da je kod poslovnih subjekata kojima je država otpisala enormne iznose dugova uprava trgovačkog društva ostala u pravilu ista, neovisno o tome što je ta ista uprava trgovačkog društva rukovođala njime u vrijeme kada su akumulirani visoki iznosi poreznog dugovanja. Pri tome je potpuno nejasno što je radilo Ministarstvo financija-Porezna uprava koja je očito dopustila da porezni dug kod nekih trgovačkih društava naraste do vrtoglavih iznosa. Protiv prosječnog građanina koji nije uplatio porezno dugovanje u zakonski određenom roku nakon opomene odmah se pokretao ovršni postupak, pa makar se radilo i o svega nekoliko stotina kuna, a pravnoj osobi koja je za vrijeme važenje ZFPPN-a skupila porezni dug i od 250.000,00 kuna taj se dug mogao otpisati.

ZFPPN je u čl. 83. propisao da se poslovni događaji i poslovne transakcije koje su u vezi s računovodstvenim učinkom predstečajne nagodbe priznaju i mjere sukladno računovodstvenim propisima. U slučaju kada u poreznom razdoblju u kojem je sklopljena predstečajna nagodba dužnik utvrdi dobit temeljem provedenog postupka, tako nastala dobit se ne može isplatiti već se mora iskoristiti za povećanje temeljnog kapitala ili rezervi kapitala.

Dužnik koji je na taj način povećao rezerve bio je dužan iste zadržati do isteka roka za ispunjenje svih obveza koje proizlaze iz odobrene predstečajne nagodbe.

Nema objavljenih podataka je li izvršen nadzor financijskog poslovanja poslovnih subjekata, dužnika koji su nakon sklopljene predstečajne nagodbe utvrdili dobit odnosno da li su dužnici s dobiti postupili na način propisan zakonom.

Pitanje zakonitosti otpusta dugovan temeljem odredbi ZFPPN-a je zaboravljeno, otpušteno je što je otpušteno. Pažnja je usmjerena samo na odredbe SZ-a kojim se pokušalo ispraviti uočene nepravilnosti tijekom provođenja postupaka predstečajne nagodbe.

Nažalost, u javnosti se nije dovoljno govorilo o problemu malih poduzetnika, protiv čije imovine se često naknadno morao pokrenuti predstečajni odnosno stečajni postupak jer svoje tražbine nisu mogli ostvariti protiv velikih trgovačkih društava koji su u postupcima predstečajne nagodbe uspjeli zaključiti nagodbu, a kasnije ta nagodba u većini slučajeva i nije ispunjena. Bilo je i onih malih poduzetnika koji su zbog te očite nepravde i oboljeli. Nažalost, rješenja ZFPPN-a bila su protiv njih. Ta zakonska rješenja i njihova primjena u praksi bila su očiti primjer što se događa, kada zakon ne pišu oni koji doista razumiju materiju stečajnog odnosno insolventijskog prava, čiji je sastavni dio i restrukturirajuće pravo za poslovne subjekte.

Stupanjem na snagu Stečajnog zakona iz 2015. tijelo koje provodi predstečajni postupak postao je sud i na taj način se osigurala transparentnost, načelna nezavisnost i nepristranost, a što je u postupku predstečajne nagodbe prema pravilima ZFPPN-a nedostajalo. Može se reći da su odredbama novog Stečajnog zakona iz 2015. koje se odnose na predstečajni postupak uklonjene najveće pogreške iz postupka predstečajne nagodbe.

Imajući u vidu rješenja iz postupka predstečajne nagodbe prema ZFPPN-u i rješenja iz predstečajnog postupka prema važećim SZ-u, uključujući njegove izmjene i dopune iz 2017. i 2022. godine, kao pozitivne promjene, između ostalog, svakako se može istaknuti i sljedeće: 1. predstečajni postupak više ne mora nužno prethoditi otvaranju predstečajnog postupka (čl. 39. st. 2. ZFPPN), već dužnik može, ali ne mora inicirati tu vrstu postupka (čl. 25. SZ); 2. dužnicima koji su pravomoćno osuđeni za određena kaznena djela ograničila se mogućnost da se nad njihovom imovinom otvori predstečajni postupak, čime su se pokušale prevenirati zloupotrebe te vrste postupka (čl. 3. st. 7. SZ); 3. država mora uvesti i urediti jasni i transparentni sustav ranog upozoravanja dužnika na okolnosti koje bi mogle dovesti do prijetće nesposobnosti za plaćanje

(čl. 7.a. SZ); 4. uvedena se izričita dužnost direktora odnosno uprava trgovačkih društava da od trenutka vjerojatnosti nastanka nesposobnosti za plaćanje počnu voditi računa i o interesima vjerovnika, a ne samo članova trgovačkih društava (čl. 20. a); 5. uvedena je dužnost povjerenika da pruži pomoć dužniku u izradi plana restrukturiranja (čl. 24. st. 7. SZ); 6. uvedeno je obvezatno imenovanje povjerenika (čl. 33. st. 3. SZ); 7. detaljnije je reguliran zastoj ovršnih postupaka za vrijeme trajanja pregovora o planu restrukturiranja (čl. 68. SZ); 8. precizirana su pravila o utvrđivanju tražbina u predstečajnom postupku (čl. 48., čl. 50., čl. 68. SZ); 9. precizirana su pravila o izlučnim i razlučnim vjerovnicima u predstečajnim postupcima (čl. 38. st. 1.-6. i čl. 66. st. 4.-5. SZ); 10. jasnije je regulirano na koja prava predstečajni postupak ne utječe (čl. 66. st. 1.-3. i st. 6.-7. SZ); 11. kad je riječ o planu restrukturiranja treba istaknuti da su poboljšana su pravila o potrebnim većinama kod glasovanja o tom planu (čl. 58.-59. SZ) da su uvođenja pravila o zabrani opstrukcije (čl. 59. SZ), da su precizirana su pravila o sudskoj potvrdi ili uskrati potvrde plana restrukturiranja (čl. 61., čl. 61.a, čl. 61.b SZ), te da su precizirana su pravila o pravnim učincima potvrđenoga plana restrukturiranja (čl. 62. SZ); nadalje 12. jasnije su razrađena pravila o tzv. privremenom i o tzv. novom financiranju (čl. 62.a SZ); 13. dodana su pravila i o zaštiti nekih drugih transakcija koje su opravdane i hitne potrebne za pregovore o restrukturiranju u slučaju kasnijeg otvaranja stečajnog postupka (čl. 62.b SZ); 14. dodana su pravila o zaštiti dvostrano obveznih ugovora koje u trenutku otvaranja predstečajnog postupka nije u potpunosti ispunila nijedna strana, a koji su nužni za nastavak redovitog poslovanja (čl. 67.a st. 1.-5. SZ); i konačno 14. preciznije su regulirana pravila o trajanju predstečajnog postupka (čl. 63. SZ), njegovoj obustavi (čl. 64. SZ), a sasvim su nova pravila i o njegovom zaključenju (čl. 74.a SZ).

Imajući sve to u vidu definitivno se može zaključiti da je predstečajni postupak prema pravilima SZ-a neuporedivo dorađeniji, pravedniji i moderniji restrukturirajući postupak no što je to bio postupak predstečajne nagodbe prema ZFPPN-u.

Ipak, usprkos svih ovih pozitivnih promjena i pomaka, hrvatski predstečajni postupak se nije promijenio u svom konceptualnom, suštinskom smislu.¹¹³

Stečajni zakon sa svojim važećim odredbama i dalje ostavlja mogućnost poduzetnicima kada upadnu u financijske poteškoće, da korištenjem odredbi o predstečajnom postupku "kupe" vrijeme i unutar pravne osobe i dalje poduzimaju planirane radnje, a prije nego li se nad njima otvori stečajni postupak.

¹¹³ U tom smislu i Izvješće predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske o stanju sudbene vlasti za 2022., str. 61.-65. objavljeno na <https://www.vsrh.hr/izvjesca-o-stanju-sudbene-vlasti.aspx>, posjećeno dana 8. listopada 2023.

Zloupotreba prava je korištenje pravnih ovlaštenja kako bi se drugome nanijela šteta ili s ciljem koji je protivan dobrim običajima, savjesnosti i poštenju u prometu dok je kod utvrđivanja zloupotrebe prava potrebno cijeliti sve činjenice i okolnosti slučaja kako bi se utemeljila odluka o postojanju ili nepostojanju zloupotrebe prava.¹¹⁴

Na primjeru Brodograđevne Industrije Split d.d. vidjelo se na koji način odgovorne osobe u pravnoj osobi nakon otvaranja postupka predstečajnog postupka mogu poduzimati radnje protivno odredbi članku 67. stavku 1. SZ-a odnosno vršiti plaćanja koja se ne mogu podvesti pod redovite troškove poslovanja. Ovisno o imenovanom povjereniku i dužnoj pažnji koju će o upotrijebiti u postupku u kojem je imenovan, ovisi hoće li može bitna zlouporaba učinjena u svezi nedopuštenih plaćanja biti uočena. Na taj način odgovorna osoba u pravnoj osobi može, ako odluči postupati protivno dobrim običajima, savjesnosti i poštenju, vršiti razna plaćanja i prebacivanja sa računa na račune pa potom stvoriti uvjete za otvaranjem stečajnog postupka, a kada se prethodno do kraja "pobrinula" da se vjerovnici neće imati iz čega namiriti kroz stečajni postupak. Naravno, takve radnje dužnika bi u otvorenom stečajnom postupku bile podložne pobijanju, no uspješno pobijanje nije zagantirano, te ono zahtijeva mnogo vremena i prethodno snošenje parničnih troškova.

Prema tome, trebalo bi ugraditi dodatne mehanizme osiguranja na način da se bez odobrenja povjerenika ne mogu vršiti plaćanja ili koja prelaze određene iznose ili koja se odnose na kasnije zaprimljene račune i sl.

Svakako bi zakonom trebalo detaljnije regulirati pitanje državnih potpora koje se daju u okviru predstečajnih postupaka.

Trebalo bi razmisliti i o mogućnosti da se *de lege ferenda* plan restrukturiranja odnosi samo na neke, najvažnije vjerovnike, koji pristaju da ih on veže, pa u samom postupku ne bi sudjelovati vjerovnici na koje se taj plan ne odnosi. Time bi se dobilo na elastičnosti u provođenju restrukturiranja s obzirom na konkretne okolnosti slučaja, a sigurno bi se time i smanjili troškovi postupka.

¹¹⁴ Dika Mihailo, Građansko parnično procesno pravo, Narodne novine, Zagreb, 2004., str. 201.

Na kraju, važno je naglasiti da nema uspješne reforme bez mogućnosti korištenja svih potrebnih i dostupnih resursa, a što je u konkretnom slučaju organizirano pravosuđe kojem su na raspolaganju ljudski resursi i tehnička podrška. Ne možemo očekivati moderno i učinkovito tržišno gospodarstvo ako isto ne prati učinkovito pravosuđe. S obzirom na činjenicu da u Republici Hrvatskoj nedostaje institucionalni kapacitet za provođenje predstečajnih postupka, teško je očekivati da će u kratkom vremenu doći do efikasnog rješavanja takvih predmeta u zadanim rokovima. U svakom slučaju će sudska praksa kao i pravna literatura pokazati u kojem su daljnjem pravcu potrebne promjene hrvatskog restrukturirajućeg insolventnog prava.

8. PRAVNI IZVORI

8.1. Konvencije, Ustav, zakoni, propisi, preporuke, pripremni zakonodavni materijal

1. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, NN-MU br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 09/05, 01/06, 02/10
2. Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14
3. Stečajni zakon, Narodne novine 44/1996, 161/1998, 29/1999, 129/2000, 123/2003, 197/2003, 187/2004, 82/2006, 116/2010, 25/2012, 133/2012, 45/2013
4. Stečajni zakon, Narodne novine, 71/2015
5. Zakon o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona, Narodne novine 107/2017
6. Zakon o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona, Narodne novine 36/2022
7. Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, Narodne novine 108/12
8. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, Narodne novine 81/13
9. Zakon o državnim potporama, Narodne novine 72/2013, 144/13
10. Zakon o državnim potporama, Narodne novine 47/2014, 69/17
11. Zakon o prisilnoj nagodbi, stečaju i likvidaciji, Narodne novine 53/91, 9/94
12. Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine 111/1993, 34/1999, 121/1999, 52/2000, 118/2003, 107/2007, 146/2008, 137/2009, 111/2012, 125/2011, 68/2013, 110/2015, 40/2019, 34/2022 i 114/2022
13. Uredba o izmjenama i dopunama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, Narodne novine 144/12
14. Uredba o izmjenama i dopunama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, Narodne novine 112/13
15. Uredba o uvjetima, načinu i postupku raspolaganja tražbinama s naslova poreznog duga u postupku predstečajne nagodbe, Narodne novine 3/13
16. Uredba o uvjetima, načinu i postupku raspolaganja tražbinama s naslova poreznog duga u predstečajnom i stečajnom postupku, Narodne novine 122/15
17. Preporuke o novom pristupu stečaju i insolventnosti poduzetnika, Europska komisija, Bruxelles, 12.03.2014. C(2014)1500final

18. Uredba Vijeća (EZ) br. 1346/2000 o stečajnim postupcima od 29. svibnja 2000., SL L 160, 30.06.2000.
19. Uredba (EU) 2015/848 Europskog Parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o insolventijskim postupcima
20. Konačni prijedlog Stečajnog zakona, Ministarstvo pravosuđa, Zagreb, srpanj, 2015
21. Nacrt prijedloga Stečajnog zakona, Ministarstvo pravosuđa, Zagreb, prosinac, 2014
22. Prijedlog Uredbe Europskog Parlamenta i Vijeća za izmjenu Uredbe br. 1346/2000 od 12. prosinca 2012.
23. Prijedlog Zakona o Financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, Vlada RH, Zagreb, srpanj 2012

8.2. Sudske odluke

1. Rješenje poslovni broj St-2737/2017, Trgovačkog suda u Zagrebu, objavljeno na <https://www.e-oglasna.pravosudje.hr/registar>, posjećeno dana 12. siječnja 2024.
2. Rješenje poslovni broj St-273/2022, Trgovačkog suda u Splitu, objavljeno na <https://www.e-oglasna.pravosudje.hr/registar>, posjećeno dana 12. siječnja 2024.
3. Rješenje poslovni broj PŽ-3648/2022, Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, objavljeno na <https://www.iusinfo.hr/po-zbirkama>, posjećeno dana 12. siječnja 2024.
4. Rješenje poslovni broj PŽ-5102/2022, Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, objavljeno na <https://www.iusinfo.hr/po-zbirkama>, posjećeno dana 12. siječnja 2024.
5. Rješenje poslovni broj Revd-4852/2022, Vrhovnog suda Republike Hrvatske, objavljeno na <https://www.iusinfo.hr/po-zbirkama>, posjećeno dana 12. siječnja 2024

9. LITERATURA

Abramović Andrej, Upravnosudski aspekti primjene Zakona o financijskom poslovanju, Zbornik Pravnog Fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 35., 2014., br. 1, str. 311.-322.

Bodul Dejan, Uz nacrt Stečajnog zakona: treba li onemogućiti pripajanje trgovačkim društvima koja su na „pragu stečaja“, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 43., 2022., br. 3., str. 915-933.

Bodul Dejan/Vuković Ante, Još jedna reforma stečajnog zakonodavstva – funkcionalizacija stečajno pravne zaštite ili placebo efekt?, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 36., 2015., br.1., str. 183.

Bodul Dejan, Institut stečajnog plana i predstečajne nagodbe u kontekstu razvoja reorganizacijskih modela, 2014, objavljeno dana 3. lipnja 2014. na mrežnoj stranici <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/institut-stecajnog-plana-i-predstecajne-nagodbe-u-kontekstu-razvoja-reorganizacijskih-modela>, posjećeno dana 13. rujna 2023.

Bodul Dejan, Modus operandi izglasavanja potrebne većine u stečajnom zakonodavstvu, 2014, objavljeno dana 16. listopada 2014. na mrežnoj stranici <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2014B735>, posjećeno dana 2. rujna 2023.

Bodul Dejan, Prilog raspravi o reformi stečajnog zakonodavstva, 2015, objavljeno dana 13. siječnja 2015. na mrežnoj stranici <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/prilog-raspravi-o-reformi-stecajnog-zakonodavstva>, posjećeno dana 2. rujna 2023.

Bodul Dejan/Vuković Ante, Novi Stečajni zakon, 2015, objavljeno dana 8. rujna 2015. na mrežnoj stranici <https://www.iusinfo.hr/Article/TOC.aspx?Src=n5GtLvp7HHy7L0HeW4h1loJcKXWOsTR9> posjećeno dana 17. rujna 2023.

Bodul Dejan/Vuković Ante, Nova uloga Financijske agencije u predstečajnom i stečajnom postupku, rješenja i dvojbe, 2016, objavljeno dana 18. veljače 2016. na mrežnoj stranici <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/nova-uloga-financijske-agencije-u-predstecajnom-i-stecajnom-postupku-rjesenja-i-dvojbe>, posjećeno dana 9. rujna 2023.

Bodul Dejan/ Grbić Sanja, Rok za odlučivanje o prijedlogu za pokretanje predstečajnog postupka: neki pravni prijepori, objavljeno dana 7. ožujka 2019. na mrežnoj stranici <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2019B1242>, posjećeno dana 2. rujna 2023.

Brkanić Vlado, Nerelna očekivanja od Zakona koji bi trebao otkloniti financijski nered, Računovodstvo, revizija i financije, 2012., br. 9., str. 19.-23.

Čulinović-Herc Edita/Zubović Antonija/Braut Filipović Mihaela, The Preventive Restructuring of Companies in Difficulties – One-Size-Fits-All or Tailor Made Solutions?, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 39., 2018., br. 4 (posebni broj), str. 1447.-1478.

Čuveljak Jelena, Prijava i utvrđivanje tražbina u predstečajnoj nagodbi, 2013, objavljeno dana 19. rujna 2013. na mrežnoj stranici

http://www.iusinfo.hr/Article/Content.aspx?SOPI=CLN20V01D2013B615&Doc=CLANCI_HR, posjećeno dana 9. rujna 2023.

Čuveljak Jelena, Dozvoljena plaćanja tijekom nelikvidnosti, 2014, objavljeno dana 14. studenog 2013. na mrežnoj stranici

http://www.iusinfo.hr/Article/Content.aspx?SOPI=CLN20V01D2013B630&Doc=CLANCI_HR, posjećeno dana 9. rujna 2023.

Čuveljak Jelena, Tražbine Republike Hrvatske u postupku predstečajne nagodbe, 2014, objavljeno dana 27. veljače 2014. na mrežnoj stranici

http://www.iusinfo.hr/Article/Content.aspx?SOPI=CLN20V01D2014B658&Doc=CLANCI_HR, posjećeno dana 9. rujna 2023.

Čuveljak Jelena, Stečajni zakon s komentarom i sudskom praksom i Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi s komentarom, Zgombić & partneri, III izdanje, Zagreb, 2013.

Dika Mihajlo, Građansko parnično procesno pravo, Narodne novine, Zagreb, 2004.

Dika Mihajlo, O ustavnosti pravnog uređenja instituta predstečajne nagodbe, u knjizi: Barbić Jakša (ur.), Hrvatsko insolventijsko pravo, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2014., str. 51.-68.

Garašić Jasnica, Izmjene i dopune Stečajnog zakona iz 2012. motivirane institutom predstečajne nagodbe, u knjizi: Barbić Jakša (ur.), Hrvatsko insolventijsko pravo, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2014., str. 21.-50.

Garašić Jasnica, Najznačajnije novine Stečajnog zakona iz 2015. godine, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta Rijeka, vol. 38., 2017., br. 1, str. 131.-186.

Grbić Sanja/Bodul Dejan/Vuković Ante, O položaju nagodbenog vijeća, Zbornik Pravnog Fakulteta Sveučilišta Rijeka, vol. 34., 2013., br.1., str. 471.-494.

Jelinić Zvonimir/Anić Maja/Borić Vedran, Teorijski aspekti restrukturiranja i predstečaja u hrvatskom pravu, Pravo u gospodarstvu, vol. 59., 2020., br. 4., str. 613.-641.

Jozipović Šime/Jukić Anton, Preoblikovanje tražbina vjerovnika u udjele u dužniku – usporednopravna obilježja i ustavnopravna pitanja zaštite prava manjinskih članova društva i manjinskih vjerovnika u postupku predstečajne nagodbe, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 65., 2014., br. 3.-4., str. 505.-535.

Jozipović Šime, Odnos Porezne uprave prema poreznim obveznicima, Zbornik Pravnog Fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 36., 2015., br. 2., str. 945.-970.

Maganić Aleksandra, Pravna sredstva protiv predstečajne nagodbe, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol 65., 2015., br. 3.-4., str. 410.-436.

Nižić Peroš Jadranka, Posljedice primjene Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, Oeconomica Jadertina 10, 2020., br. 1., str. 131.–162.

Trešćec Vladimir/ Vrljić Darko, Pravo i Praksa, Novi Stečajni zakon, s primjerima obrazaca za praktičnu primjenu, sudskom praksom, bilješkama i zbirkom propisa, *Vizura*, Zagreb, 2015.

Uzelac Alan, Je li uređenje predstečajnog postupka bilo sukladno s Ustavom, Post festum analiza više neriješenih procesnih i ustavnih problema, 2016, dostupno na www.alanuzelac.from.hr, posjećeno dana 9. rujna 2023.

Vuković Ante/ Bodul Dejan, (Nezavidan) položaj jamca u insolventijskom pravu-dvojbe, rješenja i osvrt na konvencijsko pravo, Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku, 2015, br. 1.-2., str. 165.-183.

Šimić Željko, Predstečajni postupak, Druga novela Stečajnog zakona, Priručnik za polaznike/ice Izrada obrazovnog materijala, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, 2022.